Röde Prinsen

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats i februari 2011 av University of Toronto och anpassats för Projekt Runeberg i mars 2013 av Ralph E.

AXEL LUNDEGÅRD:

RÖDE PRINSEN

ETT UNG

Y-mse e—p-ineiåe, cfesfi s*a5 gounfe-aai-rr.

Far adlEe £»•% Tiafc-cr, 4# fia *E*c []££<*• •|^|lägten von Rosenberg liade kommit till Sverige /S-J i slutet af sextonhundratalet och räknade sina anor från den ädling som, enligt Schiller, var prin- sessan Tliekla af Friedlands stallmästare. På sven- ska riddarhuset liade ätten aldrig blifvit introdu- cerad.

Gamle lagman Max von Rosenberg var den som bragt familjen upp till välstånd och anseende. I siu ungdom en ifrig politisk partigängare, drog han sig efter 1814 plötsligt tillbaka, köpte sig ett gods i Skåne och egnade sig helt och hållet åt dess ad- ministration. Blott en och aunan gång lät han sedermera höra af sig offentligen genom ett inlägg i någon juridisk fråga, som han alltid behandlade nyktert och lidelsefritt, med skarpsinne och öfver-lägsenhet.

Han var en man med sjelfständiga åsigter, hvilka han tillämpade med jernhård konsekvens. Det på- stods med anspråk på tillförlitlighet att regeringen tillbjudit honom en af rikets högsta värdigheter, som han afböjt. Han hyste inga sympatier för de

Lundegård, Röde prinsen. 1ledande politiska personligketerna ock kanske icke heller för det nya konungahuset.

Men än mindre sympatiserade han med tidens jakobiner. Deras revolutionära tendenser ingaf ho- nom fruktan; ocb gentemot den mera beskedligt demokratiska tidsandan närde han aristokratens djupa förakt.

Vid mogen ålder gifte han sig, och hans äkten- skap välsignades med två söner, af hvilka den äldre, Sixten, redan som barn bestämdes för den militära banan, den yngre deremot, August, att gå den lärda vägen.

Sixten von Rosenberg var född 1830. IIans första ungdom föll in under en tid rik på stora och starka intryck, hvilka brände sig in i hans miuue, danade hans karaktär och präglade hans lif.

Som ung officer omfattade han den skandina- viska enhetstanken med en svärmares entusiasm. Han deltog i studentrörelsen 1848, han stod med högröda kinder bland åhörarne den 23 Mars, då den unge docenten i ett inspireradt föredrag talade hjertats språk till Lunds studenter. Med hvarje fiber lefde han med i tilldragelsernas gång. Han följde riddarhusets förhandlingar, då den vigtiga frågan behandlades om anslag till arméns mobili-sering, så att Sverige i nödfall med väpnad hand skulle kunna deltaga i striden för broderlandets sjelfständighet och frihet; och Stjernelds och Gri- penstedts anföranden återgåfvo som med en klang af malm hans egen sinnesstämning. Han följdeockså de andra ståndens förhandlingar; och särskildt iugaf honom böndernas skelande betänksamhet den djupaste afsrnak och leda.

Till sin sorg fick han icke sjelf offra minsta droppe blod på skandinavismens altare. Han kände Lo venskjol d och Leijonhufvud och han var entusiast som de; han önskade ingenting högre än att som frivillig få draga sabeln i den goda sakens tjenst. Men det regemente, han tillhörde, liade sjelf fått order att bryta upp, hade till och med gått

öfver sundet och slagit läger på Fyen — der han så- ledes måste tillbringa sin tid i dådlös overksamhet, medan de andre gåfvo sina lif för den stora tanken, tanken som också han älskade mer än sitt lif.

Freden slöts. Den svenska armékåren drog hem till sitt land igen. Ett tiotal af år tjeuade Sixten von Rosenberg kvar. Han anvancerade till kapten vid regementet; men krigarens lifsgerning i freds- tider tillfredsställde icke hans kraf på sig sjelf, och han behöfde icke för brödets skull stå kvar i rul- lorna. Han begärde sitt afsked, hvilket beviljades i nåder, och åtföljdes af en utnämning till major i armén.

Vid tretio års ålder befann han sig ledig på torget med en titel hög nog för hans år, men utan något arbete att mätta sin verksamhetslust och sin ärelystnad med. Hau valde då att lefva ute- slutande för sitt sköubetssinne: han reste, besökte Italien, Grekland och österlandet, studerade språkoch folkseder, lät siua ögon fråssa i varma färg- toner ock vackra konturer.

Faderns död kallade konora hem och här låg nu hans lifsgering och väntade. Han öfvertog ad- ministrationen af fädernegodset med dess stora do- mäner, ett arbete som fordrade sin mans hela energi och intelligens. Schöngeisten blef landtbrukare, den orolige turisten slog rot i sitt hemlands torfva, hans intresse för österländsk och florentinsk byggnads- stil tvangs öfver till ett mera praktiskt intresse för rationella ladugårds- och ekonomibyggnader; på hans bokhylla stodo små tunna landtbruksbroschyrer sida vid sida med verldsliteratureus mästerverk, och i lians minne stodo långa kolonner af tal och siffror endrägteligen samman med de brokiga bilderna af allt hvad han under siua resor sett och upplefvat.

Så gifte han sig helt oförmodadt.

fj O

Det väckte hela traktens indignation, att han tagit ett så vigtigt steg utan att fråga någon nien- niska till råds; man visste icke ens hvarifrån hon

— fruntimret — forskref sig. Det sades att hon var prestdotter från Blekinge och att majoren blifvit bekant med henne utomlands.

Hon var blek och stilla. Två stora blå ögon beherskade hela ansigtet och gaf det sitt uttryck af hjelplöshet och godhet. Hon var genomskinlig ocli spenslig; man tyckte sig nästan kunna blåsa henne bort.

När det senaste danska kriget bröt ut gick hon med deras första barn under sitt hjerta. Attlerana henne då skulle vara detsamma som att döda henne.

Det faus icke ett ögonblicks tvekan; men långt efteråt låg det öfver honom liksom en känsla af blygsel. Han visste med sig, att det icke varit mod eller offervillighet, som saknats; och ändå tyckte han sig nästan stå i jemnbredd med de andre, de fege, de ljumme, de som nu ryckte på axlarne åt siu ungdoms hänförelse, skandinavis- mens frashjeltar så stora i orden förr och nu så små i handling. Han hade åtminstone ingen rätt att döma dem, han som sjelf måst böja sig under omständigheternas makt.

Måst böja sig; ty hau kunde ju icke med egen hand stryka det stora solskenet bort ur sitt lif.

Han satt som åskådare dernere på sin gård, följde på afstånd händelsernas gång och slöt sig föröfrigt inue i sitt hem. Det faus något ömtåligt och vekt i hans natur; ban hade behof af värme ocb innerlighet, efter en mjuk kvinnohand att stryka genom sitt hår, efter barnajoller och barnasmek, efter trygghet, harmoni och ro när han kom från dagens arbete. Det var som trädde han då in i en renare verld och han slöt dörrarne försigtigt igen bakom sig, att intet af den skämda luften utifrån skulle tränga in i hans paradis.

Inom sin ort var han icke någon populär man; han ansågs stolt, otillgänglig och högdragen. Bön- derna visste att han föraktade dem som varelser af en lägre race än han sjelf.Från början ingen vän af representationsför- ändringen stack kan aldrig under stol med sin mening. »Det blir bondetyranni med tiden», sade kan. »Det är oriktigt att makten lägges i de obildades känder. Jag känner bonden; kan är dum ock fal. Han skall uppoffra landets intressen för sin egen tolfskilling.»

Sä ocli ännu skarpare föllo kans ord. Icke dess miudre blef hau, i början af 70-talet, af desse samme bönder vald till en af häradets representanter i andra kammaren. Deu gamle bonderiksdagsmannen var död, och flere politiskt äregiriga dannemäu ri- valiserade om att bli kans efterträdare. Det ena partiet unnade icke det andra en seger, utgången var omöjlig att förutse, och följden blef att nästan alla rösterna, som genom en hemlig öfverenskom- melse, kastades på majoren.

Vid riksdagen slöt han sig till det dåvarande intelligenspartiet, der hau fann personer af samma skrot ocli korn som han sjelf, menniskor med bild- ning och menniskor med lyftning, folk som kunde se bort från sina egna intressen, när det gällde det allmännas väl. Han var en af det gamla landt- mannapartiets hätskaste och oförsonligaste mot- ståndare.

Någon egentlig roll kom han föröfrigt icke att spela som politiker. Han hade lätt för att tala, men talade icke ofta. Han yttrade sig blott när han ansåg sig kunna tillföra diskussionen något

O Ö o

verkligt nytt ocli lian inbillade sig, att det var nogom lian sade sin mening en enda gång med till- börligt eftertryck. Han var för mycket aristokrat till att kunna upprepa samma sak gång på gång ocli för stolt till att med konstlade medel hänleda uppmärksamheten på sin förmåga; derför fick han nöja sig med en plats bland partiets gemene män. Han var kanske också alltför sjelfständig och sam- vetsöm för att passa till politisk partiman; derför ansågs han för opålitlig af sitt partis dogmatici.

Men det fans också partikamrater, som förstodo sätta värde på en natur som hans; med dem trädde han i intim beröring och de konstituerade sig så småningom till en liten enskild krets af intelli- genspartiets aristokrater. De bildade intet politiskt parti; det var menniskor med olika verldsåskådning och olika åsigter om mångahanda lifvets frågor. Hvad som förenade dem var en viss idéel blick på tingen, belefvade och verldserfarna menniskors säkra takt, som gaf deras samvaro och umgänge äfven då meningarne brötos emot hvarandra, en måttfull- het och hofsamliet, som aldrig skar; och slutligen något som fans hos dem alla, djupast inne i deras vä- sen — den skönhetsdyrkan, som de eljes med verk- lig sorg sågo alltmer och mer försvinna ur tiden.

Under två valperioder satt majoren kvar på sin bänk i andra kammaren.

Men en dag i Maj, under andra valperiodens sista år funno vännerna — för första gångeu då en vigtig fråga behandlades — hans plats tom. Det berättades, att han hals öfver hufvud lemnatStockholm, och en vecka senare lästes i ett par at de konservativa bladen ett tillkännagifvande inom en svart ram, som förklarade motivet till hans plötsliga afresa.

Min hustru Henriette von Rosenberg afled stilla natten emellan den 4:de och 5:te Maj.

Gud vare evigt tack i sin nåd, som gaf oss 14 lycldiga års samlif.

Majoren kom aldrig mer till Stockholm som riksdagsman. Han hade lagligt giltiga skäl att afsäga sig förtroendet. Hans ekonomi kade blifvit intrasslad under den tiden han måst anförtro egen- domens administration åt främmande händer; jor- dens värde hade sjunkit år från år; han måste sätta in hela sin energi och arbetskraft på att rädda välståndet åt de två barn, hon lemnat efter sig innan hon gick bort.'jffYet fans icke stort slägttycke mellan bröderna Sixten ocli August von Rosenberg, och det hade aldrig funnits någon sympati.

Sixten var mörk med bruna ögon, undersätsig och liflig, en sydländing med varmt och rödt blod. August deremot var ljuslätt och laug, kans figur var gänglig, ögouen, vattnigt gråblå, gåfvo intryck af något kallt ock halt men också af viljekraft och förståndsskärpa. Dragen voro harda; icke ens ett leende kunde göra deras uttryck mjukt.

Hau blef student vid unga år och tog sin juri- diska examen på kortast möjliga tid, lemnade uni- versitet och blef auskultaut vid Göta hoträtt. 26 år gammal gifte han sig med en rik och högboren dam.

Från första stund han såg henne hade han - efter egen utsago — fattat det ory be.lutet,

att hou skulle bli lians hustru. Hau visste hvad det beställsamma ryktet hade att förtälja: att hon som ung flicka

skulle ha sett för djupt in i ett par ögon, som tillhört ingen mindre än Sverigeskronprins — ock kan var icke okänslig för ilen stelnade köld, som tycktes strömma ut från hennes väsen; men lian anade ett lidelsefullt sinne der bakom ock han trodde sig kunna frigöra dess bundna värme.

Hon var 29 år gammal, då bon gaf den unge vice häradshöfdiugen sitt ja, ocb bon tycktes ha gjort det af en ren nyck. Det fans från hennes sida intet erotiskt motiv; hon beundrade hans energi och förnam en viss trygghet inför hans synbara köld, men personligen kände hon sig icke dragen till honom; och likgiltigheten slog öfver till mot- vilja, när hon gjorde den upptäckten, att han icke var kall. och att hans energi kunde urarta till en brutalitet som tog, när hon icke ville ge.

Knapt ett år efter bröllopet födde grefviuuau von Roseuberg en son, en liten rödhårig unge, för hvilken hon kände leda från första stund. Hon kunde knappast förmå sig att röra honom med sina händer än mindre att lägga honom intill sitt bröst. Det var som lådde något orent vid honom — minnet af skam och förnedring.

Ocksä för fadern var barnet en erinran om nå- got, hvaröfver han blygdes: 0111 det skeppsbrott, han lidit midt inne i äktenskapets hamn, just som han för alltid trott sig ega den kvinna, som tändt

O O '

hans blod; och det var som om harmen öfver att ha förlorat henne redan på förhand samlat sig i ett agg till den oskyldiga varelse, hou bar under sitt hjerta.De båda makarnes samlif blef olyckligare för hvart år som gick; kylan öfvergick till fiendskap, och fast mannen så småningom sökte ersättning utomhus för hvad ban förlorat inomhus, satt bitter- heten alltid kvar som en tagg, eggande till tusen förstulna små hänsynslösheter, bvilka besvarades med ett iskallt förakt.

I detta hem växte barnet upp.

Max liknade icke någon af sina föräldrar; han var liten, spenslig och blek med bruna ögon och eldrödt hår. Näsan hade något af den rosenberg- ska slägttypens djerfva böjning, men munnen var alltför stor och ansigtet i det hela taget fult.

Gossen visste det mycket väl och det pinade honom; instinktlikt satte han det i förbindelse med faderns stränghet och moderns köld. Han kände sig som en bortbyting i detta hem och han skydde det.

Hans uppfostran försiggick mest utomhus, bland lekkamraterna och i skolan.

Under alla uppväxtåren förföljdes han af en in- billning, stundtals så liflig, att den öfvergick till visshet : han var en förtrollad prins, som af en ond genius blifvit kastad in som barn i en familj, dit han icke hörde; men eu dag skulle förtrollningen lösas, den röda hammen skulle falla af, hans fader skulle träda fram, öppna sina armar, sägande: »Nu hafver jag funnit dig min son! Kom till mig och dela min glans».

Hau anförtrodde denna hemlighet åt sin bästevän; men vännen förrådde honom för kamraterna, hvilka sedermera hånfullt kallade Max för Röde prinsen.

Detta svikna förtroende kvarlemnade ett smärt- samt sår i hans blödiga barnasinne och gjorde ho- nom än mera inbunden och skygg. De förhållan- den, under hvilka han hade vuxit upp, hade alstrat hos honom ett nästan sjukligt behof af vänskap och ömhet, efter någon att sluta sig till med full trygghet. Dessutom gick han och bar på en stor hemlig längtan efter lifvets skönhet, efter dess värme och dess fullhet — efter allt hvad lians aning målade ljust och rikt, men som han aldrig förnum- mit. Ty det trista, kyliga hemmet gaf ingen näring hvarken åt hans ömhetsbehof eller ät hans skön- hetslängtan; och som två skrämda fåglar flydde de öfver i fantasiens verld.

Der såg hau sig sjelf som en yngling med Apollos ansigte och Apollos hår träda ut i lifvet med lyran i sin hand; hvart han vänder siua steg drager ett solljust leende öfver de skönaste kvin- nornas drag, deras ögon stråla honom till mötes fulla af hängifvenhet — han behöfver endast sträcka ut sin hand och de lägga sin känslor i kedom till- bedjande för hans fötter — —

Ju fiendtligare förhållandet efterhand blef mellan August vou Rosenberg och hans förnäma gemål, dess mer

vinnläde de sig båda om att dölja det för verlden; och med gemensam ansträngning lyckades de hålla yttersidan af detta ihåliga äktenskap såblank, att menniskorna med afund speglade sig deri.

Sixtens giftermål med en flicka utan både börd och förmögenhet tycktes de båda ogilla i lika hög grad. Den högvälborna grefvinnan, som en gång

— om ryktet talat sant — lyft sina ögon upp till en furste, förmådde icke sänka dem ner till en liten prestdotter från Blekinge. Det kunde redan af denna anledning icke vara tal om något umgänge mellan de båda familjerna af slägten von Rosenberg, och afståndet mellan Christinelund ocli Jönköping erbjöd en fullt antaglig förevändning.

För att emellertid hålla traditionerna uppe sän- des gossen Max från sin tidigaste barndom hvarje 'sommar ner till Christinelund.

Detta barn af ett kyligt och konventionelt för- hållande växte så småningom fast i farbroderns hem. Allt det varma och veka i hans natur, hvil- ket eljes tvingades ner och förkväfdes af den för- lamande respekten i faderns närhet eller för det isigt regelrätta i moderns väsen, blommade fram i den atmosfär af kärlek ocb godhet som låg öfver

O O

samlifvet på den skånska herregården. Max kände det mest obegränsade förtroende till sin vänlige far- bror, som aldrig talade hårda ord utan i stället berät- tade vackra sagor och som ibland lät honom rida på sitt knä; kusinen, den lilla gråögda Ellen, var lians lekkamrat och skyddsling; men framför allt om- fattade hau med en svärmisk kärlek, gränsande till dyrkan, sin blida faster Henriette, hvilken ban isitt barnasinne kanske helt omedvetet jemförde med sin egen mor ocli som dervid tycktes honom vara inbegreppet af allt kjertevarmt ock hjertegodt på jorden.

Dessa besök på Christinelund voro kans barn- doms ljuspunkter. För hvarje år blefvo de honom kärare och kärare, och så snart terminen var sliit. och sommaren stod utanför fönstren med värme, sol- sken och grönska, kom det öfver honom en längtan så stark, att han gick i feber.

»I år får du inte resa till Ckristinelund , sade fadern en gång.

O O

Barnets ansigte blef vaxgult, men han svarade icke ett ord.

»De ha fått en flicka till der nere och du skulle bara vara i vägen.»

Max gick. Han tyckte att nu var allt slut. De hade fått eu flicka till dernere, ocli derför skulle han nu inte få konnna dit.

Han uppsökte sin bäste vän och öfverlade med honom 0111 bästa sättet att hänga sig. Vännen

O O

öfvertygades lätt nog, att Max icke kunde lefva, och erbjöd sig att hjelpa honom ut ur tillvaron. Efter ett rörande farväl smögo pojkarue sig upp på vinden, Max fick ett klädstreck om halsen ocli klef upp på en stol; men i det afgörande ögonblicket uppenbarade sig en piga, som med kraftiga och slående argument räddade Max åt lifvet.

När han kom hem satte han sig att författa ett långt bref till faster Henriette, deri hela hansbarnsliga fortviflan sökte sig uttryck; ocb följden blef att majoren i en särskild skrifvelse till brodern inbjöd Max att också detta år tillbringa sin sommar på Christinelund.

Max var då tio år ocb Ellen åtta, och allt var sig likt på Christinelund utom att den röde tuppen blifvit halt.

De följande fyra somrarne tillbringade Max som vanligt hos farbror Sixten; men när den femte kom var faster Henriette död.

Någon tid senare, då majoren för allvar grep sig an med att, ordna sina affärer, behöfde han taga ett, större lån

och vände sig till brodern med an- hållan om hans borgen. Svaret blef kallt nekande.

Detta afslag gjorde på majoren samma intryck som en beskyllning för ohederlighet och förhållan- det mellan bröderna blef öppet kyligt. Under de närmast följande åren kom Max icke till Christine- lund.

Majoren hade dragit sig tillbaka från alla offent- liga värf och tycktes lefva uteslutande för sin eko- nomi och sina barn. Dock följde han på afstånd händelsernas gång ocb såg hur den nya tiden grep alltmer omkring sig.

O O

Samma år, som han sjelf trädt tillbaka, hade brodern August trädt fram i det politiska lifvet. Men han hade gått med strömmen, icke emot den, och konjunkturernas vågsvall hade snart nog lyft honom upp på en taburett.Sedan 7 månader bodde statsrådet von Rosen- berg med familj i Stockholm. Det var sommar och Max hade ändtligen lyckats utverka sig till- stånd att tillbringa ferierna på Christinelund.

Han var nu 18 år.Österut stupa backarne brant emot hvarandra och naturen har ett drag af trotsighet och vildhet; men i vester blir landskapet mer och mer flackt, vidgar ut sig till en fruktbar dal, som i en krans af löfskog sluter en glänsande, milsvid sjö.

Uppför en af de sista backarne i öster kör en vagn med en livréklädd kusk. Vägen svänger kring

O © Ö

öfversta krönet och utsigten öfver dalen öppnar sig för den resandes ögon.

Midt i dalen ligger Tjärestads by, ett tjugotal hus och gårdar samlade kring ett vägkors, med gästgifvaregård och kyrka till medelpunkter. Ge- nom markerna bakom byn rinner en liten å, sling- rande sig i nyckfulla vändningar framåt tills den försvinner längst borta vid horisonten, der den stora vattenspegeln glänser fram, och der Christinelund med tinnar och torn och röda tegeltak sticker fram mellan bokarnes grönska.

Max von Rosenberg kände den taflan så väl och vid återseendet vaknade så många gamla min-

o n

nen; främst af alla minnet om den veka, varma och blida kvinna, som de alla hade afgudat.

' CJ

Lundegård, Röde prinsen. 2Nu var hon borta; det skulle icke mer vara som förr på det gamla kära Christinelund. Det lilla kabinettet skulle stå öde och tomt, och tom- heten skulle aldrig försvinna.

Han mindes så tydligt den afton för fyra år sedan, dä hau sett henne för sista gång: Solen blodröd vid horisonten, strålande reflexer öfver sjön, vått-glänsande blad utanför fönstren, rabatternas blommor vaggande långsamt af och an . . .

Hon satt vid pianot och spelade — tunn och spenslig i sin grå ylleklädning — spelade känsligt ock melankoliskt, som hon brukade; hur tonerna smälte samman med aftoustämningen, den sjun- kande solen, ödsligheten i den gamla byggnaden, tystnaden rundt omkring — och i sotthörnet satt farbror Sixten med sin ljusa lilla flicka på sina knän och borta i dunklet satt han sjelf och Ellen--

Mor sjunger. Gamla melankoliska kärleksvisor, svärmiska dikter om lidande ock död. Hennes milda, tunna sopran är ren ock spröd i klangen som bräck- ligt glas — — det lät alltid som om hon varit rädd eller ledsen för något — —

Nu var det allt förbi. Och Ellen skulle ha vuxit, blifvit stor och otreflig. Denna förändring, som han anade, verkade på konom som något främmande, fiendtligt. Han mindes henne som en spenslig liten tolfäring i en grön verkensklädning; ock sådan kon då var hade han hållit af henne — — —Vagnen kör igenom byn. Den rödbrusige gäst- gifvaren står på sin trappa och helsar. Max lyfter smickrad på sin hatt; denna helsning är ett slags erkännande af hans manbarhet.

Kyrkan, liten och obetydlig med sin hätta tryckt ner öfver öronen på tornet, sofver bakom kastanje- alléen på sin muromhägnade sockel. Max kom att tänka på kajungarnes skri — det lät som barna- gråt i aftonens stillhet — på det gamla altarskåpet med de snidade englahufvudena, feta och frodiga med karmiu på kinderna — — och Adam, blå i ansigtet och med ett äpple i sin hand — — och undertill i förgylld skrift Esu mali hom o mori- iur — —

Vagnen lemnar byn bakom sig och rullar utåt vägen mot Christiuelund.

Ellen von Rosenberg låg på knä i en hvilstol, med armbågarne pä dess ryggstöd och stirrade dröm- mande ut genom fönstret, der trädgården bredde sin friska grönska och sina brokiga blomsterland ut i det glänsande solskenet.

För något mer än en månad sedan hade hon kommit hem från pensionen, nyss konfirmerad och fullt vuxen; och om fyra dar skulle hou bli 16 år. Det var kring denna betydelsefulla tilldragelse, hen- nes tankar fladdrade; det skulle komma mycket

främmande och hon hade fått en ny klädning--

en riktigt stilig.

O OHon skulle dansa — åh, dansa, det var hennes lif! — hon skulle dansa med löjtnant von Block — ja, med de andra också, men mest med löjtnant von Block — och första valsen.

»Den som med Blocken dansat Hon har sitt hjerta pantsatt Tralalala, tralalala, tralalala-trala»

tänkte hon småleende, till melodien af en bekant vals, som Augusta brukade sjunga.

Augusta! Ja, månne hon skulle komma ihåg att skicka gratulationskort? Hon var visst strängt upptagen för närvarande, den tösen! Men Emeli och Anna Moberger ocb Karin Sehantz, de skickade

nog---

Nu kunde Max vara här snart — det for något af misstämning genom henne. Han hade kanske anspråk på att allt skulle vara som förr, då hon ännu var barn och de lekte och hade eget hus un- der stora matsalsbordet, med eu filt om, och bodde tillsammans ocb voro herr och fru — —

Så kunde det inte vara längre. Och hon tänkte på Emil Kjellson, apotekarens långbente son med de röda händerna, som alltid voro i vägen; ban var jemnårig med Max och skolpojke; hon rynkade på näsan; det anstod inte en vuxen dam att umgås på förtrolig fot med skolpojkar. Men med Max skulle hon dansa en dans, för slägtskapens skull, men till Emil Kjellson skulle hon säga, att hon var uppbjuden.

Det rullade en vagn fram till trappan. Honreste sig upp och lyssnade. Nej, kon körde ingen- ting mer; men nu fick kon väl lof att gå ner.

»Ellen! Ellen! Max är kommen!» ropade lilla Maria i korridoren.

Ellen öppnade dörren till sitt rum ock gick utför trapporna. Det fans en ovanlig värdigket i hennes kållning; kon hade beslutat att redan från början göra klart för kusinen livilket svalg, som var befästadt mellan en vuxen dam ock en skolpojke.

När kon trädde in i salen kom kan emot kenne med båda käuderna framsträckta ock ögonen gläu-

O “

sande af vänlighet.

»Goddag — du!»

Ellen tyckte, det såg ut som om han ville ta henne i famn. Hvad var det pojken inbillade sig!

»God dag, Max», sade hon kallt och afvisande med en liten anstrykning af nedlåtenhet, medan hon räckte konom sin hand.

Han mätte henne med en hastig blick ock blef flammande röd. Derpå satte kan sig igen, tog Maria på sitt knä ock smekte kenne.

»Ja-ja», sade majoren, »här har skett stora för- ändringar sedan du var här sist.»

Max svarade icke; men kans ögon stodo fulla af tårar.

Ellen satt ock var missbelåten med sig sjelf. Det gjorde henne ondt, att kon sårat honom. Nagot mindre kall kunde kon väl ka varit; kan var ju deras gäst, ock de kade ju ändå så mycket gemen- samt.Han var fåordig ocb förstämd; han satt och grämde sig öfver Ellen. Det kändes så bittert i alla fall, fast han egentligen hade varit förberedd på, att de skulle vara främmande för hvarandra.

Älinej, han hade nog gladt sig ät att träffa henne ändå, den lilla lifliga tösen i gröna kläd- ningen, kajan, som han brukat kalla henne derför att hennes ögon voro så grå. Men hon var för- ändrad, mer än han egentligen hade trott. Ansigts- uttrycket var stelt och hennes figur hade förlorat det fina och spensliga, som för honom utgjort tolf- åringens förnämsta behag. Den der fylligheten, som kommit i stället, tilltalade icke hans skön- hetssinne.

Han tog sitt rum i besittning, packade upp och inrättade .'-ig så bekvämt som möjligt. Så gick han ner i stallen, fick sig en häst och red ut.

Vid middagen tycktes han ha återvunnit sitt goda lynne; han sprakade ogeneradt med farbro- dern och fröken Johnsson, men till Ellen hänvände han icke ett ord. När måltiden var slut hemtade han cigaretter från sitt rum och slog sig ner i träd- gården ined en bok.

Ellen hade börjat fundera på att sluta fred. Hon gjorde ett par mycket tydliga försoningsin- viter, men nu var det hans tur att sätta sig på sina höge hästar. Detta eggade henne. Hon pinades af bans ovänlighet, hon visste att hon uppfört sig illa emot honom och kände det som en skyldighet att räcka handen till försoning. Det gällde blottatt finna ett sätt, som icke innebar någon för- ödmjukelse.

Hänemot aftonen gick hon till honom.

»Inte ska’ vi gå och se snedt på hvarandra», sade hon.

»Inte ser jag snedt på dig», sade han kallt.

»Jo, men du är ond.»

»Nej.»

Det var en istadighet att förtvifla öfver. Hon visste icke hvad hon skulle finna på.

»Seså, Stickenper», sade hon med något af den gamla förtroligheten i det hon lade sin hand på hans axel och ruskade honom kamratlikt som förr.

»Lut bli mig, fröken! Det passar sig inte för en dam.»

Det var något raffiueradt hånfullt i tonen, och han njöt sjelf af att se, hur det tog.

Ellen stod ett ögonblick kvar, tafatt och råd- vill. Så vände hon sig om och gick.

Men en half timma senare kom hon igen; och Max såg på henne att hon gråtit. Hon var nu helt mjuk och sträckte ut sin hand med ett bed- jande uttryck i ögonen.

»Jag bar mig dumt åt — men--ja, jag

ber om förlåtelse — hvad vill du mer?»

Det glänste till i hans bruna ögon och han mottog hennes hand.

»Nej», sade han med ett segerstolt litet små- leende. »Jag vill ingenting mer.»Det kom mycket främmande till Ckristinelund på aftonen af Ellens födelsedag; ock till trots för värmen kade ungdomen arrangerat dans i stora salen.

Max stod i dörren ock såg på. Det var första valsen efter supén ock Ellen kade mankerat honom för löjtnant Block.

Ljuset flämtade oroligt ifrån kronorna, fönster na voro öppna till trädgården ock genom dem tittade skymningen in; derutanfÖr syntes träden och bu- skarne orörliga som pappkulisser, i mörk silhouett mot himmelen.

Par efter par svängde förbi: herr Smitt med en liten rulta från Tjlirestad, doktorn med fru Stjerne på Rydsgård, löjtnanten ock Ellen. Hon lutade sitt lmfvud mot kans axel ock dansade med slutna ögon. Så sött!

Max försökte sig med att vara öfverlägsen; men det brände inom honom af karm ock skam öfver åsidosättelsen. Han mätte löjtnanten med blicken: ståtlig herre! mycken stoppning — idiot för resten! Max kände sig som bildningsaristokrat gentemot dender herrn. Han skulle nog visa en gång, hvad han var värd, fast han nu fick stå tillbaka. Hon skulle få ångra det!

Hau följde henne med hotande ögon; men ju mer han såg på henne, dessmer försvann det hårda uttrycket ur hans blick och lemnade rum för något annat, något som han icke sjelf visste af. Hau tyckte sig aldrig förr än i dag ha sett, hur vacker kon var.En stålgrå klädning mecl blodröda snören i söm- marue, små spetsiga sidenskor med burriga rosetter, ocb ljusgrå silkesstrumpor. Det mörka håret böl- jade kring pannan och föll utslaget ett godt stycke nedåt ryggen. Här och der en mörkröd fuxia in- stucken — blod i stenkol.

Tunna ögonbryn, gnistrande grå ögon, näsans djerfva böjning och läpparnes mjuka linie — han kunde sluta ögonen och han såg det ansigtet ändå, lifslefvande.

Men det var icke blott ansigtet. Hvarje detalj i hennes apparition kom något inom honom att vibrera. Hans blick föll på hennes venstra hand, som hvilade der så slapt på kavaljerens axel; hon hade icke fått tid att draga handsken på, eller hon hade icke brytt sig om det.

Det var ingen aristokratisk kvinnohand, sådan romanförfattarne alltid skildrade. Kanhända var den icke alls vacker; han visste det icke. Han mätte den icke med kritiskt skönhetsmått; han bara såg.

Ett riktigt litet oting af en hand, sä mjuk och barnslig, som hade den aldrig varit till nytta utan endast till lek, en sådan der hand som kan tao-a i

' O

allt och ändå aldrig blir grof.

O O

Den var icke hvit. Den hade den första ung- . domens rödaktiga hull; men dess höjda läge kom blodet att sjunka tillbaka och värmen gjorde den känsliga huden nästan mjäll.

Och så var det någonting särskildt med den,något som gjorde deu olik alla andra händer, han sett. Den var så naken, tyckte han, just sådan som naturen sjelf danat den. Det gjorde den ännu mer täck, så alldeles att bli kär i.

Hans blick smög öfver handleden uppåt till den crémegula spetsen, som hängde tillbaka liksom för att visa underarmens skönhet. I axelvecket skal- den röda snodden in, och tyget satt spändt af sträck- ningen, framhäfvande den fasta och fylliga kvinno- axeln. Det kom på honom en underlig lust att bita i den, bita riktigt hårdt och djupt —– som en häst — —

Ellen slog upp ögonen och uppfångade hans , blick. Den kom henne att rodna, hon visste icke hvarför; men han säg det.

När paret nästa gång dansade förbi var han borta.dagliga lifvet på Ckristinelnnd erbjöd icke ycken omvexling. Af ståndspersonerna i trakten fans det ingen, som majoren kade någon glädje af att umgås med på förtroligare fot. De trifdes icke längre i kans sällskap; de tyckte alla att lian blef mer ock mer otillgänglig för kvart år som gick.

Men ju ensammare lifvet var, dess närmare kade familjens medlemmar kommit att sluta sig samman; ocli Max var med, nästan som son i huset, alldeles som i gamla dagar.

Om aftnarne, när solen gått ner, brukade de samlas i moderns lilla förmak, som ännu stod orördt ock orubbadt sedan den tiden, då hon sjelf satt der midt ibland dem. Ock kär berättade majoren om sin ungdoms kärlek ock sin mandoms dåd, om sitt lifs glädje ock missräkningar.

Oftast rycktes han då med af sitt ämne och framställde den gamla tiden, hänförelsens och luft- ningeus, i skarpaste kontrast mot den nya — håg- lösketens och vindstillans. Depravationen hade börjat med representationsförändringen och sedan gripitomkring sig år efter år. Hau var ingen vän af den nya tiden med dess krassa lifsuppfattning, der det icke fans rum för något af allt det som för lionom var det högsta: tänkesättets adel, sinnets lyftning öfver den trånga hvardagsnivåen.

Hur annorlunda hade icke allting varit förr--

ocli han tog fram de gamla minnena om den skandi- naviska enhetstanken och dess tre heliga martyrer Leijonhufvud, Lovenskjold och Sommelius; hans röst blef mjuk, nästan skygg, när han nämde deras namn, med en ton af innerlig tillbedjan, som om han i tankarnc knäföll inför dem, likt katoliken inför de helgon, han älskar mest.

Han tolkade stämningarne från den tiden, då han sjelf var ung, och då det ännu fans menniskor, som kunde känna ungt ocb varmt. I bild efter bild lät han sina intryck passera förbi, och skildringen, späckad af tusentals anekdoter och hörsägner, när den, som oftast, rörde sig kring händelser, dem han icke sjelf varit i tillfälle ntt iakttaga, fick färg och glans af hans djupa sympati, som blifvit starkare och starkare ju fier hvita hårstrån det växt fram på hans hufvud, ocli ju mer kontrasten mellan nu och då tycktes honom skriande ocli förhatlig.

Han talade 0111 första och elfte bataljonen af Billows brigad, de tappre bussarne från Dannevirke; om general Sclileppegrell och 0111 Thestrup, kaptenen, som, orättvist förbigången vid tillsättandet af befäl öfver bataljonen, stupade mellan gärdesgårdarne utanför Dybböl — »bataljonens främste soldat».H;ui målade Dybböldagens röda solnedgång, oeh mot dess färgrika bakgrund framstodo de fallnes bleka ansigten utan något af den moderna målar- konstens realism, utan spår af dödens vidrighet, blott med dess djupa högtidliga allvar.

Öfver valplatsen sänkte sig den nordiska som- marnatten, förskönande, försonande. Vid horisonten, mot den ännu ljusa himmelen, såg man som svarta punkter fiendehären draga bort.

Han skildrade den 8:de Juni, sorgegudstjensten i Sönderborg . . . derinue i den lilla kyrkan stodo kistorna sida vid sida, flertalet redan med tillskruf- vade lock. Blott ett enda ansigte var ännu obe- täckt — Erik Leijonhufvuds. Den stupade svenske officern lag der, lugnt och modigt med det stelnade dödsleendet, som om han endast hvilat ut efter stri- den och snart kunde vakna, lika ung, lika kraftig, lika villig att ofira sitt lif.

Det kom en främling in genom kyrkoporteu, gick med blottadt hufvud och dröjande steg hän till katafalken och stod der länge stirrande ned öfver den dödes drag; derpå böjde hau sig ner och kysste hans panna; och när han reste sig föll en blomma ner öfver hjeltens bröst, der den blef lig- gande som en droppe högrödt blod . . .

. . . den okände brast i gråt och gick långsamt

O O O

bort — här störtade tårarne utför majorens egne kinder. Hau uämde aldrig den främlingens namn,

men åhörarue visste ändå hvem han var.--

Ibland var det också minnena från Stockholms-tiden, som gåfvo stoff åt kans skildring. Det var då oftast någon episod ur umgängesvännernas sam- lif eller en färgrik beskrifniug af kvad kan sett på lmfvudstadens teatrar. Särskildt hade operorna in- tresserat konom, och af dem alla var Lohengrin den förnämsta.

Han målade sceneriet — — och der långt i fjerran sågs riddaren i skinande rustning stående i snäckau, som drogs af en svau . . .

Denne riddare, som stigit ner på jorden att kämpa för det, som var ädelt ock kögt ock godt, blef så till sist en symbol för det, som kan älskade mest, det som funnits i gamla dagar och som nu .

O O

mer och'mer förträngdes ocb dog ut.jorens skildringar funno hos de unge en frukt- bar jordmån.

Elien hade ärffc faderns romantiska skönhets- längtan ocli moderns disposition till svärmeri och drömlif; hennes uppfostran hade icke dämpat fanta- siens liflighet. I pensionen var all romanläsning strängeligen förbjuden, men roliga böcker var just alla flickornas gemensamma stora passion, mot hvil- ken all verldens förbud ingenting kunde uträtta. Det fans nattliga läsecirklar bestående af 2 eller 3 af de elever, som bodde närmast hvarandra; och här fråssades det sä ofta tillfälle gafs, af den för- bjudna frukten, medan handpenningarne omsattes i »äggtoddy», apelsiner, chokolad och andra läcker- heter. Det andliga näringsstoffet var i allmänhet af liknande beskaffenhet: sött och starkt; men ur- val kunde det föröfrigt aldrig vara tal om. Man fick hålla till godo med hvad man kunde komma öfver i smyg, och Xavier de Montepin njöts med mycken smak omvexlande med den engelska miss-romanskolans produkter. — De nattliga timmarne och medvetandet om, att detta var den förbjudnafrukten, gjorde spänningen ock öfverspändketen ännu större — — ock när sällskapet upplöstes, ofta känemot kl. 3 på morgonen, arbetade heta små hjernor under högtryck af eu onaturligt uppdrifven fantasi. — —

Det fans en plats i skogen, vid stranden af sjön, eu kalf timmas väg från slottet, som Max kade upptäckt en gång för många år sedan. Som äre- girig upptäckare hade kan då gett sitt namn åt det nya landet, ock i lång tid kallades det också Mcixico; men denna barnslighet var numera en öfvervuuuen ståndpunkt, och på Ellens inrådan hade platsen i sommar blifvit döpt till Dolce Napoli.

Der stod en ek högt uppe på en brant, sträc- kande sina knotiga armar ut öfver sjön. Vid trä- . dets fot var mossan frisk och mjuk, och hit smög sig Max. då han ville njuta af naturen och ensam- heten — och drömmarne, som oftast togo form och färg af naturens stämning.

O O

I vackra sommardagar såg han ett idylliskt bröl- lopståg, hörde musiken klinga, när båtarne styrde öfver fjärden; i den främsta satt han sjelf och vid hans sida deu kvinna, kan älskade; solskenet föll öfver kennes mörka kår — det gnistrade som sten- kol — kon log ock de grå ögonen glänste, när han häftigt slöt henne till sitt bröst...

När det blåste, och regnet piskade ner, tog Max sina sämsta kläder på och smög sig ut. Då kunde han stå deruppe under ekens krona och njuta af att se, hur böljorna rasande vräkte mot stranden;då drömde han svindlande drömmar, burna af stormen.

Han hade en gång läst några stolta ord, som då alltid ringde bonom i öronen:

»Jag är svärdet och jag är lågan. Det var jag som lyste för er i mörkret, och när striden bröt ut stod jag fäktande i främsta ledet.

Rundtomkring mig ligga mina vänner döda, men vi ha segrat. Vi ha segrat, fast manfallet var stort. Midt i triumfsångens jubel tona begrafningshögtid- ligbeternas koraler. Men vi ha icke tid, bvarken

o

att glädjas eller sörja. Anyo klinga signalerna till förnyad kamp.

Och jag är svärdet och jag är lågan.»

Derute såg Max hur striden rasade, striden för allt det högsta på jorden, ljusets och mörkrets eviga strid. Mörkrets här hade öfvermakten, ljusets rid- dersmäu hänförelsen. Blodiga bugg fingo de upp- bära, svärdsklang skälfde i luften, men genom va- pengnyet susade redan de första tonerna af seger- sångens jubel —---

--der skymtar fram ett lidelsefullt besjäladt

ansigte midt i stridsvimlet, men ett blixtrande svärd slår ner, blodet sprutar fram på en bvit panna och elden slocknar i ett par bruna ögon — — —

— — framstupa öfver en graf ligger en flicka

med utslaget stenkolssvart hår — och gråter---

Men det allra nyaste nya var att hjelten hette Sommelius och kallade sig sjelf Beppo. Max hade

Lundegård, Röde prinsen. 3kommit öfver hans Vallmoknoppar i farbror Sixtens bokskåp.

Sympatierna för löjtnant Sommelius hade funnits ända från första gång, då Max med tårade ögon åhörde skildringen af hans hjeltedöd vid Dybböl. Allt hvad han hörde berättas om denne krigare, som tillika var en skald, intresserade honom varmt. Max tyckte sig tiuua så många beröringspunkter mellan sig sjelf och Beppo. Denna sönderslitna, vulkaniska natur anslog först och främst beslägtade strängar i hans eget inre. Men icke nog dermed: Sommelius var till sitt yttre obetydlig, han var liten till växten och skefbent. Max kände en annan ung man, som var liten och rödhårig. De två skulle ha förstått hvarann!

Först denna sommar hade Röde prinsen kommit att läsa Beppos dikter, och deras stormfulla klang hade tjusat honom. Detta var eld och glöd! Bristen på konstnärlighet stötte honom ieke tillbaka, snarare tvärtom. Det fans lättsinne och galgenhumor och verldsförakt i sjelfva formen — Max kriticerade icke, han lät sig ryckas med.

Ellen delade hans beundran. —

Det var en sommardag i Dolce Napoli. Golfen demere låg stilla och blank; öfver dess yta dallrade luften af hetta. På andra stranden skymtades sko- gen i blåaktigt soldis; ett rödt tegeltak lyste fram derur.

Kväfvande hett var det, till och med i palmernas

skugga.Ellen satt pä mossan, stödjande sig emot ekens stam, ocli Max balflåg vid hennes fötter med Beppos Vallmoknoppar framför sig. Han hade nyss slutat att läsa en strof; nu såg hau upp.

»Tror du på en kärlek som — gom» — han hade tydligen svårt för att finna ord — »som — ja, som kan ofira allt — lif och död — hm —»

Hon smålog en smula öfverlägset.

»Hvad menar du?»

»Ja, jag vet inte — något stort och stiligt — och obändigt — —?»

Det kom ett underligt uttryck i liaus ögon.

»Läs nu vidare», sade hon.

Hau lydde, läste med sin tunna, klanglösa röst, som ofta slog öfver och blef oartikulerad, när ryt- mernas lidelse ryckte honom med. Blodet steg hetare och hetare på hans kinder.

Ellen lyssnade med en blandning af tjusning och beklämning; der var något i tonen som skrämde

n o

ocli något som drog. Men när han såg upp, tog beklämningeu öfverhand; der fans nu åter det der uttrycket i hans ögon.

»Dröj i mina armar, flicka,

Låt oss himlens nektar dricka Med de tjnsta läpparne.

Kyssas tills de matta domna I hvarann, likt bin som somna In i rosenkalkarne.»

Deras blickar möttes.

Hon greps af ängslan, men sökte beherska den.Emellertid steg rodnaden på kennes kinder; ocli i ocli med detsamma, kon märkte det, kom oron öfver kenne; hon slog ner ögonen.

Då kände hon hans arm kring sitt lif, ock två stora lieta läppar trycktes sugande mot liennes mun. Men hon samlade hela sin kraft i ett skri och ett ryck; reste sig ock slog ögonen upp.

Han kade också rest sig och stod nu framför henne -— en bild af lidelsen, som stötte hennes skönhetssinne: ansigtet rödflammigt, ögonen feber- glänsande ock ådrorna i pannan svällda som blåa snören; håret oordnadt och svettigt.

Hon sökte lägga in i den blick, med hvilken

O o

hon mätte honom, en hel verld af isigt förakt; men kan mötte det med trots.

Det kokade ock sjöd i hans lijerna; pulsarue slogo som hammare på hans tinningar, han visste icke till sig, han var icke herre öfver sina känslor; de hade förlamat både lians vilja och hans för- stånd.

Hon vände sig om utan ett ord och gick; då såg han en droppe blod på hennes haka.

Det högg till inom honom; han hade gjort henne illa! I samma sekund som detta blef honom med- vetet, sjönk lidelsen undan. Hans ansigte fick ett uttryck af ånger, sjelfFörebråelse och blygsel.

»Förlåt mig», sade han nästan ödmjukt.

Hon svarade icke utan vände sig bort; hon kunde icke få pressadt ett ord fram. Men kan såg, kur bröstet arbetade, och hur hennes läppar darrade.»Ah, förlåt mig, du! Jag kunde inte hjelpa det. Jag håller så rysligt mycket af dig!»

Hou brast i gråt.

Villrådig och flat stod han der ocli betraktade henne, visste icke hvad hau skulle göra, hade en oartikulerad men intensiv känsla af, att hon grät

CJ

för hans skull.

Verkligheten var så helt olika hvad han tänkt sig. Detta, om eu kärlek, som gick upp i nuet och hvarken kände framtid eller beräkning, var en gammal fantasi, som han gått och burit på så länge, att den blifvit till eu fix idé. Han hade nästan trott, att hennes varmblodiga och eldfulla natur skulle komma honom till mötes.

Ocb nu grät hon för hans skull. Han hade gjort henne illa och sårat henne.

»Ah, förlåt mig, du», bad han för tredje gång, bevekande och blygt.

Hon såg upp, ännu med ögonen fulla af tårar.

»Aldrig göra så mer!» snyftade hon.

»Aldrig!»ax tyckte, att sommaren gått både långsamt ocli fort, långsamt när lian blickade tillbaka ocb i minnet mönstrade dess händelser, lockande för tanken att dröja vid; fort när han tänkte på, hur dag kommit efter dag, enformigt buren af samma stämning.

Aldrig liade ban känt blodet strömma så oroligt genom sina ådror, aldrig hade han förnummit en sådan tankarnes flykt, så snabba skiftningar i sin sinnesstämning, från den djupaste uedslageuliet till öfverdådig och hänsynslös lefnadsglädje. Det var som om det blandat sig i alla hans tankar och stämningar en klang, ett eko af de stormfulla ryt- mer, som slagit honom tillmötes från de vallmo- knoppar, som den stackars sönderslitne Beppo plockat på sitt lifs ödsliga hed.

Det var icke första gängen i sitt lif, som Max mött kärleken på sin väg. Ur hans barndoms er- inringar tittade redan många små ansigten fram, ömsom bleka och ömsom röda, ömsom mörka och melankoliska, ömsom ljusa och lifliga; ocli alla hadede någon tid, i keraligket för verlden kaft sin plats i ett svärmiskt gossekjerta.

Men denna gång kade känslan varit starkare än vanligt ock deu kade brutit fram med en natur- makts oemotståndligket, sprängande alla fördämnin- gar. Blygsel, tillbakadragenket, fruktan att utsätta sig för löje — allt hade fått vika. Ock då kau för första gången i sitt lif gaf sig kän fullt ock kelt, kade känslans ursprungligket så småningom ryckt henne med.

Ellen blygdes sjelf deröfver, men hon kunde icke stå emot. Tusentals gånger kade kon före- satt sig att afvisa kans smekningar med köld; men lika ofta kade kon svikit siu föresats. Vid dess första liejdlösa frambrytande kade lidelsen stött kenne tillbaka; men i sjelfva minnet af detta kejd- lösa frambrytande låg en tjusning, som kon icke kunde förklara.

Hon kade så ofta läst om kärleken i böcker; tänk om kon nu verkligen skulle ka mött den på siu väg!

Allt livad förståndet tillkviskade kenue om föremålets ovärdigliet tjenade till intet. Hon visste, att det var löjligt, visste att kan var en skolpojke, ett slags ofärdigt ämne till en menniska, visste att kon sjelf var en vuxen dam. Hon blyg- des, men hon kunde icke slita sig lös; kon kade vant sig vid hans smekningar.

Max smekte mera civiliseradt numera; kans känsla kade funnit en mindre brutal uttrycksform,och sedan formen en gång var gifven, hade det gått upp för honom, att just detta var något, lian länge drömt om: smyga sin arm kring en ung och smidig kvinnokropp, kyssa ett par friska läppar, ge sig hän i ett själarnes famntag, öga i öga, lägga sitt hufvud intill hennes barm och höra hennes hjerta slå.

Men fastän hans dröm så till vida i allo reali- serats, var han icke lycklig ändå. Det var åtmin- stone icke den stilla fröjd, som drömmen förespeg- lat. Det fans något inom honom, som sprängde och brottades, någonting oroligt och feberaktigt, han visste icke hvad det var.

Eller han visste det mycket väl, men vågade knappast tillstå det för sig sjelf. Hans känsla var icke ren. Det var ingen eterisk längtan, den for- drade, den pockade, den slet i sina länkar, den stötte hufvudet mot skrankorna, den vred sig i for- tviflan öfver halfhetén i sin tillvaro.

Han hade icke tänkt sig kärleken sådan; och han blygdes inför sig sjelf öfver sitt känslolifs låghet.

Men det fans också ögonblick, då hans bättre jag dukade under, när fantasien i förbund med de sämre instinkterna reste sig i trots och bröto en lans för sin tillvaro.

Detta inträffade i allmänhet så ofta hau af en blick, en gest eller en nervös spritt ning märkte, att hon blygdes öfver honom.

Och det märkte han ofta nog.Dagen innan Max skulle resa var det blåsigt ocli regnigt; Ellen satt på sitt rum, i den stora länstolen med högt ryggstöd och smekande schagg- öfverdrag, satt hopkrupen så långt inne som möj- ligt, med en bok i handen.

Hou läste icke. Med fuktiga ögon stirrade hon framför sig, och färgen på hennes kinder var star- kare än vanligt.

Hon förstod sig icke sjelf, kunde omöjligt komma på det klara med sig sjelf.

Det kändes som en tryckande nedstämdhet, men på samma gång som en lättnad att han skulle resa. Det var ingenting klart, ingenting konkret, ingen- ting som hon kunde fixera — det föreföll henne, som om en isande tomhet skulle sänka sig ner öfver hennes lif från den stunden, då han icke längre var i hennes närhet; men sjelfföraktet och slitniugarne och halfheten skulle åtminstone vara förbi.

Ju läugre hon satt, dessmer brände hennes kin- der, och dess fastare blef hennes beslut att taga smärtan ocb tomheten och bli halfheten kvitt.

Härvid kom det öfver henne ett ljuft medlidande med henne sjelf. Ahja! Visst var det bittert, men man fick försöka att bära det. Det fans ingen annan utväg.

Hon for upp vid en lätt knackning på dörren. »Stig in!»

Det var naturligtvis Max.

Han var blek och nedstämd; hans ögon hade ettuttryck, som grep kenne, — troskyldigt, o maskerad t sorgset. Men kon bekerskade sig ock sökte antaga en glädtig ock otvungen ton.

“ ö CJ

»Sitt nu ner ock var treflig.»

Han satte sig nära intill kenne, ock kon flyttade sig några tum bort. Hon kände på sig, att ögon- blicket var kommet nu. Skedde det icke nu, skulle kan resa bort med falska föreställningar — ock kon skulle anse sig bunden, derför att kon icke talat. ut.

»Kommer du att sakna mig?» frågade kan skyggt; men på samma gång betraktade kan kenne uppmärksamt för att uppfånga hennes minspel.

»Åkja, det tror jag nog, i början», sade hon , med en ton af ärlighet. »Men det går öfver.»

Han slog ner ögonen.

»Jag kommer också att sakna dig», sade hau långsamt. »Men jag tror inte det går öfver.»

»Åhjo, det skall du få se.»

»Ellen.»

Han sträckte sig hän emot henne, tog hennes hand och ville draga henne till sig. Men hon undvek.

»Nej, Max, låt oss se till att få slut på det kär. Det är inte rätt.»

Då blossade han upp.

»Rätt? He! Hvad är det för synd vi göra då? Att vi hålla af hvarandra och smekas en ock annan

o m

gång? Aknej, det är inte det; men jag vet godt, livad det är, du menar.»»Det är så hopplöst, Max.»

»Det behöfde alls inte vara hopplöst, om da bara vågade hålla af mig riktigt. Men det törs du inte, du är rädd — — att någon ska' märka det — och grina åt dig — och säga, att jag är en pojke.»

Hon vände bort hufvudet; tårarne stodo henne i ögonen. Hon hade icke öra för, att orden voro naiva; men känslans omedelbarhet grep henne.

»Ja, jag vet det godt», fortfor han, »du skäms för mig — — tycker inte jag är gammal nog, gu'bevars — — Jag har nog sett din ängslan och din oro — — men i alla fall tycker du om mig! Mer om mig än om dender löjtnanten! Kan du neka till det?»

»Ja — — jag vet inte — — det är visst inte på det rätta sättet.»

»Det rätta sättet?»

»Låt oss tala lugnt om saken», proponerade Ellen. Och då han ingenting invände, fortsatte bon:

»Ser du, kärleken--xlet är något stort och

mägtigt, som fyller en menniska helt, så, att hon hvai-ken kan tänka eller andas. Så har jag åtmin- stone alltid föreställt mig den! Något som — ja, som tvingar sig på en — — utan tvekan och re- sonnemang — och derför — — Ja, derför älskar jag dig inte.»

Det var med ett särskildt tonfall af underdånig- het eller tillbedjan, som hon uttalade ordet älskar.»Det ljuger du, Ellen! Jag har känt att du håller af mig — mig mer än någon annan — — när du kysste mig — smekte mig — såg på mig såder — — Men nu ska' det resonneras bort, för- stås -— du käns inte vid det — — för det du är för feg — —»

Han var blek och ögonen glänste; tonen var oresonligt häftig, och han lade tydligen an på att såra. Allt hennes medlidande var med ens som bortblåst.

»Jaha», sade hon trotsigt, »det kan hända, att jag är feg; men just deri ligger beviset. Är min feghet starkare är min känsla — — ja, så är det ju klart, att jag inte älskar dig.»

Hennes logik slog honom. Han visste ingenting att svara mer; han vände sig bort och såg ut öfver trädgården.

Regnet hade upphört och bakom ett kopparkantadt. moln bröt ett dämpadt skimmer från den sjunkande solen fram. Trädens och buskarnes blad glänste våta, i rosenlandet blommade ännu de sista blod- röda remontanterna och längre bort lyste en stjerna af dahlier och astrar. — Det hade varit en härlig sommar i alla fall —- hau vände sig åter emot henne.

»Jaja», sade han tillkämpadt. »Det återstår mig således att tacka för smulorna, som fallit ner till mig — från ditt rika hjerta.»

Det dolde sig i hans ord en bitterhet, som eggade henne till försvar.»Du skulle inte tala såder, Max», sade hou. »Det kan vara tungt nog ändå.»

Men nu flammade karmen upp inom konom ock sprängde alla fördämningar.

»Tungt?» skrattade kan. »Ja, men jag vill tala ock jag skci tala, förstår du! Ja, för jag skäms, förstår du — ock det ska’ du veta! — öfver att ka

kastat bort---källit af dig som jag gjort--

kastat bort mina---ja, det innerligaste och

vackraste ock finaste i mitt väsen, förstår du! — på en sådan som du!»

Hela kans ansigte förvred sig under de frukt- lösa försöken att kufva sinnesrörelsen; men det ville icke lyckas. Då vände kan sig plötsligt 0111 ock gick.

Hon satt kvar, lyssnande slött till stegen, som aflägsnade sig — först som ett’ tunnt klapprande i korridoren, derpå som ett aflägset eko ock till sist ingenting utom tystnaden, tomheten. Det var som trängde den inpå henne från alla sidor, pressade henne tills kon ville gråta, skrika; men kon kunde icke. Det var icke kraften, som fattades, det var viljan att röra en fiber; och kon blef kvar i samma ställning och med samma uttryck af slöliet, medan tiden gick, minut efter minut. Men långt omsider började något röra sig inom henne, spänna på och kämpa sig fram, i början dunkelt ock smärtfullt, men sedermera med en växande förnimmelse af lättnad öfver, att det var genomgånget, det ound- vikliga, som måste komma; ock kack i käl följdeen välgörande känsla at' frihet, allt dock ännu stänk- vis lörbittradt af återkommande ryck af smärta.

Max var blek om morgonen, men föreföll lugn. »Farväl och tack för i sommar», sade lian likgiltigt i det lian räckte Ellen sin kand. Derpå lyfte han Maria upp i siua armar ocli kysste henne, omfam- nade majoren ännu en gång och satte sig upp i vagnen, som rullade af.

Ellen stod ensam kvar på trappan och såg den försvinna vid krökningen af alléen. Och hon hade äter samma förnimmelse: af ändlös tryckande tom- het, med en underklang af lättnad och frihet.

»Här är bref till dig från Max», sade majoren, dä Ellen ett par dagar derefter trädde in i matsalen. Hon kände hur flammande röd hon blef, men hon mottog det lilla förseglade konvolutet och lade det likgiltigt vid sidan 0111 sig på bordet.

Efter middagen skyndade hon sig upp pä sitt rum, riglade dörren och bröt det med darrande händer.

Kära Ellen.

Förlåt mig om jag plågar dig änuu en gång, men jag kan icke skiljas ifrån dig såder.

Jag bar mig dumt åt, jag blef häftig och jag förgick mig. Jag vet icke, hvad jag sade, men om det sårat dig, så tänk på, att det var det smärt- sammaste ögonblicket i mitt lif. Lat det vara glömdt, och låt mig säga dig ännu en gäng, hur gränslöstjag kåller af dig. Det är som kände jag det först nu, kur kela mitt väsen vuxit samman med dig, jag kan ej tänka mig, att det fins en annan varelse på jorden, för kvilken du är detsamma, som för mig. Du skall icke tro, att det är fraser, fast det står kär så kallt pä papperet. Det fins ej ord, som kunna tolka livad jag känner. Om du kunde lägga din kand på mitt lijerta, skulle du bara känna, kur det slår, men 0111 du kunde se in i

min själ,, så är jag säker på, att du skulle ryckas med så, att du glömde småaktig hänsyn ocli småkloka beräk- ningar. Du skall ej blygas för mig, för det jag är ung. Andligen växer man fort, nu för tiden, ock om ej kroppen följer med, så är det ju ett fel, som »försvinner med åren». Du kan gerna tro mig, då jag säger dig, att livad du skulle finna kos mig af sympati ock innerligket, det finner du aldrig kos någon annan man på jorden. Ock du skall aldrig behöfva blygas för mig, det är ju ej skryt, jag skrifver sa helt enkelt derför, att jag menar sä. Jag känner min andes krafter växa, det kan kanske dröja år ännu, men det kommer en stund, då de bryta fram, och innan jag dör en gång skall jag ha lemnat spår efter mig i tiden. Svara mig! Säg mig med ett ord, att du håller af mig. Jag skall arbeta så, att det gnistrar för ögonen och om ett år skall jag vara student. Skrif till mig! Jag kan ej tänka mig, att det skall vara slut. Jag får väl sluta nu. Mitt hufvud bränner och min kand darrar — det syns nog på stilen för öfrigt. — Skalljag aldrig mer få lägga mitt hufvud intill ditt bröst, aldrig få känna din band stryka längsmed min kind, aldrig få se dina grå ögon lysa af ömliet så, som jag sett dem lysa? Jag kan ej tro det. Det är så intill förtviflan tungt. Jag låg ocb grät om natten i kupén. Skrif till mig! Skrif strax, bara några rader eller bara ett enda ord, som säger mig, att du vill vänta, och att jag får hoppas.

Din kusin Jlax von Eosenbery.

Framstupa i stolen, tryckande sig in emot dess mjuka ryggstöd ligger Ellen och snyftar stilla. Själsstriden är öfverstånden; men dyningarne ha icke lagt sig ännu.

Det lider mot aftoueu. Derborta i vester har solen gått ned; och fågelsången har tystnat — blott ett enda melankoliskt pipande höres ännu från en buske. Skymningen breder sig sakta öfver nejden; utifrån åkrarne klingar det hemdragande skörde- folkets sång.

Hästar och kreatur ansas och fodras ut till nat- ten. Gamle trädgårdsmästaren Eriksson samlar sina redskap samman och knogar hän emot sin hydda i trädgårdens utkant, der parken börjar. Fiskar- Lasse ror hem öfver sjön efter att ha satt ut nät och ståndkrokar.

I matsalen på slottet skramlas det med knifvar ocb tallrikar. Majoren kommer i sakta mak ridande genom alléen.Genom korridoren höras kammarjungfruns steg komma närmare och närmare. Ellen reser sig upp, skjuter rigeln från dörren och går fram till fönstret.

»Téet är serveradt.»

»Tack.»

Hon tänder ett ljus, baddar ögon ocb kinder med en fuktad handduk, slätar ut sin klädniug med händerna, kastar en sista mönstrande blick i spe- geln ocb går fram till skrifbordet, der ett på- börjad t bref med tre ord: Käre 3Iax, älskade! väntar på sin fortsättning. Men hon viker det i stället metodiskt samman och rifver det i små, små bitar, släcker ljuset, öppnar ett fönster och låter ett moln af pappersflingor snöa ner öfver trädgården.

Hon står ett ögonblick och ser dem fladdra i luften; vänder sig sedan om och går med en blan- dad förnimmelse af vemod och stolthet: vemod öfver att sommardrömmen är slut, stolthet öfver att sjelf ha slitit dess skälfvande trådar af.

Lundegurd, Röde prinsen.

4*Tlå våren blef Max student..

Jt, Under de månader som gått kade kau for första gåug i sitt lif gripit sig an med att arbeta på fullt allvar. Skammen öfver Ellens föraktfulla tystnad kade verkat eggande ock sporrande på lians energi; han kade kastat sig öfver läroböckerna med eu katfull beslutsamket, som ville kan på dem häm- nas den förödmjukelse, kan lidit.

Kamraterna iakttogo också en annan förändring i kans väsen. Han var icke längre så skygg, som förr.

Då kau plötsligt fann sig förflyttad från en stilla landsortsstad ock från skolan, der han kände alla och der alla kände honom, till hufvudstaden och till ett läroverk, der allt var honom främmande, hade tonen bland de nye kamraterna i början stött honom tillbaka.

För desse tidigt utvecklade små hufvudstads- lejon var redan intet menskligt främmande, och de talade oförbehållsamt om sådana ting, som Max skulle ha blygts att nämna i en annans närvaro. Det dröjde icke länge innan ungherrarne kommit underfund med denna öuima punkt hos deu nyekamraten, och sedan dess var hans oskuld ett stän- digt föremål för deras skämt.

Sista tiden hade det varit annorlunda; Max hade dragits in i deras lif. Hans unga längtan hade stött pannan mot väggen, och med en känsla af hämd trampade han nu barnatidens fina erotiska drömmar under sina fötter.

Men råheten väckte hans leda; och i hans sinne satt längtan kvar efter oskuldens förlorade paradis, blandad med ett stilla vemod öfver, att verlden icke var så skön, som den kunde vara, och eu stänk af bitterhet emot henne, som tagit emot hans värme och gett honom kyla igen, eller som solat sig några ögonblick i hans häugifvenbet för att sedan draga sig tillbaka af halfhet och beräkning — ty hon hade visst älskat honom ändå, fäst hon icke vågat erkänna det för sig sjelf.

Ju mer han tänkte deröfver, dessmer växte hans bitterhet; disharmonien mellan den vaknande böjel- sens själfulla melodi och den råhet, hvarmed han sökt öfverrösta den, skorrade alltjemt inom honom och i sitt sinne gjorde han henne ansvarig för hvad som skett.

Han hade eu smärtsam känsla af att icke vara henne värdig längre; men på samma gång stod det för honom med ett slags hatfull skadeglädje, att ban blifvit sådan han var genom hennes för- vållande.

Nu var han student; nu skulle han visa henne att hon icke behöft blygas, men sedan skulle banvända henne ryggen, fattig men stolt — utan ett ord om hvad som varit.

Medan han som bäst gick och ordnade hela revancliepianen i sitt hufvud, blef det emellertid bestämdt, att han, i stället för att tillbringa som- maren på Christinelund, skalle vara sin mor följ- aktig till den badort i Tyskland, der hon skulle vårdas. *

Grefvinnan von Rosenberg led af ett organiskt

cj o

hjertfel, som tilltagit med åren. Lifvet i bufvud- stadens högre societet hade icke tillåtit henne att taga den hänsyn till sin helsa, som erfordrades, och efter säsongens slut gaf hennes tillstånd an- ledning till de allvarligaste farhågor. E11 två må- naders badkur jemte absolut hvila och stillhet var enligt läkarens utsago ett obetingadt nödvändigt vilkor för en förbättring.

Statsrådet hade för egen del ingen lust att vara sin maka följaktig, och hans ställning gaf honom en mycket plausibel anledniug att uppoffra siua pligter som äkta man till statens fromma; särskildt som han ju nu hade en vuxen son.

Förhållandet mellan föräldrar och barn hade icke i någon väsentlig mån förändrats. Atmosfären i hemmet var lika kylig som någonsin, ocli i trots af den dagliga samvaron förblefvo familjens tre medlemmar främmande för hvarandra. Det fans ingen sympati och intet förtroende.

Max kunde aldrig öfverviuna deu allt förla- mande respekt, hau från barndomen käut i fadernsnärliet, ock alla minnena från de kärlekslösa upp- växtåren kade samlat sig i ett agg till modern, som outplånligt bränt sig in i kans sinne.

Han sökte motarbeta det; hennes lidande upp- väckte hans veka naturs medkänsla, och under resan söderut egnade han henne all möjlig vård och upp- märksamhet. Det såg nästan ut som om mor och son under dessa omständigheter skulle komma hvar- andra en smula närmare än förr, men en obetydlig episod gjorde att den gryende sympatien plötsligt åter svalnade till isande köld.

I kurlistan hade modern låtit inskrifva dem båda som Grefvinnan von Rosenberg med son, från Stockholm, och Max hade förgäfves protesterat. Den lindring i kurafgiften, man på detta sätt er- nådde, var för grefvinnan ett tillräckligt talande skäl, och hon hade drifvit sin vilja igenom utan ringaste hänsyn till Max ock kans stolthet.

Men för den unge nyss från skolbänken lös- släppte studentens yrvakna friketsbegär var detta en förödmjukelse. Var han då ingenting i och för sig — som individ! — endast grefvinnan von Ro- senbergs son!

Agget emot denna despotiska, kärlekslösa kvinna, som var kans mor, vaknade på nytt, ock nu köll det i sig. De lefde mest kvar för sig ock intogo icke ens måltiderna i livarandras sällskap, då grefvinnan van- ligen föredrog att låta servera sig på sitt rum. —

Efter två månaders förlopp återvände de till Stockkolm, ock 14 dagar efter kemkomsten stodMax von Rosenberg inskrifven vid Lunds univer- sitet som filosofie studerande af skånska nationen.

Statsrådet hade gamla sympatier för Lund. Han visste af egen erfarenhet, att lifvet dernere ieke erbjöd några distraherande lockelser, ocli han hade hört, att de omogna idéer, som redan börjat sticka upp sina lmfvuden vid det högsvenska universitetet, ännu icke funnit lämplig jordmån i gamle biskop Absalons stad. Derför hade ban bestämt sig för att skicka pojken dit.

Max ä sin sida hade ingenting emot Lund; det låg ju alltid närmare Christinelund.

På vägen dituer hade han också gjort ett kort besök hos farbrodern, och han hade med heroisk ståndaktighet genomfört sin plan att visa sig kall- sinnig mot sin vackra kusin.

Men efteråt förföljde honom minnet om de grå ögonen. Hvad betydde deras uttryck! Och hur hade hon icke sett på honom! Så hade ingen men- niska någonsin sett på honom förut!

Om hon satt djupare fast än hon sjelf visste af? Max vred sin gryende mustasch med ett skade- gladt leende; men i det leendet fans också något annat, som gjorde att det icke blef fult.witatsrådet hade icke påyrkat, att sonen strax sknlle kasta sig öfver studierna till en embets- examen; ban var ju ung ocb hade tiden för sig. Det första året kunde ban ju använda till att orien- tera sig vid akademien, studera lifvet och möjligen fördjupa sig i ett eller annat ämne, som ban kände särskild håg och fallenhet för.

Max hade ingenting emot att studera lifvet vid

o O

akademien. Han mindes farbroderns skildringar från luftniugens och idéhängifvenhetens tid och han hade ett slags dunkel föreställning om, att univer- sitetet var en anstalt, der unga docenter hvarannan dag talade hänförelsens och hjertats språk till lyss- nande studenter.

Med hufvudet fullt af oklara drömmar och fam- nen full af lefnadsglädje kastade han sig in i det besjungna studentlifvet, der han trodde sig skola finna hela fantasiens skönhetsverld realiserad: alla fina tankar, alla varma känslor för det, som var stort och godt — drufvans safter, sångens toner, ungdomens brusande lefnadsmod och en otvungen munterhet öfver en solbelyst tillvaro.Hau räknade icke med realiteten utan med ab- straktionen; kvad han drömde om att finna, var en motsvarighet till de blodlösa inbillningar, som al- strats inom honom vid åhörandet af farbroderns at minnet starkt förgyllda skildringar och af glun- tarnes sånger.

Han förde punschbålens innehåll till sina läppar

— var denna klibbiga vätska med dess fadda efter- smak »drufvans safter»? Och i allt samma miss- räkning: verkligheten var så grof och hans fantasi hade målat så fint. Han sökte efter de höga tan- karne, ock hans yrvakna kritik fann icke annat än hyckleri och lågliet, han sökte den otvungna mun- terheten och det brusande lefnadsmodet, men fann ingenting annat än en råhet, som stötte honom

o o '

tillbaka.

Han ville till sist med våld sätta sig in i de andres stämning, han gick på uationszwyckarne, drack punsch och väntade till långt ut på nätterna, då han hade hört att glädjen inställde sig; han såg kurator i parodisk ungdomsyra svinga rundt med deu svettige och rödflammige sexmästareu i vild cancan, medan dammet rök som skyar i taket

öfver de matt flämtande gaslågorna; han kastade sig sjelf in i svärmen, hojtade och sprattlade så att skörten af bonjouren flaxade, tjöt som de andre 0111 ungdoms lycka och studentens härliga dar, blef gripen bakifrån af en tjock försupen docent och dansade vidare sluten i hans armar, tills han dig- nade af trötthet. Då satte han sig ner och stirrademed vidöppna ögon på det groteska upptåget, som skymtades derborta liksom genom en dimma me- dan sorlet steg ocb sjönk. Ocb med ens förekom honom det hela vanvettigt; han skulle velat ställa sig midt i salen och skratta högt.

Han hade kommit till universitetet vid en tid, då all naturlig glädje tycktes död ock entusiasmen slocknad; syret var förtärdt och det hjelpte icke att man blåste på kolen; det blef endast ett konst- ladt skimmer, som. blossade upp och försvann.

Det fans emellertid många, som blåste på. De hade också kommit till akademien uppfyllda af hvad deras fäder berättat och ville med våld och makt upplifva de gamla traditionerna.

Det blef icke annat, än en grotesk parodi. Lifs- glädjen var punschuppeldad skepsis och lefde sitt nervösa lif på ytan; under rufvade pessimism och nykterhet; entusiasmen var ihålig, ett ordens och frasernas sinnesrus, som slog ut i deklamation utan innehåll.

Det lefdes högt på minnena. Man hade sina festdagar hvarje termin, bleka reflexer af student- romantikens glansperiod; sången klingade än under Lundagårdens kronor, men det var något ihåligt i klangen fast man icke lätsade sig höra det.

Max hörde det och det skorrade i hans öron som en begrafningspsalm öfver svikna förväntningar

— såpbubblor, som brustit.

Som ett såradt djur drog han sig tillbaka i ensam- heten; och med samma förtviflans raseri, som hannyss kastat sig öfver skolböckerna, fördjupade ban sig nu i metafysikens irrgångar.

Dernere i domens krypta stär den förstenade jätten, famnande om pelaren, som uppbär bvalfvet. I många hundra år har hau stått der, i samma hotfulla ställning som nu; generationer ha kommit, generationer ha gått, slägtled efter slägtled af äre- vördiga prester ha förgäfves läst sina messor öfver hedningens hufvud; Hvite K rists lära har för länge, längesedan bredt sig segrande ut öfver Norden

än står Finn i samma ställning som förr, med armarne slutna om grundpelaren för att störta kyr- kan i grus.

Den gamle hedningen dernere är en symbol, ett monument i steu 0111 hvarje den fria tankens kamp emot fastslagna dogmer. Hans anor gå långt till- baka i tiden, han föddes en gång för tusentsls år sedan, då en svagare i entusiasm höjde sin röst mot en starkare; han hette Pythagoras då hau 500 år före Kristus predikade fromhet och sedernas renhet i Stor-Greklands förbundsstäder; han var den mörke Heraklit, som med tårfyllda ögou stir- rade ner i tidens ström och iakttog hur allting vexlade, drog förbi; han jagades från Sicilien under namnet Protagoras, derför alt han icke trodde på de hedniske gudarne. Han var en aristokrat, som hette Sokrates och dog som offer för demokratisk råhet och han var en demokrat vid namn Jesus från Nazareth, som korsfästes af maktinnekafvarneunder spenamuet »Judarnes konung». Han är ett monument i sten om all verldens ädlaste ocb visaste män; han är det menskliga tänkandets epos.

Det menskliga tänkandets epos står sen hundra- tals år hotande under kyrkans eget tak, och ingen kristen hand har ännu drifvit hedningen ur templet.

När Max kom till universitetet var han en tro- ende kristen, eller han inbillade sig åtminstone vara det: konfirmationen kade aflupit utan slitnin- gar, i en lät-gå-stämning; han befattade sig icke med att grubbla öfver dogmerna utan tog emot dem liksom andra, längesedan erkända fakta, som t. ex. att jorden var rund och rörde sig kring sin axel.

Studiet af filosofiens historia väckte först till lif och medvetande inom honom den spörjande och granskande tanken, som är tvifiets moder; och ju mer han fördjupade sig i de gamle hedniske filo- sofernas metafysiska

spekulationer, dessmer loss- nade kristendomens dogmer, tills hela väfnaden en dag sjönk samman för hans fötter.

Han läste med brinnande harm om kättarför- föijelserna under öfvergångstiden i Italien, om Griordano Bruno och Vanini, som brändes för sin tro. Cartesii stolta förnekelsesformel verkade på honom som en väckelsens hornsignal, de franska materialisternas skärpa och hänsynslöshet slog ho- nom. Men ännu var allt detta något, som icke vid- kom honom personligen.Max satt i sitt arbetsrum med utsigt öfver Hel- gonabaekens dammar; det var en råkall december- dag med drifvande snöbyar och slask. Viudeu pep i de nakna trädkronorna utanför fönstret, der gån- garne lågo falla af gulnadt löf'.

Han satt i vemodsstämning och tänkte öfver sitt lif, som tycktes honom ödsligt och ensamt och öfvergifvet — en höstsång utan ord.

Det knackade plötsligt på dörren tre hårda slag

— »Stig in!» — och in steg en liten ljuslätt herre med glasögon och ett par bleka mustascher i ett blekt ansigte.

»Gustafsson!» sade Max. »Se, goddag!»

»God dag käre bror», mälte den andre bredt i det han steg fram och tryckte värdens hand. »Tillå- ter bror, att jag slår mig ner?»

Han var en man af gamla skolan och använde alltid ordet bror som pronomen. För öfrigt var hau medlem af samma nationsafdelning som Max, de hade träffats vid de officiella festerna, utbytt ett par ord och blifvit bröder. Intimare var be- kantskapen icke, men nu sutto de rnidt emot hvar- andra och ansträngde sig för att visa hvarandra en lijertlighet, som skulle öfverskyla deras ömse- sidiga likgiltighet.

O O O

»Papper på bordet — hä, hä — bror skrifver vers har jag hört», inledde gästen konversationen, i det han slog sig ner.

»Visst inte», protesterade Max. »Jag bara gör anteckningar till hvad jag läser.»»Jaså — hä! Jaha. Man bor trefligt for resten här», sade kandidat Gustafsson och mönstrade rummet.

o

»Ahja.»

Det blef en kort paus.

Men plötsligt kom det öfver gästen en forcerad liflighet: »Var bror på sista afdeluingsfesten? Inte? Det var ett gräsligt supande —- — —» och han böjde sig fram och uppräknade orgiens alla detaljer; skrattande af ysterhet förde han Max med sig från gula salen och ner i gränderna, der den ungdom- liga lefnadsglädjen hamnat till sist hos en 40-årig sköka.

Max hade svårt för att ge sitt ansigte det ut- tryck, som hau visste, att gästen väntade finna der. Inom sig kände han en leda så stark, att den efterhand öfvergick nästan till fysiskt illamående. Men den audre märkte ingenting; han hade nu en gång kommit i farten och han fortfor att be- rätta episod efter episod af det fria, glada student- lifvet kring bålarne och i gränderna.

Åndtligen såg han på klockan. »Nej, nu far man gå!» Han reste sig upp och såg fundersam ut ett ögonblick. »Bror skulle väl inte kunna låna mig 150 kronor?»

»Jag har inte», sade Max.

»Jaså — ja — hm!» — han slog sig åter ner på sin plats — »ja för, uppriktigt sagdt, jag för- svinner på en tid.»

»Hvarthäu?»»Till sjukkuset. Man får ju lof att sköta sin kelsa också», sade gästen i muntraste ton.

Max studsade ock blef blek af sinnesrörelse; han anade livad den andres ord betydde. Det var det svarta spöket

med de dimmiga konturerna, som han så ofta hört talas om, i dunkla otydliga ord. Det var något kallt och klibbigt och giftigt, som aldrig uämdes vid namn och aldrig tålte att dragas fram i dagsljuset — — och der satt nu den andre och talade om det med den mest bekvmmerslösa min i verlden!

»Ja, nu får man väl lof att gå! Farväl bror!»

— Gustafsson sträckte fram sin hand.

Max kunde icke förmå sig att mottaga den; en oöfvervinnelig, instinktlik fruktan för smitta höll honom tillbaka.

»Vänta ett ögonblick», sade han. »Jag går med.»

Han tog på sig öfverrocken och öppnade fönstret : »Man måste ha frisk luft!»

»Javisst!» —

När herrarne tryckte hvarandras hand till af- sked hade de båda dragit handskarne på.

»Kom och spela priffe med mig i min ensam- het», sade Gustafsson gladt.

»Tack, jag vet inte om jag får tid. Jag reser väl upp till Stockholm i rappet.»

»Lycklige ost! Helsa den sköna synderskau!»Inom afdelningen rustade man sig åter till fest, den sista för terminen. Den skulle hållas till ära för eu afgående hedersledamot, nyutnämd biskop i ett af de norra stiften.

»Du kommer väl med, prins?» sade den lille fete sexmästaren.

Max hade icke stor lust.

»Jag vet iute — —»

»Min själ ska du med! Jag har redan skrifvit ditt namn på listan.»

Max gick dit.

Samkvämet hade i början en något mindre upp- sluppen karaktär än de vanliga zwyckarne. Fest- föremålets närvaro inverkade dämpande.

Den nye biskopen var en temligen ung man med ett ansigte som påminde om Donatellos David. Också i hela framträdandet fans det en slående likhet mellan denne möderne Kristi tjenare och Donatellos elegante herdegosse med de fiua dragen och hållningen hos en page af förnäm familj.

Han var af en gammal prestslägt med goda anor inom det andliga ståndet; man kunde spåra namneti stiftsmatrikeln ända från midten af förra århun- dradet. Då han som ung student kom till univer- sitetet ock inskrefs i filosofiska fakulteten, mottogs kan från alla håll med utsträckta, vänliga händer, framför allt af faderns gode vän, teologie professorn, i hvars familj han blef inackorderad.

Redan som sexårig gosse hade han visat afgjord håg och böjelse för det höga kallet att visa de syndige menniskorna vägen till himmelen. Bland tanterna cirkulerade ännu den rörande legenden om lians första prestkrage. Tant Sofi hade klippt den af papper och fäst den med en nål kring hans hals; och i känslan af sin värdighet hade parfveln gripit en psalmbok och gravitetiskt gett sig af mot kyrkan.

»Guds finger», sade tanterna; och efter den stun- den trodde de fullt och fast, att barnet med tiden skulle bli till något verkligt stort.

Han blef student och vägen bredde sig ut fram- för honom banad och jemnad af kärleksrika händer; rak och vid, bekväm att stiga på och utan eu skugga, som kunde gömma en olycka.

Han blef förlofvad med den unga dottern till faderns gamle vän, och han blef med tiden sjelf professorns efterträdare.

Han hade det godt. Han hade aldrig generats af ett tvifvel, livarkeu på sig sjelf eller sin Gud; han hade icke rönt en motgång och aldrig känt eu verklig sorg. Allt lifvets goda hade regnat ner i denne kristne Aladdins turban, och

han tog emotdet allt som en skyldig tribut åt kans begåfning, för hvilken han endast hade Gud att tacka. Men just derför var han full af vördnad och tillbedjan inför Den Allsvåldige, Den Ende, som hade skapat allt, Den Rättvise, som gaf honom allt. Ty han såg Honom i allmänhet mest från sin egen syn- punkt, som Den Härlige, livars ord han sjelf skulle förkunna, ock ett återsken af Det Himmelska Maje- stätets glans föll ner som en gloria kring hans eget hufvud.

Detta fint mejslade Davidshufvud kunde uppbära en gloria! Det fans något i hela hans apparition, som tycktes säga: »Gif akt! ty med mig nalkas Gud sjelf till dig, ovärdige.»

Som andlig vältalare hade han förvärfvat sig ett stort rykte; han briljerade med vackra och klang- fulla vändningar och lade ofta an på det pompösa, å la Wallin. Men han var intelligent nog att hålla föredraget fritt från falsk patos och sal velse.

Det hviskades om, att han i kväll ämnade hälla ett större tal, och nyfikenheten var spänd.

Cliampagnekorkarne smällde och i varma ord tolkade kurator de närvarandes — nej, hela natio- nens — — nej, han kunde utan öfverdrift säga: kela den studerande ungdomens känslor vid detta smärtsamma afsked, kvilket dock liksom allt annat här i lifvet, icke var utan sin försoning; försonin- gen var, att biskopen i sitt nya kall skulle få ett så mycket rikare fält för sin verksamhet.

Biskopen tackade som hastigast och förkunnade,

Lundegärdy Röde prinsen. 5att han efter måltidens slut gerna ville siiga några afskedets ord till den studerande ungdomen i den afdelning, vid hvilken han varit så nära knuten under alla de år, han tillbragt i Lund.

Herr biskopen var en alltför stor man att kunna bekväma sig till ett vanligt sextal mellan steken och glacen. Han ville icke se ett tuggande och smuttande publikum framför sig, han ville ha uppmärksamma ögon och ett odeladt intresse.

När man efter slutadt ätande samlades — innan bålarue buros in — i lilla salen besteg herr biskopen talarestolen.

Hau började med några vackra ord om det ve- mod, som alltid liv ilar öfver ett afsked, och skildrade, hur detta vemod måste bli dess mera starkt, ju starkare banden varit mellan dem, som stanna, och den, som skall gå. Härpå öfvergick han till en kort och afgjordt välvillig karaktäristik af sin verk- samhet vid universitetet, hvarpå han blygsamt för- klarade, att det icke tillkom houom sjelf att fälla någon dom — ja, att domen öfverhufvudtaget en- dast låg i den Högstes hand. Att biskopen emeller- tid trodde sig ha Honom på sin sida, framgick tyd- ligt af premisserna.

Härmed kunde han sluta. Men det fans ännu några ord, som det låg honom om hjertat att få

säga--och han uppläste med en gripande käusla

slutklämmen i eu predikan om tidens ondska.

Ja, tiden var ond! Röster höjde sig från östan och vestan, förnekande, hånande, bespottaude kri-stendoinens heliga sanningar. Allt starkare ock starkare ljöd koren af de moraliskt sjunkne guds- bespottarne, det grep omkring sig, förgiftande ung- domens religiösa och sedliga begrepp. Dessa förakt- fulla otrons agitatorer aktade icke för rof att drifva sin skändliga propaganda vid sjelfva härden för kristendomens civilisation, vid universiteten. Med sorg och blygsel hade man nyligen varit vittne till, att den förpestade tidsandan vunuit insteg vid det uppsvenska systeruniversitetet. Han bad sin Gud, att förderfvelsen aldrig skulle få insteg bland den ungdom, hvars lärare han varit. Och nu, i afskedets stund, ville han höja ett sista varningens ord. Matte den fräcka gudsförnekelsen aldrig fläcka Regia Universitas Carolina, mätte den förpestade tidsandan aldrig tränga in under Lundagårdens kronor, matte aldrig i de lärosalar, han älskade, aldrig öfver trö- skeln till det nyss invigda universitetshusets aula, der inskriptionen /ir^dtv uuovaov — intet orent här- in! — prålade, träda en af de moraliskt sjunkne religionens och moralens hädare och hånare, hvilka icke kunna karaktäriseras annorlunda än som vrak på lif vet s strand!

Här slutade biskopen och steg ned från talare- stolen. Han hade eldat upp sig till en värme, som ryckte publiken med, och det utbröt en skallande applådsalfva.

Max hade under föredragets gång kommit att se sig omkring bland åhörarne, och lagt märke till ett blekt och nervöst ansigte, som han aldrig settförut vid någon af afdelningens fester. Han kunde sedan icke vända sina blickar från det ansigtet. De djupt liggande ögonen kade ett feberaktigt uttryck af fanatism; ock för hvarje gång biskopen utslungat något af sina kraftord mot den nya tiden, hade det gått som eu skälfning af smärta öfver de sjuk- ligt bleka och nervösa dragen.

O O

Medan biskopen omringades af tacksamme och komplimenterande afdelningsseniorer, syntes nu plötsligt det der hufvudet öfver talarestolens kant.

Det blef ett plötsligt tumult. »Nej, nej! Ner med honom!» ljöd det från de äldre,innan hau ens hunnit att yttra ett ord.

»Hvem är det?» frågade Max en af de närmast stående kamraterna.

»Känner du inte honom? Kristian Hassel, vet jag — slusken — fritänkaren — 'Krischan’ kallas han i hvardagslag. På dekis — ett otrons offer--»

O O

»Jag vill endast tillåta mig--» började Kri- schan; men larmet växte och växte. »Hyss! Hyss!» »Ut med honom!» Man skrek i öronen på hvarandra. Några af de yngre hade af oppositionslusta tagit parti emot de äldre, och hyssningarne korsade hvar- andra. Till slut steg kandidat Linde upp på en stol: »Är inte ordet fritt?» skrek han. »Jo, jo!» ljöd det från de yngre, och nu samlade de sina röster till en hyssuing så stark, att det verkligen blef ett ögonblicks afbrott i tumultet.

»Herr biskopen har talat hårda ord i kväll» — den nye talarens röst skälfde med en underligtbrusten klang, och tårar glimmade i hans ögon.

O ” o O

»Hårda ord — kärlekslösa ord. Domen ligger icke

OO

i menniskohänder, sade herr biskopen nyss; och ändå fördömer han sjelf i så starka uttryck.»

»Hyss! h3rss! hyss!» ljöd nu en energisk protest från de äldre, som omringat biskopen, och eu hand- fast senior trängde sig hotande fram.

»Nej, låt mig tala till slut! Låt mig säga, att det fins många af de män, hvilka herr biskopen smädar och hånar och fördömer i så starka ord — det fins många af dem, hvilkas heder är så blank, att inte ens en biskops andedrägt kan fläcka den! De håna icke kristendomen; vindicera blott sin egen lefvande öfvertygelses rätt, en öfvertygelse som for- mat sig under långa sömnlösa nätters vånda, när hjernan arbetade som skulle den sprängas, och hvarje fiber sved.

Men livarje den ytligaste bekännare af den offi- ciella kristendomen anser sig ändå kunna affärda denna tro, som de älska, med ett inlärdt, själlöst hånande ord! Hur kan det komma sig?

Aro då de, som äga en sjelfförvärfvad öfver- tygelse, sämre än alla de millioner, som aldrig tänkt en allvarsam tanke till slut, aldrig förnummit tvif- lets pinande själsvånda, aldrig känt längtan efter klarhet tråna inom sig!

Och säg mig, herr biskop, ni som fått ert rik- liga lifsuppehälle af er tro, är det ingenting att ge sin utkomst, sitt anseende, sitt lif för sin tro?»

Men nu liade larmet stigit till sin böjd, ochindignationen vände sig allmänt emot den siste

o “

talaren. Han förolämpar hedersgästen! Det var en skandal! Ned! Ut med honom! — Och den hand- faste seniorn hade hunnit fram till talarestolen, fattat talaren i kragen och vräkt honom ner.

Biskopen hade dragit sig tillbaka, eskorterad af kurator och afdelningens äldste. Han var för stolt att byta ord med ett moraliskt sjunket subjekt som Krischan.

Men sedan hedersgästen aflägsnat sig, bröt den hela aftonen tillbakahållna vildlieten fram, och Krischan blef dess första offer. Han ville smyga sig bort, men uppfångades, omringades af öfver- lägset vänliga afdelningskamrater, äldre och yngre, som alla ville dricka brorskål. »Hva? Dricker du inte punsch? Nä, tack i alla fall. Du sjöng ut, gamle slusk!» — »Hi>'s! hiss!» proponerade en, ocli i samma nu lyftes Krischan af tio par armar upp och bars i triumf kring salen.

Max stod i ett hörn och såg på. Han hade sett samma skådespel förut, Tegnérsdagen, den 4:de Oktober, de nyblifne studenternas helsuiugsdag, då den lille dansken, skandinavismens siste Mohikan, efter att ha hållit sitt tal, hyllats på samma sätt. Också i den hyllningen hade han sett lysa fram en skeptisk, ideallös ungdoms öfverlägsen- het gent emot en man, som talat hänförda ord om höga, murkna ideal. Men den lille dansken hade icke märkt hånet; med ett lycksaligt leende lät han sig bära rundt, eldad af punschen och värmdaf ruset tog kan den grofva farcen på fullaste all- var; kan drack med alla, blef bror med alla ock slöt alla i sin vidöppna famn.

Denne nye representant för det ideella oeli höga hade finare nerver; kan kände kåuet och förnär- melsen i hvarje ord som ett brännande piskslag, kan uppbjöd alla krafter för att komma lös, men ett tjog starka händer höllo honom kvar. När de ställde honom ner vid ändan af bordet voro sjelfva läpparne bleka som vax, ock kan såg sig med eu förvirrad blick omkring efter en utväg att komma undan.

»Skål, gamle slusk! Drick med mig», sade kandidat Gustafsson. »Nej.» — »Hva’ falls? V ill du inte dricka med mig?» —- »Han dricker aldrig punsck», ljöd det från en annan. »Låt oss döpa hedningen», proponerade en tredje, »i Baccki namn och safter.»

Förslaget väckte stort jubel; tjugo händer grepo Krischan, lyfte honom upp och buro honom fram för att hålla lians hufvud öfver bålen, der den lille fete, rödskinande sexmästaren väntade med slefveu i band. Delinqveutens kropp skakades under de våldsammaste paroxysmer af gråt, men det rörde icke de rusige kamraterna.

Max kunde icke längre uthärda att se på. »Släpp honom! Skäms ni inte!» ropade han, trängande sig in i flocken. »Nej, hör på Röde prinsen!» lät det. »Skäms sjelf ska’ du få se kur godt det är!»

»Släpp lionom!» Blek i ausigtet ock med lågande ögon grep kau fatt i den närmaste, som var Gustafs-son, ocli ryckte hans arm lös. Han släppte ocli vände sig mot angriparen, mattande ett slag åt hans ansigte. Max vek undan, men Gustafsson följde efter förbittrad. De andre hade släppt Krischan, intresserade af detta nya uppträde.

I detsamma slocknade gasen; en lefnadsglad ungdom hade tagit sig för att vrida på kranen. Det blef ett oerkördt tumult derinne; Max lyckades finna dörren, fick hatt och rock i tamburen ocli kom ut. När han stod på trappan drog han ett djupt andetag af lättnad.

Hau gick länge rundt i mörkret på Lundagård och såg sljernorna gnistra öfver Tegnérsstatyen.

Var denna parodi på lifsglädje, denna råhetens och det cyniska hånets orgie — var detta det glada, fria, friska studentlifvet, som de gamle be- sjungit? Eller hade all finkänslighet, all hjertats vekhet, all hänförelse för det, som var godt och högt, d ruuknat i den kalla, hjertlösa skepticism, h vars förstenade medusahufvud stirrade emot honom öfverallt?» px var håller Rosenberg hus?» sacle kurator en dag i midten af den följande terminen, dä han händelsevis träffade sexmästaren på Athenaeum.

»Fråga aldrig mig om det. Han hör inte till mitt folk.»

»Man ser ju aldrig till konom.»

»Nej. Han pluggar filosofi. Supa dög han al- drig till. Höll sig för god att bli full — grön- skollingen!»

I dubletten vid Helgouabacken släpptes ingen iu; uppasserskan var vaksam som sjelfva Cerberus. Endast läkaren, som kom ett par gånger i veckan, ock sjukkusets vaktmästare, som inställde sig punkt- ligt hvarje kväll, fingo fritt pa«sera.

Derinne gick Max af ock an, i mjuka filttofflor på de mjuka mattorna, så att han icke körde sina egna steg, rastlöst som jagad af onda tankar. Det låg ett förplågadt uttryck öfver hans ansigte, som var blekt ock infallet, med mörka ringar under ögonen.

Han kade för första gång på fullt allvar stått tvekande vid skiljovägen, der lifvet ock döden bådalocka ocli skrämma, ocli der afgörandet hänger på en hårfin tråd. Och ännu skälfde hvarje fiber i hans hjerna efter den våldsamma spänningen.

Det svarta spöket, hvars namn han aldrig kunnat nämna utan en rysning, hade lagt sin klibbiga hand på hans egen panna; och från den stunden hade han känt det, som om hvarje möjlighet för honom sjelf till lycka i lifvet vissnat bort.

Krisen hade varit svår. Det var icke sjukdo- men, som gjort honom så blek och infallen; fysiskt hade den varit lindrig nog: det var själssympto- merna, som härjat mest. Pörgäfves hade läkaren sökt hålla hans fantasi inom rimliga gränser, den hade vanvettig af ångest skenat iväg djupare och djupare in i det okända mörkret, der alla okunnig- hetens mystiska föreställningar och fördomar upp- förde sin vilda liexdans.

Och i denna ångstens natt hade jaget dött; egoismens, sjelfuppehållelsens stålfjäder hade brustit.

Öga i öga med förintelsens storhet hade han sett sin egen litenhet; han var blott ett kryp bland de milliarder, som krälade på jordens yta. Men samtidigt hade det vaknat inom honom den var- maste menskliga sympati för allt lefvande, en läng- tan att vara god mot någon eller några af dessa milliarder, som föddes, ledo och skulle dö som han.

Han kunde icke som förr egna alla tankar ocli känslor åt sitt eget fattiga lif; intresset för den stora, lidande menskligheten smög sig som ett ny- födt barn varmt intill hans bröst. Och detta barnsög näring af lians exalterade själstillstånd och af sjelfva den andliga luft, hvari han lefde.

De filosofiska studierna hade ryckt grundvalen undan för hans kristentro; men mellan den teo- retiska irreligiositeten och den medvetna, öppna gudsfÖrnekelsen var ännu ett stort steg. Gudsbe- greppet kunde icke lösryckas utan genom en våld- sam kris, ty det var så nära förbundet med hans föreställning 0111 det goda och det heliga, med allt det, för hvilket hans hjerta slagit varmast från ungdomsåren, med allt det finaste han känt, det ädlaste lian tänkt och det vekaste han drömt. Barna- tron satt icke i lijernan, den hade genomträngt hela varelsen, den var inmängd i hans blod; den kunde icke dö, förr än en personlig konflikt kom- mit honom att tvifla på, att en kärleksrik försyn styrde menniskans öden.

Detta hade nu inträffat; men icke nog dermed: han fann det icke heller rättvist att denna olycka drabbat honom. Han visste med sig, att han i jemförelse med kamraterna alltid varit ett mönster af dygd, derför att utsväfningarnes råhet alltid stött honom tillbaka. Och ändå — — Nej! Det fans ingen rättvis gud, ingen kärleksrik försyn!

Han kände ett trotsigt begär att ropa det ut för verlden. Ideligen arbetade hans hjerua, ner- verna voro pinsamt spända, taukarne kretsade i feber kring denna enda punkt och formade sig till lyriska utbrott, i hvilka hela hans sönderslitna själs- lif skälfde:Säg, hvi skickar han med hot sina blickar framtiden emot?

Ar ej längesedan gladt lian också log!

Men i nedan lyckans måne dog.

Kvalens armar sträckas lifvet väntar mörkt och kallt

glädjens stjernor släckas--

Allt är sköfladt — allt.

Derför skickar han med hot sina blickar

Gud! Din himmel mot!

T sömnlösa nätter tände kau sitt ljus ock skref sina lmgskott ner:

Om du fins, som man säger, Gud, fast jag aldrig funnit ditt spår, o, så visa din makt i ett bud att ett ögonblicks hvila jag får!

Låt mig sofva, men utan att drömma!

Lär mig, andarnes ande, att glömma!

Men förgäfves i kolsvart natt sänds min flämtande bönesuck ut, och fast ögat är feber-matt blir min pinsamma vaka ej slut.

Pnlsen hamrar och hufvudet brinner — — ingen ro, ingen hvila jag finner.Men efter trotset och öfverspänningen kom en reaktion af den djupaste nedslagenhet och trött- het. Då skref han vemodsfulla dikter om lifvels intighet, om ungdomsdrömmar som vissnat och för- hoppningar som bleknat.

Missmod.

^Fåfängt, fåfängt!» — ljuder ständigt inom 111ig en hånfull

stämma,

och jag känner ångstens våta bänder kring min strupe klämma, och hvar skuldlös glädje bleknar, när den hesa röst jag hör, men jag kan ej fly den — ekot i mitt inre aldrig dör.

Fåfängt är att tro! På kärlekens och nådens Gud jag trodde. Solbelyst på själens botten liten blekgrön planta grodde.

Men en vinternatt kom frosten, cellerna i band den slog och från himlagudens värme utestängd min planta dog.

Fåfängt är att hoppas! Tanken flyger hetsigt fram i tiden, spanande med skarpa ögon, om ej natten snart är liden.

Men med slappad vinge vänder den ifrån siu upptäcktsfärd öfver oceanen åter till sin gamla, mörka verld.

Fåfängt är att älska! Tidens bleka och försnörda kvinna sänker ögonen till marken, då hon ser din längtan brinna. Men i glädjeflickans armar kan du läska blodets törst lycklige! — sen väl da räknat summan uppå bordet först.

Fåfängt är att lefva! Lifvet bryter kraften, stäcker modet, släcker elden i ditt öga, suger ifrån kinden blodet.

Och hvad båtar det att strida, när med kampen intet vins, när att lefva är att lida — när det ingen lycka fins.Dessa dikter hade eu enda tacksam läsare; men denne ende hade djupa förutsättningar att förstå dem.

Han läste också annat; och allt hvad han läste under denna tid af exaltation brände sig outplånligt in i hans sinne.

Det var mest danska och norska böcker, spridda skott af den uppblomstrande nordiska literaturen

— och i dem slog tidens allvar för första gåugen emot honom. Här fann han sin egen längtan åter- speglad: medkänslan för de lidande, sträfvan efter sanning och hat emot hyckleri och låghet. Nu visste han sin plats!

Han stod vid fönstret i sitt sofrum och såg ut på gården. Dernere gick en smutsig, ruggig auk- unge och snattrade med sitt näbb i rännsteuen.

Det djuret hade varit honom ett sällskap under sjukdomens långa timmar; han hade följt dess upp- växt ända från första stund, då värdinnans pojke hade kommit bärande med »älliugen» i sin mössa. Den var då knappast större än en sparf, och gossen liade funnit den i en af dammarne, ensam och öfvergifven.

Ensam och öfvergifven hade den vuxit upp, in- stängd på gården, hänvisad att stilla sin längtan efter o-littrande vatten och gröna stränder i en

o o

stinkande rännsten. Ömklig såg den också ut, se- dan den blifvit vuxen; det fans något förkrymptock misshandlad t i sjelfva hållningen, deu magra halsen skyldes knappast af fjädrarne, som växte tunnt ock sakuade glans.

Nu sken solen ut öfver Helgouabackens dam- mar och stränderna skiftade i grönt; men nere i den mörka gården syntes iugen förändring, icke så mycket som ett grässtrå mellan stenläggningen.

Jo, högt uppe på ett af taken spelade en ljus- reflex; ankungen lade sitt hufvud på sned och blickade ditupp; Max såg reflexen återspeglad i det runda ögat. Det varade blott en sekund; med ett kärft snattrande fördjupade sig djuret åter i sin rännsten.

Max vände sig om och fortsatte sin promenad på golfvet, men bilden af den ruggiga fågeln satt kvar: hufvudet på sned, liksom lyssnande och blicken riktad uppåt, mot solreflexen och den blåa himme- len. Det kom öfver Max en stämning af deu var- maste medkänsla, en sentimental stämning, hvars öfverväldigande karaktär berodde på den rent fysi- ska kraftuedsättningen. Tår efter tår droppade ner utför hans kinder.

Han pinades af en feberaktigt uppdrifven läng- tan att få taga den stackars förvuxne ankungen mellan sina händer, trycka den magra halsen in till sitt bröst och stryka smekande öfver den rug- giga fjäderhammen.

»Stackars djur!» upprepade han for sig sjelf der han gick. »Stackars djur!»Men ankungen snattrade belåtet öfver sin ränn- sten dernere. Den hade ett mindre kompliceradt nervsystem än utenniskan deruppe, som trodde sig gråta af medkänsla öfver djurets sollösa tillvaro.

Ty ineuniskan visste icke, att hon grät öfver sitt eget lif.cl terminens slut packade Max sitt bohag sam- man och sände det före sig till Stockholm. Han var besluten att icke återvända till Lund.

Innan han reste upp, ville hau aflägga ett be- sök på Christinelund. Hans sjuka sinne hade behof af värme och innerlighet; och i hans eget hem, visste han, väntade honom endast kyla och stelhet.

»Du är dig inte lik, pojke», sade majoren. »Har du inte varit frisk?»

»Nej, farbror» — han kunde icke säga mer.

Ellen hade också lagt märke till den förändring, han undergått; det draget af vemod i hans ansigte hade hon aldrig sett der förut.

»Välkommen!» sade hon varmt, i det hon räckte honom sin hand; och de stora grå ögonen strålade.

De fingo intet svar. Hans samvete förbjöd honom att svara. Allt var ju förbi.

Och när den lilla ljusa Maria kastade sig i hans armar kysste han henne icke som förr; hau nöjde sig med att stryka smekande med handen öfver hennes hår.

Lund eg ä r d, Röde prinsen.Don vecka, kau tillbringade på den gamla kära herregården, satte hans viljekraft på hårda prof. Att se, hur Ellens ögon för hvarje dag tingo ett alltmer ohöljdt uttryck af käugifvenliet, ock att icke få ge en vänlig blick till svar, icke få sträcka sin arm ut, lägga den kring hennes lif ock draga henne intill sig — han kände det, som om han var den fallne engeln, som stod trånande utanför paradisets stängda port. Derinne breder sig Eden ut i bländande glans, allt livad hans aning diktat, allt hvad hans längtan drömt, men allt detta är icke för honom — icke för honom, den olycklige perin. Och hans ansigte får ett uttryck af förste- nad hårdhet, när han vänder sig bort.

Det hjelper icke att vända sig bort. Minnena träda fram, det ena efter det andra, i ett långt, oäudligt tåg; den fallne engelen vet, hvad han för- lorat.

Om det gåfves en försoning! Men det ges in- gen försoning, intet paradis, intet himmelrike, ingen rättvis Gud! Hans stämning upplöste sig alltid i en dissonnans, icke i ett mjukt ackord, som Thomas Moores skaldestycke.

Ellen förstod honom icke. Hon grubblade hvarje kväll, tills hennes hufvud värkte. Kunde det vara möjligt, att det satt så djupa spår? — — Förra gången, han var på Christinelund, hade hon förstått, att det var hans sårade stolthet, som gjort honom stel och kall. Hon hade icke sörjt deröfver, ty hon visste,- att den kylan skulle smälta

till sist. Meninstinkten sade henne, att motivet denna gången satt djupare; ock i och med detsamma vaknade det inom henne en så stark längtan att vara honom till tröst, att lägga sin ömhet lindrande öfver hans sjuka sinne. Men hans hårda ansigtsuttryck skrämde henne tillbaka för kvarje gång, hon sökte öfver- vinna sin kvinliga skygghet.

Ilan hade blifvit sluten och otillgänglig, gick mest ensam omkring, rufvande på sina egna trista tankar. Han hade sin anteckningsbok med sig, och han skref: tecknade landskap och dagrar, lösa ut- kast och hugskott i brokig villervalla.

En solig majdag satt han på en sten i Dolce Napoli. Den glänsande golfen dernere, de nyut- slagne björkarne, i deras lätta ljusa bruddrägt, bokarne, varmare i färgtonen — hela det solljusa doftande vårlandskapet hade framkallat en stäm- ning af skönhet, som han förgäfves sökte fixera i ord. Han brottades med språket; det blef färg- löst, banalt och dödt, gaf ingen bild af naturens fägring. Det pinade honom, att han icke kunde meddela sitt skönhetsintryck åt andra, att detta, som han kände så rikt och starkt, skulle svinna hän och dö bort som en reflex i luften.

Men han kunde icke gripa det; han måste resig- nera; och så skref han i stället om sin resignation.

»Jag kan icke. Orden, som skulle framkalla bilden af det sköna, ha blifvit banala och vulgära. Språket måste tvingas in på en ny väg; men hvar är den store, som åstadkommer detta — — —»Han vände sig om; det hördes lätta steg bakom honom.

»Jag stör visst», sade Ellen. »Jag visste inte att du var här.»

»Stör? Nej.»

Hon hade en bok under armen; Max kände igen den. Det var Vallmoknoppar.

»Jag gick hit för att läsa», sade hon.

»Ja, här är vackert» — han säg sig omkring ännu eu gång liksom till afsked. •

Hon hade bredt en sjal ut på marken och lagt sig ner; der var tydligen plats reserverad vid hen- nes sida.

»Ack ja», sade hon sakta. »Jag har alltid hållit , af Dolce Napoli» — hon såg upp på honom med ett litet småleende — »det förekom mig alltid, som hade jag fått det till skänks af dig.»

Han svarade icke; samtalet hade börjat taga en farlig vändning. Alla minnen stormade fram; och kontrasten mellan förr och nu gjorde honom bitter.

»Går du med hem?»

»Nej.»

Han såg, hur hennes ansigte fick ett stelt uttryck, och han visste, att han sårat henne. Det gjorde honom ondt; men det kunde ju icke hjelpas.

»Farväl då så länge», sade han i så vänlig ton som möjligt.

Hon hade redan vändt sig bort och tycktes för- djupad i läsning; men hon lyssnade blott efter hanssteg, som knastrande aflägsnade sig. När hvarje ljud försvunnit, tryckte hon sitt hufvud ner mot sjalen och brast i gråt. Så låg hou ett par sekun- der, skakande af ansträngning att beherska sig; med ens lyfte hon hufvudet upp, stirrande med ett förskrämdt uttryck i de fuktiga ögonen. Hon tyckte

sig höra stegen komma närmare igen--— i

ett nu hade hon rest sig upp och försvann sprin- gande ned emot stranden.

Max hade vändt om. Han kande icke uthärda den tanken att ha sårat henne; han måste göra det godt igen. Han måste förklara för henne, att det icke var af ond vilja, att hon icke fick räkna så noga med honom, att han var olycklig och att han måste undvika henne. En strof af Heine ringde honom i öronen

i Weil ich dicli liebe muss ick fliehend Dein Antlitz meiden — ziirne niclit!

Wie passt dein Antlitz, schön und bliihend Zu raeinem traurigen Gesicht.»

När han kom fram, var hon borta. Endast sja- len fans kvar med ett aftryck af hennes kropp på den plats, der hon legat.

»Ellen!» ropade han. »Ellen!» — Intet svar. Men då han gick fram till branten, såg han henne stå dernere vid stranden, midt i solskenet, framåt- lutad öfver vattnet, som hon öste upp med båda händerna och fimle till sitt ansigte.

» Ellen!»»Julia!»

Nu kom liou springaude uppför.

»Ab så skönt!» ropade kon. Ock kon gaf sig till att förklara, hur vattenspegeln dernere lockat lienne, kylig och blank som den var, hur hon känt det alldeles som en yttre törst bara att få doppa sitt hufvud ner, och hur hon till sist inte kunnat stå emot — medan hon berättade torkade kon hår och händer med näsduken ock ögonen strålade af munterket. —

De gingo liemåt; ock samtalet gled makligt fram öfver livardagskändelser ocli bagateller, öfver allt annat än just det, som låg dem båda närmast 0111 hjertat. —

Aftonen innan Max skulle resa, medan kau stod ock lade sina kläder in i kofferten, knackade det på dörren, ock majoren trädde in.

Den gamle var synbart förlägen, gick omkring ock lät några likgiltiga ord falla.

»Ja — ja — 1111 reser du ock — —» med ens kom kan bort och lade sin hand på den unges skuldra, medan han deltagande såg honom in i ögonen. »Ar det något, som jag kau hjelpa dig med, min påk?» sade han trohjertadt ocli varmt.

»Nej, farbror! Käre, käre farbror!» —- Max sträckte ut sina armar ocli lade sitt hufvud intill majorens axel. Och med detsamma trängde sig bekännelsen fram ändå i en hastig, upprörd, feber- skälfvande ström af ord.»Stackars pojke! Stackars pojke!» — det föll en droppe varm medkänsla ner på den unges bjessa; majoren tryckte bans kufvud med båda händerna mot sitt bröst. »Det går nog öfver», sade han tröstande. »Det går nog öfver.»ofruktbara år, bvilka följt som eu naturlig reaktion efter alla öfverspända drömmar i slu- tet af 40-talet, hade börjat efterträdas af en orolig böljgång, som bådade eu ny tid; den spelade entu- siasmen höll på att slå öfver i sin motsats.

Den unga generationen hade upptäckt det fal- ska och osanna i den äldres fysionomi, och i öfver- spändt sanningssökande satte de skepticismens och pessimismens svarta kors öfverst på sin egen panna.

Literaturen, som återgaf den nya tidens fysio- nomi, återgaf också detta svarta kors; men derunder såg man en entusiasts ansigte, besjäladt af verk- samhets- och stridslust, af längtan att uträtta något, att göra luften friskare och renare, menniskorna lyckligare. För att kunna nå det målet, måste menskligheten frigöras från alla fördomar, bvilka nu från början kom lifvet att framstå för deras in- billning i alltför skära färger. Och i detta fri- görelsearbete såg den unga generationen sin lifs- uppgift.

Så kom det sig, att den starka trons literatur på samma gång blef en förnekelsens, och att densangviniska ungdom, som grep sig an med att för- bättra verlden, tågade fram till arbetet under pes- simismens svarta fana.

Det fans så mycket gocit kos denna unga flock, som stormade fram likt en vårflod efter en lång vinter: ärligket i sträfvan och sökande, uppriktighet i framträdande, en redlig vilja och en varm offer- villighet. Men på sin ilsamma färd mot framtiden bröt den alltför våldsamt in öfver det närvarande. Den ville taga illusionerna från menniskorna — och i sin ifver tog den ofta för mycket af deras fattiga lycka med, sökte den rifva ner mycket af en tusenårig civilisations välsignelser, lemnade den efter sig mycket af det, som ger samlifvet menui- skor och menniskor emellan skönhet och förfining. —

Två år hade Max von Rosenberg vistats vid Upsala universitet sysselsatt med studier utan någon examen till mål.

De tidender från Fyrisstaden, som då och då kommit till föräldrarnes öron voro allt annat än <>-oda. Max artade sig icke så, som det en son af

O O '

statsrådet och grefvinuau von Rosenberg egentligen egnat och anstått.

Han var gripen af tidens omogna revolutionära idéer, och hans radikalism hade vid åtskilliga till- fällen tilldragit sig en synnerligen pinsam upp- märksamhet. Bland annat liade han flerfaldiga gån- ger uppträdt som talare vid demonstrationsmöten, som statsrådet von Rosenbergs son af aktning för sitt namn icke borde ha inlåtit sig på att bevista,demonstrationsmöten som med ogillande blifvit refe- rerade af de tidningar, statsrådet läste, och i hvilka han sålunda såg sitt namn prostitueradt.

Det hade kommit till stormiga uppträden mel- lau far och sou; deu gamle hade befallt med hela sin auktoritet, ock den unge kade trotsat.

Han kunde icke förneka siu öfvertygelse ock den var radikal på alla sätt. Han hade en gång kommit på kant med lifvet, och som en igelkott spärrade han nu sina taggar ut, i tid och otid. Hau sökte vara ärlig och sann mot sig sjelf och andra; men sanningskärleken slog ofta öfver i brutalitet, och ärligheten i småaktighet. En obetydlighet kunde förorsaka en explosion, och det fans tusentals stöte- stenar.

Med en filiströs ömtålighet sökte han gentemot fadern vindicera siu ställning som menniska och individ. Men respekten för den kalle och hårde mannen satt honom sedan barnaåren djupt i blodet.

Denna respekt var också en af de många för- domar, som skulle öfvervinnas. Han öfvervann den aldrig fullt. Hvarje gång, han satte sin panna trot- sande upp emot faderns vilja, kostade det honom en heroisk sjelföfvervinnelse. Men efteråt hade han också en känsla af stoltket, alstrad af medvetandet om, att han vunnit seger öfver sig sjelf.

På fadern verkade dessa uppträden så irrite- rande, att det till sist blef honom eu pina att se sonen; han hade alltid en förnimmelse vid hans åsyn, som om något obehagligt förestod. Men detvar också något annat: mannen med den hårda, kalla viljan hade stött på ett motstånd, som han icke kunde öfverviuna — och detta motstånd kom från hans eget kött och blod, var hans egen hårda vilja, vänd emot honom sjelf.

Den unges oppositionella energi imponerade på den gamle. Han hade icke böjt sig för den, hade blott som så ofta förr vikit undan, besluten att se tiden an.

Men nu hade det gått öfver alla gränser. Nu hade sonen offentligen uppträdt som författare till en omogen novellsamling, full af hädelse och hån emot allt bestående; och statsrådet såg sitt namn släpadt i smutsen genom alla de tidningar, han läste. Nu måste det taga ett slut!

Han hade hittills velat uudvika en offentlig brytning af fruktan för skvaller och skandal; men nu var skandalen genom sonens förvållande redan kommen, och nu fick unga herrn se till att bära följderna!

Statsrådet visste med sig sjelf, att han visat tåla- mod i det längsta; att nu hålla god min skulle vara en svaghet, som till på köpet kunde komma hans ställning som offentlig man att framstå i ett ofördelaktigt ljus.

Två trappor upp i ett hus vid Vaksalagatan i Upsala satt Max i en länstol och läste en tidning, som han höll utbredd framför sig. Utanför fönstren lyste majsolen öfver hvita väggar och röda tegeltak.Han var icke obetvdligt förändrad; håret, som var mycket tunnt öfver hj essan, hade ljusnat till bernstensgult, men på öfverläppen grodde en liten mustasch af samma plebejiska färg, hvarmed natu- ren ursprungligen utrustat honom.

Det hade kommit något gammalt och brådmoget öfver hans ansigte: ett veck mellan ögonbrynen, som tydde på ansträngda nerver, och ett drag kring munnen, som 0111 han nyss sväljt någon bitter mixtur. Hela hans sannnansj unkna lilla företeelse, den spens- liga figuren med det färglösa ansigtet och de tunna

o o o

händerna, påminde 0111 en af de klorofyllösa plan- tor, som vuxit upp utan sol och ljus.

Det låg ett småleende och skälfde kring hans mun, medan han lät ögonen glida nedåt den ut- bredda tidningens spalter; detta småleende vexlade i många olika nyanser mellan bitterhet och tillkäm- pad ringaktning, tills det slutligen lemnade rum för ett uttryck af grämelse, som satt kvar.

»— — — — — — — — — — —--

»Då sålade mäster i hast liop en bok der Gud uti himlen från tronen han viok»

sjunger »Vitalis» 0111 »Jerusalems skomakare» och orden ega ännu i våra dagar sin tillämpning. Vår tid har, tyvärr, också sina »Jerusalems skomakare», och skrået tycks ökas för hvarje dag. En af de nyaste lärgossarne heter Max von Rosenberg.

Det sägs, att han är en son af den högt aktade man, hvilken under flere år haft sin plats vid konun-gens rådsbord, statsrådet m. ra. August von Rosen- berg. Skulle detta vara sant, beklaga vi djupt den smärta, en fader måste känna vid att se sitt namn på titelbladet till en bok som denna.

Ty denna bok är en skändlig bok. Religion, äktenskap och moral, allt träffas af författarens åsne- sparkar — — —»

Han hade fått nog; kan vek tidningen samman ock började gå af och an på golfvet, siu vanliga, rastlösa promenad.

Det kändes som om hvarje fibertråd darrat inom honom; men han stramade läpparne samman till ett nytt hånleende. Han hade ju vet;it det förut!

Han sökte med våld sätta sig in i en stämning af galgenkumor. Ho-kej! Det var lustigt att bli kallad Jerusalems skomakares lärgosse. Det var ju i ock för sig ingen dålig titel — -— kan körde ett

O O O

krasande i breflådan på ytterdörren. Det var posten som kom; troligen med flere muntrande nyheter.

Strax derefter stod han med faderns bref i han- den; och han visste hvad det betydde. Han hade fråu början varit förberedd på, att det skulle sluta så. I detta förhållande mellan en far ock en son kade det aldrig funnits rum för några illusioner.

O O

»Efter hvad som händt, behöfver jag väl knap- past säga dig, att allt måste vara slut mellan oss. Jag kar utkärdat ditt egensinne och din hänsyns- löshet i det längsta, nu kan jag det icke längre, sedan du ansett det med din keder öfverensstäm- mande att brännmärka det namn, du bär, genom eupublikation sådau, som den du for någon tid sedan hade nog god smak att tillställa mig.

Jag vet med mig att jag alltid gjort mitt bästa för att uppfostra dig till en nyttig medlem af sam- hället, men tyvärr hafva mina uppoffringar lönats illa. På den väg, du nu går, vore det från min sida ett brott emot mitt lifs traditioner att längre under- stödja dig. Du vill rifva ner och bespotta allt, hvad jag anser heligt: religion, stat, moral; jag har gjort, hvad jag kunnat för att stäfja ditt raseri, göra mig till din medbrottsling hvarken kan eller vill jag.

Jag tror också att vi bespara hvarandra ett pin- samt uppträde genom att undvika att träffas.

Din djupt nedslagne ' Fader.

Han vek brefvet samman och stoppade det i fic- kan . Af dess innehåll rörde honom intet annat än det bleka faktum, att han nu sjelf hade att slå sig fram i verlden. Han visste, att faderns fraser icke voro dikterade af ringaste känsla för honom per- sonligen eller för hans lifsöde. Det var smärtan och sentimentaliteten vid en

felslagen beräkning, en affär i hvilken han satt in så och så många tusen kronor och förlorat.

Max rätade ut sitt bröst, och det kom energi i den lilla figurens hållning. Det kändes som om gamla band föllo af. Ensam, ensam, utan kon- siderationer, utan hänsyn, utan vänner, utan famil je- band — nu skulle hans lifsarbete börja! Dådlös- hetens tid var förbi!Det stack tiil inom konom — kan tänkte på far- brodern, den käre gamle kjertegode gubben dernere. Men det fans ingen tvekan: att vara sig sjelf, vara sann, det var det liögsta. Man kommer ingen väg i lifvet utan den känsynslösket, som bränner sina skepp. Det var att sätta sin lefnadslycka på ett kort — kan tänkte ett ögonblick på Ellen — men han kade ju redan spelat ut sin fattiga kacka ock förlorat.Bjorton dagar senare kade Max samlat sina hus- gudar samman ocli flyttat till Stockholm, der kan hyrt sig en vindskupa på Ladugårdslandet.

I upphetsningens första ifver hade allt synts liouom så liitt; han kände arbetskraften spänna på inifrån som ångan i en cylinder, af ämnen hade han fullt upp i hufvudet, allt som hände honom, stäm- ningar och slitningar, småsaker som han iakttog i de nya förhållandena, allt gaf honom diktarstoff, och han grep sig ifrigt an med att utarbeta det. Men det dröjde icke länge, innan han stötte på motstånd. Det var sjelfva det råa stoffet som icke ville forma sig under lians händer. Han vände orden och uttrycken 0111 och 0111 igen på hundra olika sätt, men det blef själlöst och dödt. Under de två år, han teoretiskt, genom studier, sökt ut- bilda sig till författare, hade sjelfkritiken kommit ett godt stycke framför i hans utveckling; och när han nu sökte uttryck för hvad han kände, märkte han, att lian icke var herre öfver medlen.

Det blef till en lång, pinsam kamp; det var som 0111 hjernan våndades och vred sig under an-strängningen att skapa; med kögröda kinder och bultande tinningar satt han framåtlutad öfver skrif- bordet, timme efter timme, dag efter dag, men när han ville samla resultatet af detta nervspännande arbete, tycktes det honom så fattigt oek smått mot livad kan velat ge, mot livad kan känt.

Då kom en period af tröttket ock arbetsleda, reaktionen efter den första uppketsningen. Han dref omkring på gatorna, missmodig ock tungsint. Han tyckte sig se, att år efter år skulle glida kän under samma pinsamma ansträngning, ock denna väg, som kan hade att gå, låg framför honom utan en enda ljusglimt.

Han var för ung att uträtta något dugligt ännu. Hans erfarenheter voro för ensidiga, lians åsigter för litet stadgade, kans stämningar alltför ungdom- ligt intensiva. Han visste hvad det tjenade till att prisge allt detta åt den råa kopen.

Han måste vänta; vänta ock arbeta, böja sitt hufvud ner ock låta lifvet rinna förbi.

Men hau var för djupt gripen af tidens stora frågor för att icke kans stämningar skulle söka sig uttryck. Der var arbetarfrågan: tanken på att höja den stackars trälen, som släpade fram sitt lif i ar- mod ock okumiigket; der var kvinnofrågan: genom årkundraden kade den ena kälften af menskligketen behandlats endast som den andra hälftens själlösa könsmotsättning; der var sedlighetsfrågan: kur många tusen menniskor hade icke liksom kan sjelf fatt sin unga längtans framstickaude lijertblad för-

Lundegärd, Röde prinsen. 7brända. Det måste finnas räddning från allt detta elände; ocb bäri såg ban den moderna literaturens stora uppgift.

Han kunde icke förstå de gamles klagan öfver den nya tiden; kunde man då icke se, att detta var gryningen, som bådade solens uppgång.

Förr stod bon, diktens genius, blek på sin höga piedestal, och det själlösa leendet bade frusit fast på hennes läppar. Månens strålar föllo öfver lieunes panna och inväfde hela gestalten i ett skir af öfver- jordiskt ljus. Menniskoanden sof, vaggad till ro af hennes sånger, som icke ägde kraft att lindra smärtan ocb icke iugåfvo hopp om förbättring förr än i eu annan, problematisk verld.

Men det ljusnade i öster, menniskoanden bör- jade vakna, och diktens genius lät sin mantel falla. Morgonsolens första strålar kysste henne, der hon stod, de stelnade lemmarne mjuknade, ansigtet speg- lade menskliga lidelser, och till sist började hennes hjerta klappa lifskraftigt och friskt.

Då steg hou ned från sin höga piedestal och gick ut bland folket, förkunnande den nya tidens evangelium.

På den väg hon gick följde henne tusendes väl- signelser:

Från alla dem, som kastats under hjulen utaf kulturens vagn, och sårats blodigt, från alla dem, som tyna bort i skjulen, som kväfvas långsamt af fabrikens rök;från alla dera, som digna under skammen för det de älskat utan prestens amen, en gång när känslostormen genom blodet med smeksamt mjuka sammetsvingar strök.

Från alla dessa tusenden, som lida, som bäfvande af hopp se ut i natten, där dimman redan börjat undan glida för morgonbris, som öfver slätten yr.

Fran alla dem, som tro, att dagen randas, att snart står solen öfver land och vatten.

Från alla, hvilkas tusen stämmor blandas i detta jublande: Det gryr! Det gryr!

Grundmotivet till de dikter, han skref, var all- tid ett rent personligt intryck; men lika naturligt, som dikterna togo form af det gängse modet inom literatureu, spelade också tidens stora frågor in. Han såg en afton en tafla exponerad i ett bok- han delsfönster, en haremsscen med en lättjefull odalisk och en apatisk musulman; sjelf stod han derute i mörkret, fattig och trist, och derinne på duken var lifYets skönhet och glans och förfining. Hans egen bittra stämning omsattes, när han kom hem, i ett lyriskt utbrott:

Två v är] dar.

Det faller en skimrande ljusflod i mörkret på gatan ut; ilande menuiskoströmmen stannar för en minut.1 guldram glänser därinne Österlands bländande prakt, skildrad i granna färger med konstens makt.

Utsträckt i maklig hvila på sidenklädd ottoman ligger en halfklädd kvinna, hvit som en svan.

P& guldstickad purpurmatta, som trogna vasaller skänkt, sultanen rökande sitter i drömmar försänkt — —

Därutifrån gatan skådar med tårad ögonfrans en arbetskarl i trasor Österns strålande glans.

Kontrasten skriar. Han tänker med harm på sin egen lott; för dem därinne är lifvet en kärlekens majdag blott.

Men han var dömd att träla och släpa år ifrån år — —

Med bitterhet i sinnet hem till sin gränd han går.

Jag såg dig: din dräkt var sliten och handen stor och röd och hjärtat helt visst förstenadt i kampen för lif och bröd.Men kanske där bott från början en längtan till skönhet och ljus, som utan näring förvissnat under din grofva blus.

Du simple, arbetsklädde förkrympte lifvets träl, jag önskar, jag kunde offra mitt lif att rädda din själ.

Det var otvifvelaktigt att medkänslan för arbe- taren i trasiga drägten var äkta: men det var sitt eget stämningslif författaren placerade under den simpla blusen. Af denua förening uppstod den bastardtyp, som sedan blef hela literaturperiodens tragiske hjelte: mannen med det grofva, råa yttre och det ömtåliga inre, Werther i trasor och träskor.

Max hade sjelf en förnimmelse af, att figuren var en abstraktion. Han visste, att han icke kände arbetaren och hans lif; men hvad som för hans literära samvete gjorde skildringen berättigad, var en duukel fantasi om, att han sjelf skulle komma att stiga ner till kroppsarbetarnes klass. Det var derför hau kunde lägga sin egen öfvernervösa känslo- samhet, sin egen ungdomliga stormlängtan och verlds- smärta in i trälens bröst.

I allt, hvad han skref, återfans samma genom- gående drag af något abstrakt; det var ingenting praktiskt, ingenting att tillämpa på den närvarande tiden, det var blott drömmar af eu hyperidealistisk verldsförbättrareifver. Men den nyktra och pro-saiska tiden räknade icke med slika faktorer, förstod dem icke.

Allt det, som väckt mest anstöt i hans nyss publicerade novellsamling, hade just varit utslag af denna hyperidealistiska verldsförbättrareifver. Det hade stämplat honom som farlig, ty verlden kunde ju omöjligt veta, att denne man med de omoraliska tendenserna lefde som en asket, att han af fri vilja lefde just ett sådant lif, som

verlden kallade sedligt, förbehållande sig rätten att teore- tiskt förfäkta något, som för mängdens ögon tedde sig som liöjden af osedlighet, medan det i sjelfva verket var den subtilaste dröm om ett lif i friare former, ett lif der men niskornas finaste känslor och instinkter skulle slå ut i blom.

Men menniskorna stirrade lika förvånade på dessa teorier, som den råe arbetaren på de raffine- rade känslostämningar, som den moderna literaturens författare lade in i deras bröst.

Max hade redan gjort åtskilliga erfarenheter i den vägen; en grof, brutal hand tog alltsomoftast hans subtila jag vid håret och höll det fram i verk- lighetens skärande belysning. Bland annat liade nu ekonomifrågan för första gång uppenbarat sig som ett hotande spöke. Han visste icke, hvarifrån han skulle taga medel till sitt lifs uppehälle; han måste sysselsätta sig dermed, grubbla öfver utvägar att skaffa pengar — och detta var honom en olidlig plåga. Röde prinsen hade från barndomen hyst ett djupt förakt för det materiella, och hanblvgdes öfver att bpköfva arbeta för bröd. Arbetet

— kans lifsarbete! — hade alltid framstått för kans inbillning som något fullkomligt ideellt, kvilket icke kade ringaste beröring med lifvets uppekälle ock nödtorft.

När kan ändtligen måste besluta sig för att tömma den bittra kalken, skaffa sig brödarbete, stöttes kan tillbaka. Novellsamlingen ock brytnin- gen med hemmet hade komprometterat houom för djupt; man kunde icke använda honom — ock med all sin goda vilja, sin ömtåliga keder, sin arbets- förmåga, sin begåfuing ock sina kunskaper skulle lian fått dö af svält, om icke den gamle aristokraten på Ckristinelund med varm kand försträckt den unge samhällsomstörtaren allt livad han behöfde.

En afton i September kom Max gående nedåt Norrmalmsgatan ock skulle just vika af öfver torget då han hejdades af två ungdomar.

»Hör-du-du. Tjenis!»

»Hvart ska’ Rosen-prinsen ta vägen?»

Det var två kamrater från Upsala, ett par grön- skande skott från den estetiska föreningen. Den ene var lång, gänglig ock ofullgången, ett prakt- exemplar af ett stockliolmsbarn, sedan sitt sextonde år förtrogen med alla lönliga synder. Han kallades Anjovisen derför, att det såg ut, som om det inte fans ben i honom. Den andre var liten och spens- lig, gjorde intryck af en nykläckt fågelunge oclibar namnet Moppe; ban var 20 år ocb bade redan länge sysslat med en roman »ur det verkliga lifvet».

Max blef glad öfver att träffa ett par menni- skor; han hade så länge left ensam på sitt rum, att det i början föreföll honom helt nytt att höra sin egen röst.

»Du ser nervös ut, gamle!» sade Ansjovisen med sin prononcerade Stockholms-gatdialekt. »Ja, ja — mensklighetens lifsfrågor---det tar på krafterna!»

»Ähja», replicerade Max. »Det vill ben till.»

»I näsan ja», sade Moppe. »Du liar, du.»

»Vill du ha mat, prins? Jag har lofvat Moppe en festportion, och der blir väl alltid en köttbit öfver.»

»Jag går med; men jag vill ta min ansjovis på eget konto.»

»Gu’bevars, ers höghet; jag trugar inte mina håfvor på folk.»

De följdes åt, superade på Operakällaren och sutto länge sprakande vid en kopp kafie i Lager- lunden.

Ansjovisen hade druckit vin till maten och höll nu på med sin tredje ehartreuse. Det gjorde, att han kände sig öfverlägsen och började predika moral för Max.

»Gå hem till gubben», sade han. »Kyss på tass och låt det bli godt igen.»

»Den saken vill jag inte tala med dig om», sade Max afvisande.

»Vill du inte tala med mig?» sade Ansjovisenlietsigt. »Ja men jag vill tala med dig. Jag vill vara din far, förstår du. Och hör nu efter, hur han talar till sin son.»

Max sökte förgäfves slå bort samtalsämnet; An- sjovisen antog en myndig stämma och forsatte:

»Min käre Max. Du är min son, men jag kan tyvärr inte neka till faktum — du är en idiot.»

»Det är ju din egen pappas fullt berättigade straffpredikan till dig sjelf, som du repeterar, An- sjovis lille!»

»Käft! Vänta ska' du få höra. Alltså: du är en idiot. Du gör dig lifvet surt. Du lefver som en spartan. Inte dricker du ett oskyldigt glas vin, när du råkar ett par hyggliga prissar, inte röker du en god cigarr, fan vet om du äter dig mätt, men dygdigt går du hem och lägger dig. Och så går du omkring och njuter af att bära martyrkrona som osedlighetsapostel — är du inte en idiot, hvaba?»

»Ja», instämde Moppe, »det der begriper jag inte heller. Osedlighet — godt! Jag är med om allt i den vägen. Men hvarför i guds namn iute lefva som man lär?»

Max teg. Han ville icke inlåta sig på att disku- tera detta ämne med ett par halfrusiga kamrater.

»Nå», sade Ansjovisen, »jag förstår godt hvad det är du vill. Du är så förbannadt fin på det, gu'bevars. Idealistfåne! Begär orimligheter af en kvinna — vill ha både kropp och själ. Men du får allt nöja dig med kroppen, min gubbe — själen kommer du aldrig åt.» — —Klockan 12 på natten vandrade Max ensam hemåt, upphettad ock varm. Det kade icke behöfts mer än den oskyldiga kopp kaffe, han druckit, för att försätta kans blod i feber; det absolut nyktra lefnadssätt, kan förde, kade gjort honom onaturligt känslig för hvarje stimulerande inverkan. Hans hufvud brände, och tankarne korsade hvarandra som kornblixtar i hans hjerna.

Han pinades af Ansjovisens öfverlägsna ton, som han ännu tyckte sig köra, smått hånfull och satirisk. Det grämde honom, att han verkligen inlåtit sig på att tala ett enda allvarligt ord med Ansjovisen.

Hemkommen klädde han af'sig, men kunde icke falla i sömn. Hettan från kans kufvud spred sig till hufvudkudden; så länge det fans en kylig fläck tryckte han den girigt till sin kind, men till sist var det som om hela kudden brann. Då måste han upp, gick ett par hvarf i full negligé af och au på golfvet tills kölden och den fysiska tröttheten tvang honom i säng; men åter spred sig värmen från hans hufvud, och hau fick icke en blund i sitt öga.

På morgonen vid sextiden steg han upp och gick ut, tog sig en lång promenad och åt sedan frukost.

När hau kom hem igen var han så trött, att hau måste lägga sig ner på soffan; och en dvala föll öfver honom. Det var icke sömn, ty när värd- innan kom in med ett bref, som hon lade vid sidan om honom på bordet, märkte kan det strax, men var för trött att lyfta upp ögonlocken.Emellertid låg brefvet der, vid sidan om honom, och det var som om sjelfva känslan af, att det låg der, hindrat honom att falla i sömn. Brefvet — brefvet, som låg der; det var som ett märke, tryckt in i hans hjerna, en nitnagel, som hindrade med- vetandet att försvinna.

Till sist sträckte han ut sin hand och tog det; kände, att det var ett litet kuvert, famlade med att öppna det och tog fram ett visitkort; först när han höll det i sin hand slog han ögonen upp.

Bogislaus von Block Ellen von Rosenberg.

Han lade kortet till sidan och slöt ögonen igen.

O O

Så låg han stilla några minuter: att icke dethär

cj o

tar djupare, tänkte han med en stilla förvåning öfver sin egen känslolöshet. Han hade trott, att det skulle kännas hårdt, som ett slag i ansigtet, och så blef det icke till annat än denna sömniga förvåning.

Ännu en timmas tid förblef han liggande på soffan, innan han reste sig och gick ut.

Men när den friska luften spelade kring hans panna, vaknade hjernan derinnanfor helt och hållet och började sitt vanliga arbete: att förarbeta verk- ligheten till stoff för en skildring.

Han försökte till en början komma in i en tra- gisk stämning, men det ville icke lyckas. »Gäckade förhoppningar» — »Den försmådde» — det var så banalt och utslitet. Han kastade sig öfver Heinesverldsironi; det stämde bättre. Det var mera öfver- lägset och mau blottade sig mindre.

Vid ett boklådslonster stannade han framför ett stålstick; Enfin seuls stod der till förklarande text under taflan, som föreställde två ny vigda i stum omfamning sedan bröllopsgästerna gått. Han trycker henne intill sig och kysser hennes panna

— jungfruns fina brudslöja glider af; hon har lutat sitt hufvud emot hans bröst, och hela hennes ställ- ning förråder, att hon ger sig hän: »tag hvad du vill, du har ju rättighet nu!» Det klang ett brustet ungdomsminne fram — rättigheten ja! Det var den det kom an på!

Det der var alltid en situation. Den försmådde älskaren utanför fönstret — bruden bär hennes drag; en stickande känsla i bröstet — — det var märkvärdigt att det inte stack.

Max vände sig om och gick vidare, försjunken i betraktelser öfver begreppet olycklig kärlek. Nej, det kunde omöjligt tagas patetiskt; det måste göras skämtsamt. Men det skämtsamma blef så lätt for- cerad t — andra-rangs konst; och Max ville icke vara andra-rangs diktare. Nej, det måste göras blaseradt och dock smärtfylldt, öfverlägset, inte patetiskt oresonligt och inte affekteradt burleskt; den olyck- lige älskaren borde gå in på en restaurang — — och med ens kom slutrepliken af sig sjelf: »Vakt- mästare! En rostbiff — men en riktigt blodig!»

Max hade god lust att gripa sig an med ar- betet; men i dag var han för slö.En göteborgstidning kade anordnat en pris- tiitian for noveller: pris 100 kronor ock särskild ersättning per spalt. Att skicka sin olyckliga kär- lek dit ocli på så sätt göra mynt af den ocb äta upp den, var åtminstone mindre banalt äu att bli förtviflad och hänga sig.

Han strök upp på läsesalongen för att se efter, 0111 förlofningen kommit i någon tidning ännu.B ram på hösten hade Max lyckats skaffa sig arbete. Hau öfversatte ocb utgaf eu bok full af samhällsomstörtande läror, en bok af en tysk läkare, som i lidelsefulla ord slungade förnuftets bannstråle öfver alla sambällets institutioner. Ocb på titelbladet af denna publikation lästes också öfversättarens namn — statsrådet von Rosenbergs namn.

Samtidigt liade den förlorade sonen börjat skrifva likaledes fullständigt undertecknade artiklar i ett socialistiskt arbetarorgan med stadgadt anseende som smutsblad.

Detta var inåttet rågadt. Statsrådet kände mar- ken gunga under sina fotter. Hvem kunde veta, 0111 man icke till sist skulle finna på att anse bonom sjelf solidarisk med dessa åsigter, som kommo fram under lians namn. Hvem kunde veta? För den menskliga dumheten var iutet vansinne för groft, ocb den allmänna opinionen var en papegoja, som kunde läras pladdra, att svart var b vitt.

Derför tvekade statsrådet icke ett ögonblick, då tillfälle oförmodadt erbjöds bonom att inför allmän-hetens ögon klargöra sin ställning med en knall- effekt. En bok hade nyss utkommit, skrifven af den man till hvilken hela omstörtningspartiet blic- kade upp som till sin mästare, och det hade af köga vederbörande beslutats att boken skulle beslagläg- gas. Det habila statsrådet von Rosenberg utsågs att vara den synliga handen.

Det blef larm i lägret, när handen föll. Det hojtades från höger och venster; statsrådet kade darrat på manscketten i sista ögonblicket, ock kela kvarstaden blef en dunderpuff för boken.

Men faktum var obestridligt: ett hugg mot ytt- rande- och tryckfriketen, som verkade tändande på de unges karm.

Max kände det i blodet: detta var strid! Det var luftning och feber. I artikel efter artikel kriti- cerade han faderns till vägagående; ock han sparade kv;irken på sin entusiasm eller sin bitterket.

Hänförelsen i försvaret för en kränkt rättsprincip besjälade honom; men det faus också ett aunat motiv: det unga sjelfmedvetandets stoltket vid att korsa sin smidiga klinga med den officiella pamp, som fördes af den man, till

kvilken kan från barna- åren blickat upp med en så okritisk respekt. Det var faderns egen kärlekslösa uppfostringsmetod, deri respekten varit allt ock förståendet intet, som nu vände sin udd emot konom sjelf.

Denna strid gjorde Max till en bemärkt person- ligket bland de ytterste radikalerna. Den venster- riddar-sporre, som kan med sin talang ock goda viljaförgäfves sökt eröfra, vann lian härigenom med ett enda slag — som statsrådet von Rosenbergs son.

Han var icke blind för detta causalförhållande; han hade mött det ofta förr, och hvart han kom i vensterns led grinade det hånande emot honom. Hans personlighet var dem intet, hans namn allt. Det var en röd klut, hvarmed de gerna ville vifta inför statsrådets ögon. Den kluten var af förlägga-

o 0“

ren med full afsigt uthängd på titelbladet af den samhällsomstörtande bok, som Max öfversatt; och i det lilla rabulistbladets spalter viftade samma röda klut med afgjord verkan.

Max hade egentligen icke stor smak för kome- dien. För honom personligen var det en hederssak att med sitt namn ansvara för hvad han skref. Men detta personliga ansvar blef just fullständigt åsido- satt, då man ville såra den gamle genom det, som den unge skref.

Detta var icke det enda osympatiska drag, han upptäckte hos sina radikala meningsfränder. Han hade många tillfällen att se deras fel och svagheter, och hans ungdomliga kritik var lika yrvaken, an- tingen den riktades åt höger eller venster.

Han märkte också, att hvarken hans personlig- het eller hans begåfning egentligen tilltalade demo- kraterna; att de förblefvo lika kalla inför det fina- ste och bästa i hans väsen, som inför det finaste och bästa i det, han skref.

Han kom till verket med en hvitglödgad entu- siasm, som de icke kunde använda. Till och medför det radikalaste af alla blad var hans idealisti- ska reformifver alltför häftig, hans individualism alltför fri. Den kunde icke osiipad användas i sa- kens tjenst.

Men redaktören slipade hans artiklar — slipade alltid bort det bästa, just det, som för författaren var sjelfva sakens kärnpunkt.

Max vred sig som eu mask under detta ogene- rade sätt att handskas med en annans öfvertygelse; det kom till det ena häftiga uppträdet efter det andra.

»Han är galen», sade redaktören riär Max af- lägsnat sig. »Om det inte var ett så fint namn, så skulle han fockas ögonblickligen.»

Max visste, att redaktören icke skattade hans kapacitet synnerligen högt, och han pinades af att se det stympade skick, i hvilket hans artiklar pre- senterades för publiken. Men redaktören var en underklassräf med fin näsa, och hau visste, hvad hau strök. Det var just öfverklassdoften af Röde prin- sens radikalism, allt som kunde stöta de små till- baka derför att det var stort, allt som kunde för- arga de obildade derför att det var bildadt, de okun- nige derför att det röjde bildning och upplysning.

I det skick Max von Rosenbergs artiklar presen- terades, funno tidningens läsare dem skrifna med öfverlägsen talang, och författarens publicistiska an- seende växte. Han blef invald i radikala klubbar och sällskap, och hvart han kom vilade man honom vänlighet och uppmärksamhet.

Lundegard% Röde prinsen. 8Han kände blygsel dervid, en finkänslig menni- skas blygsel vid att taga emot en vänlighet, som han vet med sig vara oförtjent. Han skulle velat stiga upp midt i församlingen ock skrika: nej! nej! Det är inte mig, ni applåderar. Jag är inte sådan, som ni tror. Men han hölls tillbaka af sin till- tagande skepsis gentemot den själlösa kopen, som pladdrade de demokratiska dogmerna på samma tanketomma sätt, som de andre läste upp sina ka- tekeslexor.

Hans aristokratiska ringaktning för denna själ- lösa hop tilltog för kvarje dag; deras fraser skor- rade konom i öronen; han hade gjort den upptäck- ten, att de saknade kärna.

Han hade lagt märke till, att de obildade, de som talade värst emot all akademisk bildning, im- ponerades icke af kans bildning — som de icke hade förutsättningar att förstå — utan af dess akademiska hallstämpel; ock kan såg, kur flertalet af ultrademokraterna behandlade honom med större aktning just derför, att kan bar en adelsmans namn ock var ett statsråds son.

Han märkte i det hela taget, att de demokra- tiska teorierna icke köllo målet; och han stötte i det nya friketslägret på samma dogmatism, som kan just bekrigat i det läger, hvarifrån han utgått.

Det fans mången ung rabulistisk svärmare af de verkligt ärlige entusiasterna, som talade hän- förda ord emot allt kryperi och sjelf ödmjukt spände sig som häst för ett erkändt snilles triumfvagn.Pör en syssla eller en hoftitel skulle lian aldrig kunna göra det — det skulle ka varit både lön- löst ock föraktligt — men för en uppburen skåde- spelerska kunde kan böja sin nacke hur djupt som helst. Han gick förbi kungen utan att blotta sitt hufvud, men han slog hatten ända ner mot marken för en af partiets mäktige styrpinnar.

Max kände den lille bleke skalden, som dekla- merade ; han var i grund och botten så beskedlig, men han visste, att det tog sig ut i dessa kretsar att tala stora ord. Han umgicks i familjer, der aldrig ett stort ord kom honom öfver läpparne; der' alla hans vändningar voro spirituellt slipade. Men för demokraterna eldade han upp sig; berusande sig af de stormfulla tonfallen i sin egen stämma, talade han om arbetarens nöd och menniskans heli- gaste rättigheter. — — —

Dock — det var icke blott de andre Max kritice- rade. Ofta kom han på sig sjelf med en känsla af obehag, när han vidrörde en grofbarkad och smutsig arbetarenäfve, hur vänligt den än tryckte hans; och att insupa den unkna, med utdunstningar mät- tade, lukten från deras kläder, gjorde honom ibland fysiskt illamående.

Då föddes den tanken inom honom, midt under arbetarförgudningens kulmination: Om du skulle stiga ner till dem? — Och han kände på sig, att han med sina kulturförfinade lefnadsvanor icke skulle kunna det. Instinkten sade honom, att ett franskt päron icke kunde bli en potatis; men det var ännuicke mer medvetet, än att han skulle haft lust att gräfva päronet ner att ruttna i jorden, om icke sjelfva jorden hade afskräckt honom.

Emellertid gick han ärligt tillrätta med sig sjelf: Hvarför har du ställt dig i deras led, och hvad vill du?

Svaret blef, att han ville fram i verlden, att han såg en verksamhet, ett kall, som för hans inbill- ning framstod i ett lockande skimmer, och som oemotståndligt drog honom till sig. Hans sinne var nu en gång sådant; det var natur, liksom att fågeln dög och att paddan hoppade. Han kunde icke slå sig till ro med den husmanskost, som men- niskor i allmänhet kallade för lycka: äta, dricka etc.; han hade, som följd af en inre disposition satt sin uppgift högre; det var hela hemligheten.

Att bli stor, icke ihåligt utan verkligt; att bli älskad och beundrad — och att vara det värd. Det var målet, som han sträfvade till.

För sin egen skull således! För sin egen skull åtog han sig de betrycktes sak!

Han såg sig omkring blaud de andre, som stridde sin strid för tillvaron; för dem alla tycktes det egna jaget vara verldens medelpunkt. Men icke allas egoism var så förfinad, att jagets jägtande efter lycka blef till arbete för menskligheten, för de lidande och de förtryckte.figSå, Christineluud hade lifvet glidit fram i sin vauliga strömfåra; dag lades till dag, månad till månad ock år till år.

Gården låg aflägse; den nya tidens kommunika- tioner hade omspänt den i en vid cirkel, men icke dragit minsta lilla åder in i dess omedelbara närket.

Majoren blef mindre och mindre sällskaplig för hvart år som gick. Häradshöfdingen, proviuciallä- karen och prosten hade alla lagt märke till det, och deras besök blefvo mer och mer sällsynta.

Den gamle snigeln hade nästan helt och hallet slutit sig inne i sitt skal; han tycktes lefva ute- slutande för sin ekonomi och sina barn.

Till sin inre meuniska var han sig lik: han hade samma starka sympatier och antipatier som förr, och han läste

samma tidningar som förr; lian hade nog märkt, att tiderna förändrades, men icke att tidningarue förändrades med dem.

I sin ensamhet hade han kommit att se dagens strider mera utifrån än förr, och han kände leda vid det ständiga partikilvet; han tyckte, det rördesig mest om obetydligheter, hau tyckte, det uträt- tades ingenting stort.

Synpunkterna voro små ock menniskorna små. Den nya tiden med dess falska s. k. liberalism hade slagit för djupa rötter.

Han var öfvertygad om, att han sett rätt: det nya representationssystemet var en olycka. Som ogräs hade politiska bönder trängt sig fram i Vår Herres sol, makten låg i deras känder ock regerin- gen kompromissade med dem; intelligensen, de finast tänkande ock mest kunskapsrike, lefde ett tynande lif i skuggan, der frukterna af deras begåfning aldrig skulle mogna. De obildades kompakta ma- joritet. tryckte dem till jorden.

Han kände, att han sjelf var af en annan race än de moderna politiska koryfeerna — af en annan race än sin egen bror.

August var i majorens ögon just en represen- tant för den nya tidens depravation. Han var en affälling, hau kade trampat sin ungdoms ideal un- der fotterna, kompromissat med vandalerna — ock skördat lönen för sina kandlingar. Habil, som han var, hade han just passat för sin tid. Det kabinett, han från början tillhört, hade måst draga sig till baka — statsrådet Rosenberg hade ensam stannat kvar.

Men Nemesis hade vakat och Nemesis hade sla- git honom genom hans egen son.

Majoren var öfvertygad, att tyngsta ansvaret för den sorgliga utveckling, Max' begåfning tagit,låg hos fadern och modern sjelfve. Han kände pojken och visste, att kärnan i honom var god. Men föräldrarne hade velat uppfostra honom i sin egen kärlekslösa verldsåskådning, och detta hade hämnat sig. Den sunda ungdomen hade naturligt nog reagerat mot lågheten och falskheten, och denna reaktion hade slagit öfver i förvillelser.

Majoren hade nu senast läst hans bok, och han hade gjort en upptäckt: på bottnen, under all hä- delse, allt som sårade hans ideala skönhetssinne, hade han just funnit något af denna entusiasm och idéhängifvenhet, som han saknade i det offentliga lifvets företeelser.

Det smärtade och sårade honom nog djupt, då han såg de hänsynslösa utfallen, de nakna och oblyga skildringarne, förnekelserna och det kalla hånet mot religion och moral; men på samma gång kände han medlidande med den stackars pojken, som icke hade någon Gud. En hård kris måste han ha gått igenom, innan han kunnat komma derhän; men lifvet skulle nog återskänka honom tron på ett högre väsen, om man endast ville låta bli att förfuska Vår Herres mening genom förföl- jelse och hårdhet. —

Det fans en annan på Christinelund, som* lärt sig att hålla af Max von Rosenbergs ungdomliga bok; det var kusinen, Ellen.

Under de år, som förflutit, hade hon blott hört af honom en enda gång; det var samma som- mar, han rest, då han till hennes födelsedag skic-kat en pressad styfmorsblomuia ock fyra strofer, dem hon aldrig kunde glömma:

Nyutslagen, strålande stod pensén

blid och stilla — färgen som sammet len —

I den blåa kalken

gnistrade morgondaggen i solens sken.

»Vårens första, trånande tanke du är»

— tänkte jag — »enkel och lin och skär,

skall du tolka för henne,

tolka utan ord, att hon var mig kär.» — —

Blomman bröt jag — fägringen den försvann, morgondagg, som en tår, ur dess öga rann.

Lifvet, friskheten flyktat

längesen, när den vissnad ditt öga hann.

Tag den dock: helsning från fordna dar!

Göm den: bleknadt minne om glans som var.

Glöm den: för nya intryck

jag den bröt — jag har intet, intet kvar.

Den vemodsfulla toneu i dessa strofer satte hon naturligt nog i förbindelse med baus sinnesstäm- niug under sista besöket pa Christinelund, och hon grubblade fåfäugt öfver anledningen. Hon gjorde upp för sig sjelf de mest fantastiska förklaringar; grundmotivet var alltid, att hau var olycklig och att hon skulle befria honom ur de svarta taukar- nes bann.

Men tiden gick. Hon var ung och tillvarons nya sidor togo hennes uppmärksamhet fången. Hvart hon kom böjde männen sig hyllande for hennesfriskhet, och längtan kom hjertat att klappa i fr ti- gande förväntan vid hvarje nytt möte med en man. Det fans inom henne en forhoppning med obestämda konturer; ständigt gäckad glimtade den ständigt åter fram — det var det unga sinnets aningsfulla, instinktlika sökande efter kärlek och sympati, efter ett väsen att forena sig med och uppgå i.

Men hon mötte aldrig den öfversvallande lidel- sen, som för hennes inbillning var den äkta kär- lekeus kännetecken. Menniskorna voro kalla eller ljumma, ingenting mer; men hennes längtan hade starkare färger, och den, hon skulle kunna älska, måste vara mer än ljum. Han kunde vara ful som Qvasimodo, han kunde vara en skurk, som alla an- dra menniskor fördömde — dess mer skulle hon hälla af honom! Men han måste ega den förmåga att ge sig helt, pä godt och ondt, hvars flammor slagit emot henne en enda gäng i hennes lif.

Det var i Dolce Napoli, en solskensdag - scenen stod lockande fram i minnets förskönande ljus, som utplånade allt det frånstötande och sam- lade all inbillningens glans kring den unga, starka känslan, den oemotståndliga lidelsen, som kysste hennes läppar i blod. —

Men ett minne och en inbillning kunde icke i längden tillfredsställa den ömhetslängtan, hon bar inom sig. Det unga blodet törstade efter någon- ting mera verkligt, och de första symptomerna af en bröstsjukdom grepo henne med en isande fasa. Om hon skulle dö! Dö i unga ar utan att ha lef-vat, utan att någonsin lia förnummit lifvets rike- dom och fullket! I sådana ögonblick kunde det komina öfver henne ett feberaktigt, sjukligt begär att sluta ögonen och kasta sig i armarne pä den förste och bäste man, som hade de kvalifikationer, verlden fordrade af hennes make; att ge sig hän med kropp och själ, utan betänkande och utan åter- vändo — låta alla andra känslor drunkna i half- heten, framför allt denna dumma, oroliga längtan, som pinade henne till döds.

Bland dem, hon hade att välja på, stod löjtnant von Block främst; lian var just motsatsen af dröm- marnes lidelsefulle hjelte: lugn, godmodig, envis och säker. Han hade i fyra år gått som Penelo- pes friare, och hennes fantasi hade hunnit vänja sig vid honom som vid en gammal bekant.

Fyra gånger hade hon redan vänskapligt afböjt hans anbud; då han femte gången framställde det, hade slumpen kommit honom att välja ett gynsamt ögonblick.

Det var i en stund af djupaste missmod, då lif- vet tycktes den unga flickan så ödsligt och kallt. Han skulle vara god emot henne, hon skulle fa lägga sitt hufvud till liaus breda bröst och grata, hon skulle få ro från slitningar och hon skulle komma bort, bort från sig sjelf, bort från hemmet och alla sargande minnen, bort, ut i den fria, so- liga verlden.

Förlofningen kungjordes och fästmannen ryckte in till skvadronsexercis, innan han hunnit störahennes illusioner om den absoluta friheten från slitningar, som skulle bli följden af en officiell för- lofning. Ellen hade i ensamheten ett rogifvande

O O

intryck af något oundvikligt, något för hvilket hen- nes längtan måste böja sig, något som icke kunde ändras.

Men hennes fysiska helsotillstånd förvärrades; den envisa hostan tilltog i betänklig grad och fa-

O O (j

dern blef orolig. Doktorn blef efterskickad, under- sökte, skakade på hufvudet och ordinerade hög luft.

Kort tid förut hade ett bref anländt från stats- rådet, deri han i bevekande ord bad Ellen tillbringa vintern i Stockholm. Grefvinnan var hårdt angri- pen af sin hjertåkomma och kunde icke längre uppbära sin ställning i huset; och statsrådet kände sig ensam; han hade ju icke längre någon son.

»Du har två barn, broder», skref han till ma- joren. »Dela med dig af din rikedom.»

I början af oktober reste Ellen till Stockholm.||pl|;eu beslaglagda bokens författare väntades hem att stå till ansvar; ocb i hufvudstaden bru- sade lidelserna högre än någonsin. Max befann sig

~ O O

midt i hvirfveln.

Han blef också sjelf mera upphetsad för hvar dag, som gick. Den luft, han andades, tycktes ho- nom full af elektricitet; der stod ett åskmoln uä- gonstädes, han visste icke hvar, men det måste ju urladda sig förr eller senare. Han gladde sig på förhand åt sjelfva fenomenet, när blixten skulle slå ner, och han njöt af tanken på, hur atmosfären efteråt skulle bli friskare och renare.

Deu entusiasm, med hvilken han tog parti för den enligt hans mening förorättade och förföljde, hade med orubblig nödvändighet framstått som re- sultat af gifna förutsättningar i hans idealt an- lagda naturel och den utveckling, han genomgått. Allt hvad hans unga sinne kände varmast, allt hvad han hoppades, allt hvad han trodde på, alla obestämda fladdrande drömmar om mensklighetens lycka realiserad på jorden genom frihet, jemnlik- het och broderskap, allt hat emot förtryck och rå-het — allt detta hade i hans inbillning samlat sig till en strålande gloria kring den mans hufvud, hvilken nu som en anklagad brottsling vände hem. Att förgripa sig på denne man var att förgripa sig på . det heligaste. Det var icke personeu, det gällde; det var den kränkta rättsprincip, han före- trädde; det var icke hans åsigter i och för sig, utan den ideala frihetsreligion, som genom åtalet kommit att bära hans namn. —

Max deltog icke i de många helsningsfester och hyllningupptåg, som tillställdes af de radikala me- ningsfränderna for den hemkomne diktaren. Det fans något inom honom, som uppreste sig deremot; han ville icke trängas med svärmen. Hvad han kände, kunde i alla fall icke uttryckas med ett själlöst hurrarop eller en svängning med hatten. I ensamma stunder sökte han pressa det fram ur sitt inre, ge det form och färg under timmar af ansträngande hjernarbete.

Men när det stod der på papperet såg han, att det icke uteslutande blifvit en apologi för den an- klagade; det hade blifvit ett utbrott genomdallradt af hans egna bittra erfarenheter, en abstrakt lyrisk dikt om den ungdomligt goda viljan, hvars hän- förelse möttes med hån och lönades med ett knyt- näfsslag. Denna diktens kärna hade han gett en symbolisk bakgrund, ett landskap i nattstämning, genom hvilket ett jernvägståg brusar fram mot den gryende dagen, der deu unga generationen — re- presenterad af en ung flicka med Ellens gråa ögon— helsar den bleke grubblaren i waggonen, som bär mästarens drag.

* *

*

Den ljungbevuxna dalen, där järnvägen stryker fram i rak linje mellan enebuskar och lingonris, tufvor och mossgrodda stenar, hade redan i många timmar slumrat i senhöstnattens skymning. Kring alla föremål lindade sig dimman, mjukt som den finaste slöja, luftigt som det lättaste tior, därunder alla färger flöto samman och alla

konturer för- svunno.

Från öster till väster spände sig himmelen mällan skogbevnxna åsar. hvilkas taggade silhouetter af- tecknade sig skarpt mot bakgrunden af oktober- nattens kallt, strålande firmamänt. Högt och hvälfdt hängde det i luften som en iättebaldakin af silkes-

Ö o

sammet, fuktigt blått, med millioner fosforskimrande reflexer från millioner himlakroppar.

Ansigte mot ansigte med denna himmel tycktes jorden ännu mörkare, näjden än mera ödslig, tyst- naden så underligt djup.

Därnere lyste intet ljus; nit var slocknadt i nattens dvala, och mörkret stirrade mot himlen tröst- löst och öfvergifvet.

Och där hördes intet ljud; icke den minsta knäpp; icke ett nattdjurs tassande, icke det lättaste sus af en vind, ej ens ett döende eko fjärranifrån. Det var som om natten i andlös spänning lutat sig tätt mot jorden, lyssnande äfter dess hjärtas slag.Och tiden gick, sekund efter sekund, minut äfter minut.

Då förnams plötsligt, långt borta, ett svagt su- sande; det dog ej bort i stillheten, det växte och steg, som hafvets suckande, när floden kommer. På firmamäntet längst i söder skymtades en lätt rök, som böljade närmare och närmare, det oartiku- lerade brusandet öfvergick i flåsande andhämtningar, och två runda, vildt stirrande ögon, ett litet rödt och ett stort gult, glänste fram i mörkret.

Närmare och närmare komma ljus och ljud i växande styrka. Gnistor blänka som eldflugor i röken. Stönandet blir starkare. Hjulens buller, länkarnes ryckningar och pistongens slag öfvergå till dån. Marken darrar. Med en kort skräll glider tåget förbi — —

Därinne i en andraklassens kupé sitter en man och ser ut genom den immiga rutan.

Det svaga ljuset från lyktan i waggonens tak faller öfver hans ansigte, ett blekt, ansträngdt, in- telligent ansigte, med skarpa skuggor under den tvärhuggna pannan, där ögonen helt och hållet för- svinna i dunklet.

Han är en brottsling, på väg till sitt fängelse. Han har skrifvit en osedlig bok, förgiftat barna- sinnet hos måugtusenden, skändat en tro, som mil- lioner anse för helig, yttrat sig med hån om värl- dens ädlaste man.

Det ligger ett drag af djupaste melankoli kring brottslingens läppar, där lian sitter och tänker till-baka öfver sitt lif. Han minnes cle första, svidande slagen — det var som brände de ännu på lians kind.

Han hade slagit igen; slagit blindt, som man lärt honom, träffat djupt, ofta kanske djupare än han ämnat, sårat dödligt ibland, han visste det nog. Men han visste också, att det var motståndarne, som lärt honom bruka skarpa vapen — deras sista projektil hade varit förgiftad.

En liten tunn broschyr med en skildring bygd på förvrängda fakta, en hjärtlös, skoningslös, skam- lös förtolkning af hela hans lif. Reformatorns sau- ningsifver hade varit spekulation, hans entusiasm var en glädjeflicka, som sålde sin gunst åt den högstbjudande.

Så bedömde den skeptiska, ideallösa tidens lego- drängar en man, som upprördes, då han såg en orättvisa, och som slog utöfvaren med plumpa, råa knytnäfven.

Hans entusiasm var en glädjeflicka!

Om de visste, hur han kunde längta ibland, i de mörka stunderna, längta efter att vara som de andre, en småsjäl som kunde kompromissa. Om de visste, hur det kunde kännas som en olycka ibland att vara född med denna hänförelse för något så obestämdt och skiftande som sanning och rätt. Han kunde ibland rycka på axlarne åt dessa ord med tviflarens hånfulla leende, och ändå drefs han af en oemotståndlig åtrå att blottställa sig — hela sin ömtåliga känslovärld — i striden för en chimär.Var det en chimär? Då hade hans lif varit en jakt efter såpbubblan, då var alt arbete onödigt förspildt, då hade han lidit alt förgäfves. — — Hvarför hade han då icke

lagt an på att göda sin kropp och gå med lugn genom lifvet? Om den flegmatiske epikuréen uträttar lika mycket som sö- karen och tviflaren med det oroliga blodet och de spända närverna — hvarför då vara sanningssökare och icke epikuré?

Ja, hvarför? Hvarför blef icke granen björk?

Den bleke mannen lutade sin brännande panna tätt mot den kalla rutan; det började dagas därute, och han slog fönstret ner. Morgonluften ström- made in, kylande och svalkande, landskapet flög förbi, färglöst och grått.

Lokomotivet signalerade en station. Här var tre minuters uppehåll, och han gick in i restaura- tionslokalen för att få sig en kopp kaffe.

När han trädde ut därifrån, kom en ung flicka emot honom med en blomsterbukett i sin hand.

»Tack för er bok», sade hon käckt, i det hon räckte honom blommorna.

Han stannade, tveksam.

»Vet ni, hvem jag är?»'

»Ja, naturligtvis.»

»Och blommorna äro till mig? Till Långholms- kaudidaten?»

Hon kunde icke återhålla ett litet småleende öfver hans försigtighet.

»Ja.»

Lundegård, Löde prinsen. 9Han mottog buketten, ocli liau bemödade sig fåfängt att dölja sin förvåning. Den unga flickan såg det, ocli det gjorde henne synbart brydd.

Nu ringde det för tredje gång, och han måste in i sin kupé. Hon följde honom. Det var på- tagligt, att hon hade något, som hon ville säga, och hon stred tappert för att öfvervinna sin blyghet.

»Jag tycker inte om alt — naturligtvis», kom det till sist med en riktigt genomärlig blick ur ett par grå ögon.

Det var något i tonfallet och blicken som trängde rakt till hjärtat; den bleke mannens ansigte lyste upp, det tungsinta uttrycket vek för ett annat, som var ungt och gladt, — solsken öfver ett nordiskt . höstlandskap.

»Tack!» sade han blott; och han böjde sitt hufvud djupt, medan tåget långsamt började röra sig framåt.

Han stod vid föusti’et och såg sig tilbaka, tils sista skymten af den unga flickan försvann vid en krökning af järnvägen; då satte han sig ner, lutade sig tillbaka i soffhörnet och höll de friska blom- morna upp mot sitt ausigte, där det ljusa uttrycket ännu låg kvar.

»Jag tycker iute om alt — naturligtvis»--

o J o

han hörde ännu det ärliga tonfallet i hennes röst. Hon hade känt sig tillbakastött af mångt och mycket, men hon hade förstått, att uppsåtet var ärligt och viljan god.

Den hårde, råe brottslingen förde buketten ändaupp till sina läppar och kysste den mörkröda höst- rosen i dess midt; strax derefter log lian öfver siu egeu barnslighet — ett barnsligt och gladt leende.

De tunga tankarne hade vikit bort. Alt hade ljusnat rundtomkriug. Det var dagen som grydde.'jTpaet var en afton i November. Utslaget var fiilldt; den anklagade diktaren var frikänd. Max satt på operakaféet och läste om dagens hän- delser.

Vid första underrättelsen hade hau genomström- mats af en jublande förnimmelse; den var ju ett budskap om seger, seger för den sak, hau stridt för, seger för allt det goda, som han älskade. Det var som öppnade det sig med ens ett fritt och luftigt perspektiv, och framtiden låg der ljus och leende, beredd att mottaga alla goda tankar, som den unga generationen bringade med sig, der den brusade framåt, öfvervinnande allt motstånd, sprän- gande alla

murkna fördämningar.

Rundtomkring i lokalen diskuterades dagens händelser i högröstade samtal; då'och då skar ett gällt skratt igenom, då och da höjde sig en röst skarpt som i hög relief från det allmänna sorlet, men strax derefter flöt allting åter samman till ett oartikuleradt, entonigt brusande, som steg och sjönk.

Väggarnes speglar återgåfvo grupperna kring borden i dubbelt perspektiv; tobaksröken låg somen sky ofvanför ljuskronorna i taket. Tamburvakt- inästaren stod i entréen och mönstrade gästerna med likgiltiga blickar.

ö o

»Var du nere vid rådstugan», hörde Max en röst vid sidan om sig, der ett kotteri herrar sam- lats kring punschflaskan, skinande af belåtenhet med tillvaron.

»Hvem fan tar du mig för?» svarade den till- talade, en frodig herre med ett rödt ansigte och ett par stora gula mustascher. »Skulle jag gå och trängas bland busarne?»

»Der var aunat än busar», sade den förste tala- ren. -»Jag var der.»

»Det bevisar ingenting», inföll en annan. »Det

O ö

fins många som inte anse sig sjelf för busar . . .»

Ett skallande skratt följde.

»Hva' faen menar du? Sådana åsigter hyser väl aldrig du?»

»Sch! Inte gruffa!»

»Nå — frikänd blef han i alla fall — suggan!»

»Ja, det var en förbannad skandal.»

»Har du läst boken, Lars?»

Lars var tydligen den frodige röde med de gula

J “ ~ o

mustascherna.

»Tacka faen för det», sade han med sin hesa röst.

»Nå?»

Lars drack en klunk, sög punschen af sina mu- stascher och for ut, indignerad:

»Det är en djefla skandal, att man ska' få tryckasådant. Ni må tro mig eller ej —jag skämdes — miu själ!»

»Nej, tusan! Det måtte ha varit en ovanlig känsla för dig!»

Äter bröt ett bullrande skratt löst.

»Håll käft», hväste Lars argt.

»Mina herrar , tog den satiriske till orda i det han lyfte sitt glas, låtom oss dricka med vännen Lars och gratulera honom iill denna för hans hjerta och kända dygd lika hedrande känsla.»

Det klingades och fnissades.

»Ja, ni må tro mig eller ej, jag höll min själ på att ropa Ulrik. Tamme faen.»

»Det hade visst inte varit första gången--»

Max reste sig och gick. Han stod icke längre

ut med att höra på detta samtal. Han kände sig illamående af den dåliga luften, och när han kom ut tog han sig en lång promenad längsmed kajen af Norrström, ut emot Skeppsholmen.

Gatorna voro fuktiga och himmelen var mulen. Strömmens vatten lag mörkt och blankt, darrande af tusentals ljusreflexer — ett oroligt virrvarr, deri de fram- och tillbaka-ilande ångsluparnes lanternor målade röda och gröna spegelstrimmor. Gaslyktorna drogo raka linier på kors och tvärs, likt snören med gula lågor utspända i luften: längsmed kajerna, öfver broarne, uppför Lejonbacken och ner igen. Telegrafstationens rutor glimmade som vid en elds- våda, och öfver alla dessa ljusvalörer glänste deelektriska glödlamporna från Skeppsbron med ett starkt blåbvitt månesken.

Slottet lag mörkt ocb dystert i fonden. Kon- turerna af Söder tecknade sig mot bimmelen som ett jättekummel, en fantastisk jätteboning med Katarina kyrka till torn — — ocb derinne i jättens salar var det fest, ty genom hundratals fönster strömmade ljuset ut i natten — —

Max gick med händerna instuckna i öfverrocks- fickorna och kragen uppslagen, en smula framåt- lutad som vanligt och försjunken i tankar.

»Kandidat von Rosenberg!» hörde han plötsligt en röst; en luden mössa gjorde en sväng i luften och en liten individ dök upp vid hans sida.

»Go’afton!» sade den lille fryntligt i det han gjorde ännu en helsande knyck med den ludna mössan. »Kandidaten ute och går!»

»God afton!» svarade Max likgiltigt. Han var icke upplagd för sällskap; men den lille gick om- kring med ett fullt hjerta och hade hela aftonen sökt ett offer att urladda sig på. Han var icke den man, som släppte sitt rof.

Literatören Abraham Jakobson, signaturen »Falk- öga», var en man af folket, och denna egenskap framhöll han vid alla tillfällen med en fåfänga, som skulle ha anstått en operettgrefve, när han talte om sitt stamträd och sina anor.

»Jag hör till underklassen», var hans valspråk; och hans fysionomi var ett underkla«spateut så godt som något adelsbref.

OHan var en liten säker herre med gröna tänder och ett drag af beslutsamhet kring munnen. Hans klädsel var oklanderlig men han såg aldrig ren ut.

Hans lilla hufvud pryddes utåt af ett flottigt hår af obestämd kulör. Invändigt var allting rödt utan nyanser.

I detta lilla hufvud hade alla tidens stora frågor fått sin bestämda plats; det fans icke det spörsmål mellan himmel och jord, som han icke på förhand var på det klara med. Allt tedde sig så enkelt för hans okomplicerade hjerna — sådan var hans mening, och det föll honom aldrig in, att icke hans mening var den absolut riktiga. Med en landsorts- skolmästares bornerade säkerhet och en rabulists hänsynslöshet gaf han sitt inlägg i stort som smått. Han disputerade om religion och moral, dygd. och last, filosofi och estetik — och när hau intagit sin position kunde intet argument drifva honom der- ifrån. Sökte någon imponera på honom med skäl, blef Falköga endast förvånad öfver den andres dum- het; och det slutade alltid med en straffpredikan, deri orden trångbröstad, konservativ, föråldrad, idiotisk, ingingo som stående kryddor. Ty Falköga blef alltid indignerad, om någon betviflade, att hans mening var den rena oförfalskade sanningen.

Herr Abraham Jakobson hade ställt sin bildning och sin begåfning till de radikala idéernas tjenst och blifvit accepterad. Hans bildning var inhemtad vid en folkhögskola, och derför ansåg han alla andra bildningsanstalter för olämpliga och irrationella.Tidens demokratiska anda hade burit honom uppe. Han timrade noveller af de gängse flosk- lerna, programberättelser utan lif och konst. Hans begåfning var af underklasshält, och han trodde sig derför skapad att skildra underklassens lif. Han beundrade mästaren derför, att denne en gång dragit i härnad mot det sköna skenet; Falköga föraktade också det sköna skenet; han hade tillegnat sig alla mästarens fel, men

hade intet af hans snille.

»Nå — hvad säger kandidaten!» — Falköga kastade sig strax in på ämnet — »Herrlig dag, inte? Så ska’ dom ha, de reaktionäre bödlarne! Var kandidaten dernere? Jag tyckte jag såg inte?»

»Nej, jag var inte der», sade Max.

»Det var faen!» utbröt den lille demokraten förvånad. »Herrligt! När det enda ordet utslun- gades från rådhustrappan — 'Frikänd!’ — — det var som en gnista i en krutdurk! Tusentals fri- sinnade menniskor stodo der — och det bröt ut ett hurra — — ja, jag tror nog det ’gick till kun- gen fram’ som det står i slagdängan. Men jag ville ha sett honom, ifall han stått deruppe i fyr- kanten, när tåget med triumfatorn i spetsen kom förbi! Måntro det inte knakade i den gamla murkna tronen deruppe!»

Falköga var eld och lågor. Han märkte icke, att den andre gick der så tyst och oberörd af utbrotten.

»Vi följde honom, några stycken radikala ung- domar — och det var faen så svårt, må kandidaten tro, att komma undan. Folket trängde sig framhurrande och gratulerande — en plåtslagare trampa mej på foten, men jag bet ihop tänderna och gri- nade vänligt åt busen, fast det gjorde fan så ondt. Det var i alla fall en upplyftande känsla — tänka sig, att det ändå fins så mycket frisinne i vårt gamla murkna samhälle!»

»Ah», sade Max, »så pass mycket fins det väl alltid!» — tonen var en smula spefull; den andres entusiasm hade helt plötsligt kommit hans egen att svalna.

Falköga såg upp, frågande.

»Så pass mycke?» I hans röst låg indignationen på lur, och han utbad sig tydligen en förklaring. Men Max hade ingen lust att pä allvar inlåta sig i meningsutbyte. Han visste hvad resultatet skulle

O %J

bli. Hvad som för den ene var svart, var för den andre hvitt, de talade andligen med olika tungo- mål och kunde aldrig förstå hvarandra — Max hade ingen lust att lägga sina känslostämningar

O O o <—)

fram att vägas af den andres dogmatiskt demokra- tiska skeppundsvåg.

»Ja, så pass mycket», vidhöll han.

»Hur pass?» -— det var tydligt: Falköga var nära att förlora tålamodet.

»Att det räcker för en plåtslagare till att trampa er på foten!»

Falköga stannade, högg tag i sin följeslagares arm, häftade blicken stinnt på honom och sade:

»Jag trodde, ta mig faen, att kandidaten en så’n- här dag skulle hålla sig för god att säga sottiser!»o

»Ali, jag är inte så noga med dagarne», sade Max med orubbligt godt humör i det han fortsatte att gå. »Det händer 111ig till och med om Sön- dagarne ibland.»

»Söndagarne ja!» fnyste den lille föraktligt, der han kom traskande efter. »Men jag vet det godt», fortfor han i ettrig ton, »ni är inte pålitlig, kan- didat von Rosenberg! Ursäkta att jag säger det, men ni är ingen god demokrat!»

»Om den saken ämnar jag inte disputera med er, herr Jakobsson», sade Max kort.

Men nu hade förbittringen hos den lille nått sin höjdpunkt.

»Min själ 0111 ni är det!» for han ut. »Jag har nog märkt det, ska ni tro — det är något högfärdigt hos er — ja — också i det ni skrifver sticker det fram, fast det mesta, förstås, tar dom bort i redaktionen. Ni är teoretiker, ni — ja, ni är en aristokrat och en bildningsfilister, fast ni tar munnen full — —»

»Godnatt, herr Jakobsson!» sade Max, lyfte på hatten, vände helt om och gick mot staden.

Den lille hade stannat midt på Skeppsholinsbron.

»Ja, gå ni, högfärdige adelssnobb — min själ om vi kan bruka er längre i demokratiens tjenst», ropade han som sista uttryck af sin förbittring, hvarpå han försvann inåt Skeppsholmen.

Max promenerade hemåt. Han hade en känsla som om han begått en orättvisa, men när han ville söka klargöra för sig sjelf, hvari den bestod, vekintrycket undan. Han hade icke varit upplagd för det patetiska, det var hans enda brott; och det var alldeles ofrivilligt.

Från första början då den lille låtit sin entu- siasm brusa öfver, hade Max känt sin egen svalna; och som genom en naturnödvändighet sjönk den djupare och djupare, ju mer den andres steg. Det kändes som skam att ha någon andlig gemensam- het med Falköga; det var som att bli dragen ner till andlig underklassnivå. Allt det, som för ho- nom sjelf stod fint i stämning, mjukt i nyanser och ömtåligt så att det knappt tålte att andas på, blef i den andres mun rått och hårdt — det var som att se en vacker dröm återgifven af plumpa händer; det var som en profanation, det var hans unga sinnes frihetslängtan förkroppsligad i en degfigur, ett litet afgudabeläte med russinögon, att tillbedjas af den okritiska hopen.

Han tänkte sig den frikände diktaren helsad, hyllad af denna själlösa hop, af hvilken kanske icke en egde en sjelfständig, sjelfförvärfvad åsigt. Han såg dem hojta och ropa bravo och hurra, och han såg på andra sidan de frodige, punschdrickaude lika själlöst fördömande goddagspiltarne; det fans ett obestridligt slägttycke mellan de två grupperna. Råheten och dumheten var deras blodsband; Max kände sig lika främmande för dem antingen de stodo till höger eller venster.Ilen liade varit två månader i Stockholm utan att träffa Max. Strax i början, då hon kom- mit upp, hade hon gått och burit på en stilla för- hoppning, att slumpen skalle föra dem i hvarandras väg. Det förekom henne så onaturligt, att de två skulle vistas i samma stad, utan att någonsin kom- ma i beröring med hvarandra; hon hade längtat efter att få tala med honom, att få veta, hur han kände det för henne nu. Om det fans någon bit- terhet eller ovilja i hans sinne, var hon öfvertygad om, att det icke skulle beliöfvas mer än ett per- sonligt sammanträffande, för att den skulle strykas bort; han skulle förstå, att det fans ett band mel- lan dem, som aldrig kunde slitas af någon yttre omständighet, alla gamla kära minnen från det barndomshem, som varit dem gemensamt i flydda sommardar; han skulle förstå, att i den haudtryck- niug och den blick, hon gaf honom, låge alla hen- nes egna och faderns och den unga systerns var- maste välönskningar.

Men dag kom och dag gick, och de möttes icke.En afton i December, clå bon satt i en loge på operan i sällskap med en familj af statsrådet och grefvinnan von Rosenbergs intimaste umgänge, såg hon honom stå nere i parkett; hon märkte, att han fixerade henne geuom sin kikare, men han helsade icke.

Hon frapperades af hans utseende. Hon hade nog tänkt sig, att han skulle vara förändrad, men för hennes föreställning hade han snarare framstått som en långhårig, illa klädd rabulisttyp med tra- siga stöflar, än som den distiugueräde unge man med kalnande lijessa, hvilken stod dernere klädd i en gentlemans drägt.

O O

M ax blickade förstulet upp mot logen, der hon satt. Det bröt sig inom honom eu stämning af bitterhet och afund. Han kunde icke dölja för sig sjelf, att han längtade tillbaka till verlden deruppe; der fans ytlighet och flärd och dumhet, men också bildning och förfining, och förfiningen drog honom. Han hade i alla fall sina rötter der, fast han af egen fri vilja stigit ner till en annan verld, lika full af ytlighet och dumhet, men utan någon för- fining att täcka öfver den med.

Deruppe satt hon nu, midt i ytligheten och dum- heten och förfiningen, från hvilken han var ute- stängd, satt der med sin guldring kring venstra handens fjerde finger, guldringen, evighetens sym- bol, som smidt henne fast till verlden deruppe, der han visste, att man ansåg honom för ett förfallet subjekt, en skandalskrifvare, i rangskala långt un-der herrskapets egen betjent. Han kunde icke belsa henne, ty brytningen med hemmet hade också va- rit en brytning med dess umgängeskrets; och han skulle icke vågat helsa henne, äfven om hon varit ensam; han kunde ju icke veta, om hon dömde honom lika fördomsfullt som de andre, om hon skulle blygas för att ge honom annat än en omärk- lig och kall böjning af hufvudet till svar. —

Han stod i trängseln utanför operahuset och såg sina föräldrars equipage köra fram; hon steg in, och det rullade af hemåt; och han kände sig så ensam, så hemlös, så utstött och förbannad, der han sjelf vandrade gatan fram i den ruskiga de- cembernatten. Det hade kommit öfver honom en förnimmelse af brännande törst, efter den kopp té kring hvilken familjemedlemmarne samlades, sedan dagens arbete var förbi, efter den varma och trygga samvaron, som hans eget hem aldrig skänkt ho- nom, men som så ofta glimtat lockande fram från andra, dit han kommit som en tillfällig gäst förr i tiden, innan han ännu bränt sina skepp. —

Det led mot julen. Dagarne voro korta, men himlen frostig och klar så att det kändes riktigt

0 O

friskt att andas. Träden i Humlegården stodo med ishvita grenar mot den solglittrande blåa vinter- luften.

Ellen kom gående utför Sturegatan, då hon såg Max på andra trottoaren; hon vek strax öfver ga- tan och styrde rakt på honom, men han låtsade icke 0111 det, utan ville gå förbi.»Max!»

Han vände sig 0111 och lyfte på sin hatt, främ- mande och kallt. Men hon smålog honom rakt in i ansigtet och räckte honom sia hand.

»Gå med mig nu, så få vi språka», sade hon muntert.

»Tack — du — jag ska' åt andra hållet.»

Hon märkte, hur nervös han var, men hon hade föresatt sig att icke släppa honom nu. Hvem kunde veta, när de träffades nästa gång.

»Nå ja — så går jag med dig», sade hon och började helt lugnt promenera vid hans sida upp mot Esplanadeu.

»Tänk om mina s. k. föräldrar se dig genom fönstren», sade han i isig ton.

»Hvad gör det?»

»Ah, jag antar att det blir scen.»

»Tala inte så hårdt, Max», bad hon. »Din mor är mycket dålig.»

»Missbruka inte ordet mor — —»

Det kom en gardesofficer förbi, och han helsade Ellen.

»Du möter bekanta, och som du vet, är jag illa l<änd. Tag vara på ditt rykte.»

»Jag vill gerna tala med dig», sade hon. »Och jag bryr mig inte om, hvad folk pratar.»

»Men diu fästman — —?»

Blodet steg henne häftigt åt kinderna, men med en stolt kastning på hufvudet såg hon honom in i ögonen.»Jag gör, hvad jag vill! Och hvad jag anser rätt.»

Det var någonting i denna blick och detta svar, som kom hans bitterhet att smälta; och ju längre de gingo vid hvarandras sida, dessmer försvann den affekterade kylan i hans sätt.

Han såg på henne, och här i det fulla dagslju- set märkte han, hur förändrad hon var; hur dra- gen blifvit genomskinliga och fått ett uttryck af undergifvenhet och blidhet, som icke funnits der förut. Hon hade kommit att likna sin mor, sådan Max mindes henne, året innan hon dog. Det fans i hela den unga flickans utseende en brist på lifs- energi, som grep honom för strupen med en plöts- lig ångest. Om hon skulle dö! Men han slog strax bort den tanken, som ett foster af hans egen, alltför lifliga fantasi.

»Du hostar så ofta», sade han i lätt ton. »Hur är det med ditt bröst?»

»Dåligt.»

Hennes svar lugnade honom. En dödsdömd bröstpatient skulle icke ha svarat så.

De hade vikit af in i Humlegården, medan hon talade, hastigt och febrilt, om de år, som gått; 0111 lifvet derhemma på herregården, hur ensamt det var; hur hon längtat bort, bort från det alltsam- mans, från faderns kärleksfulla omvårdnad, från de dagliga omgifningarnes tryckande enahanda, ut, ut i lifvet, hon visste icke hvart. Det kändes bara så nedstämmande tungt att vara till ingen nytta,

Lund eg ur d, liöde prinsen. 10att icke ha ett arbete att egna sig åt, som man- nen; icke ha en egen öfvertygelse att föra fram, icke en tanke, på hvars realiserande hon kunde sätta in sin kraft. Hur hade hon icke pinats af medvetandet om sin okunnighet, sin oduglighet, hur viil hade hon icke sett bristerna i den uppfostran, man bibringat henne i pensionen; och med allt, livad en kärleksfull far kunnat uträtta för att "öra

O

henne lifvet soligt och lätt, hur illa hade hon icke blifvit utrustad att möta dess slitningar — allt det der, som kom inifrån, från ens eget väsen.

Max gick vid hennes sida och hörde på denna bekännelse, som var så häftig och så varm i sitt utbrott, att den måste komma direkte från lijertat. Det hade runnit upp inom honom en stämning af den djupaste medkänsla inför denna ensamma unga själs tysta lidande. Han hade nog vetat det förut, att lifvet hade mörka färger äfven der det till ut- sidan tedde sig som mest solbeglänst. Men nu kom plötsligt den tanken på honom: livad var väl en arbetares okomplicerade hunger emot detta finkäns- liga unga sinnes längtan, denna längtan, som al- drig stillades, derför att allt, hvad det fans af energi och lifskraft, missriktades till ett ofruktbart och förtärande drömlif, då det icke fann något aflopp i en naturlig verksamhet.

Det fans icke längre en gnista bitterhet inom honom, ingen känsla af, att hon hörde till en an- nan verld, en verld, som han stängt sig ute ifrån genom sina tankar och handlingar, men var bun-den till genom alla blodets finare instinkter; det fans ingen sårad personlig stolthet, det fans blott det djupaste menskliga medlidande med hennes lifs- öde. Han kunde icke heller förklara, hvarför han kände det så; det var en sorgsen melodi, som klang emot honom från hennes ord, från hela hennes vä- sen, och som kom spända strängar inom honom att vibrera.

Han pinades af att behöfva gå här så stelt vid hennes sida, under den höga, kalla himlen, utsatt för allas blickar. Han skulle velat sitta med henne i ett varmt, ombonadt rum, der elden glödde från kaminen, der allt var så tyst, som sjuka nerver fordra det, och d*n- det icke fans mer än han och hon. Då skulle han sakta och lent taga hennes hufvud mellan sina händer; men hau skulle icke kyssa det, eudast lägga det varsamt in mot sitt eget hjerta och stryka lugnande med sin baud öf- ver hennes kind.

Och medan hon låg der, skulle tryggheten ström-

0 7 J o o

ma igenom henne, och hon skulle känna, att det, som han lade in i denna lena strykning, var något helt annat, än hvad som derute i verlden gick un- der det fadda namnet kärlek, något varmare, fast mindre häftigt, något djupare och starkare, fast mindre uppbrusande i sitt uttryck, derför att ut- trycket just mildrades i sin form af känslans in- nerlighet; något i slägt med religionen, med det. han känt för Gud i himmelen den tiden, han trodde, något, som kom nerverna att darra och blodet attrysa; ert förnimmelse, blandad af alla sinnens fina- ste förnimmelser: solsken ocli värme, toner i lnften ocli en doft i vinden, som af nyutslagna skogsvioler.

»Träffas vi igen, tror du?» frågade hon med sitt vackra småleende, då hon räckte honom han- den till afsked.

»När far du?»

»Snart. Jag längtar hem.»

»Jaw kan förstå det», sade han. »Helsa till det kära Christineluud.»

»Hvar skall du tillbringa julen?»

»På gatan. Hvar eljes?»

»Res med mig hem.»

Det lyste till ett ögonblick i hans ansigte; men strax derefter mörknade det åter.

»Jag kan inte nu», sade han. »Men till våren

kommer jag.»

»Till våren. Det är långt till våren. Jag törs knappt tänka så långt.»

Hennes röst skälfde, men munnen och ögonen loo-o. i det hon åter räckte honom sin hand.

*3 '

En känsla af tacksamhet kom öfver honom, så stark, att den drog allt annat med sig. Den strök igenom hans inre som en mäktig, ljum vind, for hvilken allt böjde sig eller rycktes med — han kunde ha kastat sig ner för hennes fötter, att öd- mjukt kyssa en fiik af hennes kjortel.

»Tack för det du var vänlig mot mig», sade han. »Jag är inte förvand med det.»

De hade stannat på trottoaren utanför det hus,der statsrådet von Rosenberg bodde. Nu öppnades gatdörren, och statsrådet trädde sjelf, promenad- klädd, ut på trappan.

Uttrycket i den unges ansigte stelnade med eus. Allt det mjuka och veka, som funnits der nyss, var förbytt i hårdhet och trots.

Han lyfte på hatten, vände sig hastigt om och aflägsnade sig utför gatan.Il let fansen man inom skådespelarverlden, kring hvilken den nya generationens varmaste sym- patier samlat sig, derför att hans framställnings- konst föreföll mera naturalistisk än de andres; det var Anders Ericson, tolkaren af den moderna fran- ska komediens karaktärsroller.

Anders Ericson hade haft en skiftesrik lefnads- bana. Han var född i Skåne af fattiga föräldrar; och han hade tillbringat sin första ungdom vid hyfvelbänken. En landsortsdirektör af fjerde rangen hade upptäckt de mimiska anlagen och förmått ho- nom att för alltid utbyta hyfveln mot kothurnen; sedan dess hade den forne snickargesällen sträf- samt klättrat uppför konstens himmelsstege.

Det var en knagglig väg, han tillryggalagt; men med en oslitlig viljeseghet hade han vetat öfvervinna svårigheterna. Han hade bearbetat sitt ursprungligen bredt skånska mäle till den mest tadelfria högsvenska och han hade lärt sitt ansigte, ursprungligen liflöst och hårdt som en skånsk bon- des, att uttrycka de mest subtila skiftningar i en sinnesstämning.Då biin efter många års kringflackande i lands- orten kom till hufvudstaden, var hans anseende som skådespelare redan stadgadt, ock hans uppträdande helsades med erkännande af publik som kritik.

Men det var honom icke nog. Hans äregirig- het var orolig och lians energi var oförminskad.

I de roller, han kreerade, fans det vid sidan 0111 mycket samvetsgrant arbete, ett effektsökeri som ofta slog ut i osmakligheter. Det fans eu märkbar sträfvan efter att åstadkomma något oer- hördt, som dref honom långt ut öfver det skönas gränser, och ofta gjorde hans naturalism onaturlig. När han ville skildra lidelsen hos en nutidsmen- niska, rasade han som en titan; han rullade sig på mattorna i de franska salongerna och bet som eii vansinnig man i stolar och soffben.

Hans sceniska förvillelser framkallade skarpa gensagor från teateraumälarne af gamla skolan; men de unge lyfte honom upp och satte honom på piedestal.

Detta var manneu! Han skulle göra det!

Så blef Anders Ericson ett tvistens föremål mellan de gamle och de unge. Han representerade inom sitt område detsamma som den oslipade im- pressionismen inom målarkonsten; lian var ett barn af sin tid. Det lif han framställde på scenen var klatschadt ned med grof pensel, färgerna stodo ofta hårdt och rått, men det hela gjorde intryck på unga sinnen genom hänsynslöshet och mod.

Det dröjde icke länge, innan denna obändigakonst fann den teater för trång, i hvilken den tills- vidare inrymts. Anders Ericson bildade ett eget sällskap och skaffade sig en egen skådebana, hvilken han demonstrativt kallade Literära teatern.

Der slog han sitt lifs stora slag. Det fans ett skådespel i den nordiska literaturen, som, ehuru allmänt erkändt som ett mästerverk, aldrig blifvit framfördt på scenen, derför att hufvudpersonen var en konung och tiden icke var den förflutna. För- fattaren var en af Nordens ypperste skalder, med ett anseende så stort, att det kunde kasta glans till och med öfver namnet Anders Ericson.

Anders Ericson satte det på sin repertoar och första uppförandet blef en stor succés. Anders Eric- son spelade sjelf hufvudrollen, och Anders Ericson blef dagens hjelte.

Sedan den stunden flockades allt hvad det fans af ungdom i literatur och dramatisk konst kring Anders Ericson som den naturlige föraren. Alla förhoppningar om framåtskridande på nya banor, alla obestämda drömmar om djerfva scener och na- turalistisk illusion, alla hemlösa, gräsliga tragedier och alla dramatiska diktare utan namn svärmade som myggor kring detta ny tända ljus. —

Max var gripen af ungdomens epidemiska en- tusiasm och den hade hos honom skaffat sig ut- tryck i två enaktspjeser, hvilka han insändt till Literära teaterns direktion.

Han väntade en månad förgäfves på svar; såbeslöt han sig för att uppsöka den store mannen för att spörja om de insända pjesernas öde.

En dag i Februari knackade lian på dörren till den lägenhet i ett mindre hotell, som beboddes af Literära teaterns illustre ledare. Det kom intet svar inifrån, men da han tog i låset gick dörren upp och han steg in.

Det reste sig en man från chäslongen borta vid fönstret. Max sade sitt ärende och sitt namn.

»Sitt ner», sade Anders Ericson och intog sjelf äter sin liggande ställning på chäslongen. Han var en smula yrvaken och det gula året stod upp som en tofs i nacken; ögonen voro halfslutna, och medan han talade med sin mjuka, böjliga röst, lutade lian sitt hufvud mot kudden som en döds- trött man på scenen.

»Ni är son till statsrådet von Rosenberg?» bör- jade han högtidligt. Det var alltid något hög- tidligt öfver Anders Ericsons repliker, något af dämpad patos, också utom scenen. När han be- gärde en biffstek på en resturaut, gjorde han det med en ton, som skulle han i nästa ögonblick dö af svält.

»Ja», svarade Max kort. Det var nu åter denna själlösa fråga, som alltid mötte honom hvart han kom i lifvet.

»Och ni har lemuat in ett par enaktspjeser? Ja, jag mins — jag har inte hunnit läsa dem ännu» — —

Anders Ericson teg och slöt ögonen helt ettögonblick. Hans markerade drag antogo ett li- dande uttryck.

»Om ni visste» — började hau sedan med svag stämma, som om hans krafter icke räckte till att tala högre — »om ni visste, herr von Rosenberg, hvilket arbete, hvilket själsförtärande slit» — rösten blef starkare i stigande crescendo — »hvilken ut- hållighet, hvilken möda!» — det sista ordet ut- slungades med full kraft och upprest hufvud — »det fordras att vara ledare för ett företag som mitt» — nu sjönk hufvudet åter, dödligt utmattadt, ned på kudden — »så skulle ni inte förvåna er öfver, att ni finner mig utsträckt på en cliäslong.»

Max försökte inpassa något om, att detta icke • förvånade honom, meu skådespelaren lät honom icke komma till orda; han var tydligen midt inne i sin roll.

»Jag är trött — ja, herr von Rosenberg, jag blygs inte för att visa er det — men jag har ar- betat sedan kl. G i morgse, i ett enda sträck, utan uppehåll! Jag har mejslat lifvet ut — det lefvande lifvet! — i uttryck, i minspel, i tonfall — arbetat som en bildhuggare i sin lera — — fast mitt rå- material är ädlare: lefvande kött och blod! Hvarje nyans, hvarje skiftning måste jag lära dem — mina skådespelare — jag måste blåsa min anda in i deras näsor — liksom Gud Fader gjorde en gång — jag måste ge dem min själ.» — Detta.sista ord form- ligen hvästes fram och härmed hade Anders Eric- son hunnit så långt ned i tonskalan, som hans rösttillät; nu gick uttrycket öfver i något mjukt ock bli dt, en sorgset vek öfverlägsenbet, som stämde förträffligt samman med orden.

»Nå — sådant är der ingen som vet — det är så att säga en yrkeshemlighet, som jag förråder för er, herr von Rosenberg» — här kom det vemodiga allvaret lekfullt nära gränsen af skälmskhet — »men ni är ju diktare! Ni har skarpare ögon än mängden, ni har kanske redan sett det? Mins ni den lilla skådespelerskan, jag förde fram? Ingen hade någonsin hört hennes namn, ingen hade sett henne annat än som. tjensteflicka — — Jag gaf henne plötsligt en hufvudroll. Ni såg henne väl? Den döfstumma flickan? Ah, förtjusande! Der var lif och blod i framställningen, intelligens i upp- fattningen, fantasi och eld!» — Med dessa ord, utslungade i hänförelse, kulminerade Anders Eric- sons stämma uppåt, i det högre registret; så teg han ett ögonblick och sänkte hufvudet mot kudden igen.

»Flickan har talang», sade han sakta. »Men det fans inte en detalj i framställningen, som inte min hjerna uttänkt. Det var min själ, som jag gifvit henne» — Anders Ericson lyfte sitt hufvud från kudden och det spred sig ett förklaradt glädje- skimmer öfver hans energiska ansigte — »Förstår ni hvad det vill säga, herr von Rosenberg, att ge en annan varelse sin själ!»

»Anders!» hördes nu en röst inifrån nästa rum. »Anders!»Det flög en skymt af missnöje öfver skåde- spelarens drag, som 0111 han plötsligt sett ridån sänka sig, medan han just var som bäst i farten.

»Känner ni Erik Landtmanson?»

»Nej, jag har inte det nöjet.»

»Då ska' jag presentera. Han ligger derinne. Han hade snufva, och jag bad honom gå till sängs

— — förlåt mig ett ögonblick.»

Anders Ericson försvann in i det inre rummet, lemnande dörren på glänt efter sig.

Max satt och tänkte på denne snickaregesäll, som kämpat sig fram i verlden med ett par tomma händer; han kände något, som liknade afund, blan- dadt med en förkrossande beundran —- icke för skådespelarens begåfning, icke heller speciellt för teater]edarens djerfhet att sätta sitt namn vid sidan 0111 ett af de störste i Nordens literatur, utan inför snickarens — naturmenniskans — energi.

Han var icke blind för, att Anders Ericson nyss spelat en roll, det var icke svårt att se ihålig- heten under samtalets patos, bristen på bildning och djup under ordströmmens cadencer; men allt detta reducerade sig till ingenting för det in- tryck han mottog af denne mans oslitliga vilje- segh et.

Från det inre rummet hördes två röster sam- tala; plaskande af vatten åtföljd t af fnysningar vittnade om en grundlig tvagning; tassande steg i strumplästen interfolierade med små utbrott af en knarrig röst, som svor. Den kände dramaturgenvar tydligen i mindre godt humör, der han gick rundt ock sökte efter sina stöflar.

Men kan fann dem till sist; strax derefter öpp- nades dörren helt, och in trädde en långranglig figur med ett slätrakadt ansigte, som genom en mager hals med ett struphufvud så stort, att halsen föreföll knäckt på midteu, stod i förbindelse med ett par smala axlar. Håret var mörkt och kam- madt ned i pannan enligt det gängse bruket. Ett par oformligt stora fötter i spetsiga skodon med uppåtböjda tåsnibbar gåfvo de smala benen nedtill en grotesk afslutning. Erik Landtmanson liknade

Ö O

till det yttre mera en karrikatyr ur Fliegende Blätter, än den svenska dramatiska literaturens fram- tid: ock Max kände sig tillbakastött af detta yttre. Det var de nya tankarne i en form, som kan icke tänkt sig.

»Erik Landtmanson — herr von Rosenberg», presenterade värden.

Den brutna giraffhalsen böjdes nådigt framåt, och det lilla ausigtet antog ett välvilligt uttryck.

»Herr Rosenberg har skrifvit två småpjeser, som han erbjuder oss», fortsatte Anders Ericson.

Det välvilliga uttrycket öfvergick till en gri- mace.

»Proverb — hva?» sade Erik Landtmanson i sarkastisk ton.

»Det ena. Det andra är en liten komedi.»

»Hm!» — Dramaturgen paddlade bort till ett bord och serverade sig ett glas vatten.»Har du läst dem?» vände kan sig till Anders Ericson.

»Nej.»

»Jaså, jaså, ni ämnar slå er på att bli dra- matiker? Jag trodde, ni var tiduingsskrifVare?»

Max kände sig sårad af tonens öfverliigsenhet hos denne diktare, som skapat sig ett namn genom några tarfliga komedier.

»Jag är inte uteslutande hvarken det ena eller det andra.»

»Ja, men ni skref i — hva' heter flottlappen nu igen?»

»Jag skref af öfvertygelse, herr Landtmanson. Förekommer det er så underligt?»

»Skref mot sin egen far!» deklamerade Anders Ericson med aktning.

»Nå — ja — — men nu ämnar ni slå er på dramatiskt författarskap? »

•»Också det ja. Jag är inte så exklusiv som ni».

»Nej, det är sant — förlåt mig! — Jag vet ju, att ni skrifver vers — och noveller också, vill jag minnas? Och arbetar på en roman, inte sant?»

»Jo», sade Max i det han steg upp. »Ock så ett kritiskt arbete öfver floskeldramatik.»

»Det längtar jag efter», sade Erik Landtmanson i giftig ton. »Det borde ni ha gjort färdigt först, innan ni började skrifva dramer sjelf.»

»Här tycks inte vara stora utsigter att få mina småbarn in», sade Max till Anders Ericson i deto

han bugade sig till afsked. »Åtminstone inte om det ligger i herr Landtmansons hand.»

»Vår teater är inte något barnhus», försäkrade Erik Landtmansou med en parisisk axelryckning.

Anders Ericson skrattade beundrande.

> Erik är inte alltid såhär svår , lugnade han. -

Max vandrade hemåt med svalnad Auders-Eric- sons-entusiasm. Han hade med ens fått ögonen upp för alla Auders Ericsons fel. Han trodde icke längre, att Anders Ericson och framåtskridandet voro synonymer, lika litet som han trodde, att Erik Landtmanson var den dramatiska literaturens fram- tidshopp.

Det var farligt att låta fantasien dana mennisko- beläten af ett så ömtåligt stoff', som de tankar, man sjelf älskar. Ty menniskor kunde icke lefva af höga tankar allena; de måste ock äta och dricka och föda barn och vara lyckliga.

Men Röde prinsen var en dum och förskrufvad herre, som aldrig räknade med realiteter och som aldrig kunde vara nykter. Annars var det ju icke så helt ofattligt, att Anders Ericson var en ganska hygglig karl och en ganska god skådespelare, men alldeles icke någon bärare af idéer. Att han helt enkelt var en herre, som ville fram, liksom Erik Landtmanson, hvilken icke var någon stor skald eller någon uppböjdt ädel reformator, utan helt enkelt en herre, som skref för sitt lifsupphälle, tro- ligen en mycket respektabel herre, fast han liknade en vindthuud och fast han af instinkt morrade ochvisade tänder, när kan såg en röd tax snegla efter hans eget köttben — — —

Så pass långt hade Max hunnit i galgeulnimo- ristiska betraktelser, då kan vid ett gathörn höll på alt springa rakt i famnen på Kristian Hassel.

Kristian Hassel vistades sedan ett års tid i buf- vudstaden, men de två f. d. akademikamraternas vägar hade hittills ieke korsats. Nu då slumpen nära nog fört dem i hvarandras armar, stannade de ett ögonblick och utbytte

några ord.

Krischan hade blifvit ännu mer blek och mager, och han var illa klädd. Med en känsla af obehag tryckte Max hans vänligt framsträckta hand, som icke var ren.

»Hvad finner du pä nuförtiden?» frågade Max for att säga någonting.

»Hvad jag finner på?» sade Krischan med ett uttryck af förvåning. »Vet du inte det?»

Max kände sig förlägen, som om han blifvit ertappad med någon grof okunnighet. Och plötsligt erinrade han sig nu, att Kristian Hassel under det sista året drifvit en hänsynslös ateistisk propaganda och åtskilliga gånger råkat i kollision med den borgerliga lagen. Kristian Hassel var en berömd man; hans namn hade genom tidniugarnes rätte- gångsafdelningar flugit öfver land och rike.

»Jovisst», sade Max.

»Nu ska' jag in på Långholmen.»

»Det gör mig ondt — —» i samma ögonblickångrade Max, att han sagt det; den andres ögon lågade af fanatism.

»Ondt?» sade kan. »Nej godt gör det! De skulle gerna få ta mitt hufvud med, om de kade lust.» — Han såg på klockan. »Men jag kar brådt- om. Farväl, farväl! Jag ska' ner till Jönköping och häda ett tag, innan jag kryper i kasebotten.»

Max stod och såg efter den lilla fattiga figuren, som aflägsnade sig med små, hastiga steg. Han trodde sig ha en lifsuppgift, den der. Att häda! Att upplysa menniskorna om, att det icke fäns någon Gud! Från hädelse till fängelse och från fängelse till ny hädelse, sådant skulle lians lif bli — ty Krischan skulle aldrig ge sig; han hade prest- blod i ådrorna, och längtan efter martyrkronan var honom medfödd. Han hade varit en fanatisk läsare innan han blef en fanatisk hädare — — Han var otvifvelaktigt en bärare af idéer, Krischan. En man som kommit på kant med lifvet, en man med ett stort hjerta och en liten hjerna, en ärlig Sven Dufva, som aldrig skulle vika en tum från spången, der han kommit att stå.

Max kände en viss Öfverlägsen sympati för per- sonen, men saken lemnade koiiom numera fullstän- digt kall. Det var så armt att egna sitt lif åt detta negativa: att krossa dussinmenniskornas ideal.

Lundcg är d, llöde prinsen.

11ningarne af det sinnenas uppror, som kvar- stadsåtgärden väckt, hade lagt sig efterhand som tiden gick, månad efter månad. Vindstillan bredde sig åter ut, ocli atmosfären blef mera tryc- kande än någonsin förr.

I denna tryckande atmosfär gingo en del unga . män omkring och kände sig manade att uträtta något, de visste blott icke hvad. De väntade på en storm, som skulle bryta lös och rensa luften, sutto på sitt kafé och diskuterade tidens frågor, talade stora och djerfva ord, byggde och byggde på planer till diktverk, som skulle slå spik i det gamla samhällets kista. —

Max hade upphört att skrifva tidningsartiklar; hans entusiasm för den radikala rörelsen, i den form den mött honom, hade svalnat. Falkögas fruktansvärda hotelse hade gått i fullbordan; de- mokratien kunde icke bruka Röde prinsen, och Röde prinsen kunde icke bruka demokratien; der- för hade han tagit sin hatt och aflägsnat sig.

Han sökte förgäfves ett nytt fält för sin verk- samhetsifver; hvart hnn kom, stöttes han tillbaka;det fans icke någon plats ledig. Ock missmodig lade kan händerna i kors öfver bröstet, ock lät dag rinna bort efter dag.

Midt i stiltjen hade nu en fläkt blåst upp. En profet hade dragit ned från de höga bergen i vester; en gammal asket, som under hela sin ungdom suttit eusam i eu bergsklyfta och grubblat, en gammal helig Antonius, som aldrig fallit för en frestelse, hade nu svept försakelsernas kappa kring sin magra gestalt och tågat fram med ett femfiugradt kors att förkunna sitt evangelium i stenhårda dogmer.

Han kom under pipors låt ock trummors dån. I tusental strömmade menuiskorna till och bragte honom hyllning och offer.

De unga sutto missmodiga kring sina kaffe- koppar. De hade skarpt öra för ihåligheten i deu möderne läsar-predikantens salvelse; men de kunde icke hejda strömmen. Det skulle vara lönlöst arbete.

Men utanför deras krets höjde sig en röst emot asketens dogmer — en kvinnas röst. Hou varnade för det hyckleri och deu falska sentimentalitet, som skulle bli en följd af det nya korståget; hon visade hur oändligt djup och omfattande och mångskif- tande den fråga var, som profeten trott vara löst med ett stämningsutbrott, och hon riktade till sist kärleksfulla och varmhjertade ord till de unga flickor, som lyssnat till profetens fanatiska predi-kan och kände sig manade att följa hans bud; in- präntade hos dem skyldigheten att söka förstå, iu- nan de tanklöst fördömde.Detta inlägg, lidelsefritt i sin ton ock allvarligt till sitt innehåll, väckte uppmärksamhet i vida kret- sar. Det var undertecknadt Paula Berg. —

Bland de författarinnor, som under de senaste åren trädt fram i literaturen, hade ingen i så hög grad väckt Röde prinsens sympati, som Paula Berg. Det fans i allt hvad hon skref något, som kom be- slägtade strängar inom honom att vibrera. Det låg i sjelfva anslaget något genomärligt och kändt, fritt från effektsökeri och uppstyltning men med en brusten klang, som för ett fint öra förrådde mycket af hennes lifsöde.

Också kade han i fantasien gjort upp för sig en säx-skild bild af Paula Berg: en kvinna med ett osympatiskt yttre, men med ett rikt ock själfullt inre, ett lifvets styfbarn med en stark och vek längtan — efter den kärlekslycka, som lifvet skänker endast åt sina söndagsbarn.

Hvad han sedermera hörde berättas om henne hade icke utplånat konturerna af denna fantasibild. Hon hade i 15 år förestått en telegrafstation högt uppe i Norrlands fjellbygd, midt inne i den stor- slagna natur, som, skildrad med en stil deri kär- leken lyste mellan kvarje rad, gaf en något svår- modig bakgrund åt det mesta af livad hon skref.

För några år sedan hade hon debuterat i litera- turen; förstlingsboken hade gjort lycka, och hvarje nytt arbete blef en ny seger.

Nu nyligen hade hon kommit till Stockholm, der hon hoppades kunna lifnära sig af sin penna.Det var ingen god början, hon gjort genom sitt inlägg i dagens brännande fråga. Profetens svar föll skarpt och hetsigt; han beskyllde henne för osedliga tendenser och lyste henne i bann. Och hon protesterade förgäfves mot hans beskyllning; hur klart och logiskt hon än formulerade siu me- ning. kunde hon icke aftvätta den osedlighetsetikett, som han i sitt första utfall klibbat fast vid hennes namn.

Naturligtvis samlade sig i denna strid allmän- hetens sympatier odelade kring profeten, som hade alla slagorden i siu arsenal — och som icke ryg- gade tillbaka för att bruka dem.

Röde prinsen förnam en oemotståndlig längtan att trycka denna ensamma kviunas hand. För ho- nom låg det något stort i denna tvekamp mellan en man och en kvinna, något rörande vackert i denna blödiga själs försvar för hvad profeten med sitt slagord benämde »den fria kärleken»; och det kändes som brännande skam och smärta att icke kunna lyfta en finger till hennes försvar. —

En vintereftermiddag vid sextiden ringde Max på entréen till Paula Bergs bostad. En tjenste- flicka öppnade och anmälde honom; han hängde hatt och öfverrock i tamburen och trädde in i hennes rum.

En liten spenslig dam hade rest sig från skrif- bordet och kom nu emot honom.

»Det var roligt att få göra er bekantskap», sade hon, enkelt och varmt.Han böjde sitt hufvud ner och kysste hennes hand. Hau visste icke hur det kom sig, att lians djupa sympati tog denna form. Det var ett ögon- blicks impuls — kan såg på henne, att hon för- stod det.

Hennes ansigte var gammalt, vissnadt och blekt med ett par Niobestreck mellan de mörka ögon- brynen. Kring munnen låg ett drag af melankoli, ögonen voro bruna och hade ett vackert uttryck af den mildhet, som är hjertats och hjernans ge- mensamma barn, ett barn af mensklig medkänsla och menskligt förstående. — Håret var svart och slätkammadt kring pannan.

Hela gestalten gjorde intryck af något bräckligt • och fint, något som kunde blåsas bort med en enda pust. Och den bakgrund, mot hvilken hon trädde fram, gjorde sitt till att outplånligt bränna bilden in i Max von Rosenbergs minne.

Detta rum liknade intet annat, han sett förut. Atlångt till formen afslutades det längst borta af ett slags kor, en oval med ett enda högt fönster, som gjorde, att det påminde om en kyrka eller ett grafkapell.

Från taket hängde i enkla bronskedjor en lampa, skuggad af en röd skärm, som gaf ljuset en mjuk och varm färgton; stora, bredbladiga växter fro- dades borta vid fönstret; uppe på bokskåpet satt Eros, böjande sitt vackra hufvud, som 0111 hau blickat ner med sorgset medlidsam blick på deu ensamma kvinnan vid skrifbordet. Hundratals småting för-enade sig till ett intryck af skönhet ock kelhet, af en enda ledande tanke, en enda ordnande upp- fattning, något harmoniskt och fulländadt, något helt och hållet afslutadt.

Det kora öfver konom en underlig känsla nästan som af andakt — här trädde en själ honom till- mötes i allt: något af klassisk skönhetsdyrkau, som tycktes höra till en annan tid än den närvarande. Och detta intryck ökades till beklämning genom tystnaden och stillheten rundtomkring.

Hon hade ställt sig borta vid en jernugn, som liknade en afhuggen kolonn, och höll sina tunna händer fram emot den.

»Detta är min käraste vän», sade hon. »Han håller mig vid värme och lif.»

Hur obeskrifligt fattigt det lät. Det ström- made genom hans väsen en förnimmelse af den varmaste medkänsla: denna svartklädda kvinna stod der sa ensam och resignerad med händerna fram- sträckta mot det liflösa föremål, som var hennes käraste vän. Det var som hade hon samlat om- kring sig allt hvad hon äDkat i lifvet, innan hon gått in i detta tempel för att dö; det var som fat- tades här blott en urna, i hvilken hennes aska skulle läggas... och der på den af huggna svarta kolonnen var denna urnas plats... Ar från år skulle templet stå, sjunket kän i hvila, i evig hvila utan uppvaknande . .. askan efter det, som varit lif, skulle multna hän midt i denna omgifning, som i sin orörlighet bar prägeln af en själ. ..Han måste med uppbjudande af bela sin sjelf- beherskning rvcka sig lös ur denna stämning, som

O */ O O'

gripit bonom nästan med intensiteten af en hallu- cination .

»Jag behöfver väl knappast säga er, hvarför j ig kommer», började han.

»Är det någon särskild orsak, som förskaffar mig nöjet af ert besök?»

»Ja — min tacksamhet.»

»För hvad?»

»Det är svårt att uttrycka. Det är en så kom- plicerad förnimmelse--det är visst egentligen

för det ni känner så fint i jemförelse med honom, som ni skrifver emot.»

»Man rår ju iute för, hur man känner», sade hon småleende. »Så det är ju ingenting att känna sig tacksam för.»

Han smålog också, mest åt denna dialog om ett intet. Han var öfvertygad om, att hon förstod honom.

»Det vet jag nog», sade han. »Jag säger inte heller, att det är tacksamhet; det bara käus så; starka sympatier bruka ibland hos mig yttra sig på det sättet.»

»Tack för det ni kom» — hon bad honom med en gest af handen stiga fram, ocb han slog sig ner på den stol vid skrifbordet, som hon nyss lemnat; sjelf satte hon sig på en puff strax bredvid.

»Ni bor så vackert», inledde han åter kon- versationen. »Jag har aldrig sett ett rum så helt igenom präglad af en personlighet, som det här.»Kring hennes läppar lekte alltjemt detta små- leeude, så vänligt ock godt, att Max kände det som om han varit bekant med henne i många år.

»Jag går nästan aldrig ut», sade hon. »Jag har inga bekanta; ock då får man ju göra det så trefligt, man kan hemma hos sig sjelf.»

»Hvarför kar ni inga bekanta?»

»Ak, jag trifs bättre ensam.»

»Det vill säga: ni vill helst vara i fred?»

»Nej, men det förefaller mig som hörde jag inte riktigt samman med menniskorna här.»

Nu hade småleendet försvunnit och efterträdts af ett vemodigt allvar.

»Hur kan det komma sig?»

»Om ni visste, hur ensamt jag lefvat deruppe

i min fjällbygd, så skulle ni förstå det.»

Det fans något i hennes tonfall som sade ho- nom, hvad. hon menade; och i och med detsamma blef det honom också klart, hvarför hau kände sig så förtrolig med denna kvinna, som var 15 år äldre än han sjelf och som han i dag såg för första gång.

o “

»Ja», sade han sakta. »Lifvet är inte sådant, som vi drömma det i vår ensamhet.»

Hon skakade på hufvudet.

»Det är inte lifvet», protesterade hon varmt. -

»Ni får inte tala illa om lifvet--lifvet är rikt

och fullt af skönhet, fast menniskorna förfuska det

— för sig sjelfve och audra.»

Han satt och såg, hur detta gamla i förtid viss-nade ansigte lystes upp inifrån, medan kon talade så ungt 0111 lifvets rikedom ocli skönket.

»Nåja», sade han till sist med öfverlägsen skepsis. »Det är menniskorna här, som inte stå målet? Jo, jag känner till detder.»

Det hade åter slocknat innanför de bruna ögo- nen, ock hennes röst skälfde som af ett under- tryckt agg.

»Det är som toge de allt på lek, som för mig är det djupaste allvar. Det slår emot mig en dunst af falskhet och flärd. Synas! Komma fram! Jag, jag, jag!»

»Sådana äro menniskorna.» — Hon tycktes icke ha lagt märke till hans lefnadsvisa anmärkning utan fortsatte i sin egen tankegång:

»Jag hade gått deruppe i min ensamma lands- ända och lärt mig älska tidens stora frågor, de förtrycktes, de lidandes — kvinnornas, arbetarnes sak. Ni vet inte, hur djupa rötter en sådan kärlek till en sak slår i en menniskas sinne, som intet annat har att älska i lifvet. Jag hade intet annat, har aldrig haft det. Det är ingen tom fras, när jag säger, att jag gerna skulle ha dött för de nya tankarne — om jag kunnat gagna dem dermed.

— Jag satt deruppe och läste alla de stora och djerfva orden; och jag kände 111ig så tacksam för dem — och så liten. Det var som gryniugen till en ny dag — jag kunde inte längre uthärda der- uppe, jag måste vara med, tyckte jag, 0111 inte annat så för att knäböjande helsa solens uppgång— som lapparne göra efter den långa vintern--

Så kom jag hit.»

Hon tystnade och drog djupt efter andan; blo- det, som stigit henne uppåt kinderna medan hon talat, sjönk nu åter tillbaka och hennes blekhet blef dervid ännu mer påfallande. Hon dämpade också rösten, tydligen med afsigt att

icke förifra sig.

»Det var en smärtsam öfverraskning. Det var som skulle den kväfva mig och på samma gång knotor mina händer i vaumäktigt raseri. Det var ju tomt munväder alltsammans! Kvinnofrågan —

arbetarnes sak--det var teorier utan lif; — —

vet ni hvad, som mötte mig först från deras sida, hvilka jag ställt högt som förkämparinnor för kvin- nornas sak? En inbjudning till ett möte för öfver- läggning om införande af en nordisk drägt! Ett nytt offer på fåfängans altare! Det var solupp- gången, som jag rest ner för att helsa.» —-

Han satt och lyssnade till detta utbrott, rädd för att med en anmärkning eller ett inkast skrämma hennes förtroende tillbaka. Hon såg förbi honom, som om hon icke visste, att han fans i rummet.

»Nu längtar jag ditupp igen», sade hon sakta.

»Till min ensamhet och mitt arbete--Eller

kanske hellre ut — till någon stor stad, der jag som en kastad sten kunde få gömma mig på bott- nen, känna lifvet stryka omkring mig på alla sidor, men icke rubbas deraf, endast formas, långsamt formas till något helgjutet och harmoniskt, som jag skulle ge igen i mitt arbete.»Tjensteflickan knackade på dörren ock anmälde att téet var serveradt. Max reste sig och bjöd farväl.

Men innan han gick kastade lian en blick till- baka på detta underliga rum och på den svart- klädda kvinnan, som var dess själ. Hon stod nu midt under taklampan, fin och bräcklig som gam- malt sévres; det dämpade röda skenet föll öfver hennes drag.

A nyo kom stämningen öfver honom med intensi- teten af en hallucination. Hon var en helgonbild, eller en martyr; han kände ett ögonblicks frestelse att kasta sig ner på knä och tillbedja.

Men han bugade sig blott ännu en gång, djupt .

— djupare än vanligt. Och så gick han.

Det var mot denna ensamma kvinna, vissnad i kamp mot sitt blod, som den egenrättfärdige pro- feten slungat sin beskyllning för osedliga tendenser.

“ .'O O

Och verlden hade trott honom!ii blåsig November-eftermiddag kom Max in på operakaféet. Han gick långsamt hän mot det vanliga hörnet för att se efter om någon var kommen ännu. Jo, Josef satt der redan med sin kaffekopp framför sig.

»God dag», nickade Max.

»God dag», svarade Josef.

Max slog sig ner och fick också en kaffekopp. Josef satt orörlig och tyst som en indisk afgud och stirrade framför sig, medan han da och då drog ett bloss af sin cigarr.

Han hade ett magert ansigte med ett par vackra, kloka ögon under en väl formad panna; men det fans något sjukligt i detta ansigte, något på samma gång nervöst och förstenadt; det såg ut, som hade det aldrig varit ungt.

Josef var den unga literatureus kvidande barn. Han skref dikter — bleka foster af sjuka nerver, klagande accord i moll med dissonnanser, som skuro i öronen på den stora hopen.

Han hade kommit till Stockliolm under kvar- stads-striden, då han helt plötsligt rest ifrån singradual-afhandling vid universitetet för att anmäla sig till tjenstgöring under den fladdrande frihets- fanan. Men det lyckades honom icke att slå rot i hufvudstadeu; han hade ingen förmåga att kila sig fram. —

»Hvad har du funnit på i dag?» frågade Max.

»Ingenting.»

Ö Ö

»Det är alldeles som jag.»

Det blef en lång paus. Max bröt den:

»Vet du, att det är en minnesdag i dag?»

»Nej.»

»Jo visst! Årsdagen af juryns frikännande dom. Frihetens morgonrodnad!»

Josef .-att och stirrade begrundande på sin kaffe- * kopp. Han var alltid fåordig, och i dag var han det nästan mer än vanligt.

»Det har allt gått åtskilligt nedåt backe se’n dess», sade han till sist.

»Jo, åtskilligt», instämde Max med öfvertygelse.

»Det hade varit bättre 0111 han blifvit dömd.»

»Hvem vet? Sämre kunde det åtminstone aldrig ha blifvit.»

Der kom Ansjovisen, lefnadsglad, med frisk färg i ansigtet efter en intagen bättre middag.

»God dag Rosenprinsen! God dag Josef! Ni har tomt i dag vid bordet. Jag tror jag slår mig ner hos er en gång, för omvexlings skull. — Pst! Vaktmästare! kaffe och grön chartreuse! Riktigt giftig!»

»Nä — hur har ni det, gossar?» vände han sigtill de två, sedan lian satt sig bekvämt till rätta i en stol. »Ni ser malätna ut. Ska’ ni ha en cliar- treuse?»

»Tack, Ansjovis lille, inte för mig», sade Max. »Du är alltid så frikostig.»

»Mot dig kommer jag alltid att vara det, Rosen- prins. Det är så skönt att få visa sig frikostig» — han tog upp sitt cigarretui och bjöd: »Ska’ det vara en cigarr? Nej, du röker iute heller förstås! Nå, Josef? Jaså, du har. Och du tycker inte om att stoppa i fickan. - Godt! Jag ska’ komma i håg dig. Jag ska’ alltid bjuda dig på cigarr hädan- efter — när jag ser, du har.»

Ansjovisen smuttade pä sitt kaffe, serverade sig ett glas likör och tömde det i ett enda drag.

»Ni ä’ några underliga djur i alla fall», smac- kade han. »Pä sätt och vis högaktar jag er, fast jag tycker ni ä’ några idioter.»

»Ar du i predikokumör igen, borde du ha satt dig vid ett annat bord», sade Max.

»Äh skräp! Ni gör ju sjelf inte annat än pre- dikar. Skulle ni då inte tåla att höra?»

Det lekte ett godmodigt småleende under Josefs mustascher.

»Jo vars», sade han. »Gå på du. Det är upp- friskande att höra ungdomen; vi börja bli gamla, vi.»

»Jaha! Och ni har aldrig varit unga, stackars gubbar. Ungdomen är glädjens tid — njutningens, lyckans, kärlekens! Hvad har den varit för er?Ett evigt omtuggande af gamla tankar — mensk- ligketens lifsfrågor, gu’ bevars! — vackra tankar, erkännes! batten af för det som är stort — men bvad bar ni uträttat, mina herrar? Peka på en enda framgång, som ni vunnit och om hvilken ni kan säga: detta har jag köpt; priset var en glädje- lös ungdom, men resultatet är priset värdt.»

»Hvar har den ynglingen lärt så mycken djup- sinnigket», vände sig Max spefullt till Josef. Men Josef såg allvarsam ut, som vanligt.

»Ansjovisen har allt rätt», sade han tankfullt; derpå mildrades uttrycket i hans ansigte: »Men låt oss peka på Ansjovisens djupsinne och säga: resul- tatet är priset värdt.»

Den vändningen hade Ansjovisen icke väntat sig. Han såg en smula flat ut. Men han fann sig snart: »Skål på dig, skald. Du är allt den styfvaste ändå af hela bundten. Men just der för borde du gå i kloster».

»Tycker du?»

»Javisst. Ju förr dess hellre. Hvad väntar du på? Erkännande? Pub! Tror du, att folk af sig sjelf ska' komma och erkänna det, som ligger öfver deras nivå? När ni inte eger makt att trumfa det iu i skallen på dem!»

»Det tycks ju ha gått i dig i alla fall, Ansjovis lille», sade Max. »Så allt hopp kan väl inte vara ute.»

Anfallet parerades af Ansjovisen med en öfver- lägsen värdighet.»Vi tala inte om de bildade oeh upplyste», sade han. »Det är de stora massorna, som skräna. Vi aristokrater, af högern som venstern, vi tiga vi. Vi äro för skeptiska att gå i elden. Derför är det otacksamt att skrifva för oss.»

Josef såg fundersam ut.

»Du är allt eu underlig fisk», sade han.

»Javisst», instämde Max. »Skinn och benfri.» — Fastän han unnade Jo?ef allt godt, kände han sig en smula nervös vid Ansjovisens öfverströmmande eloger öfver vännen.

»Säg mig», sade Josef, i det han böjde sig framåt mot Ansjovisen, »är det egentligen någonting i verl- den, som du vill?»

»Ack ja! En mängd saker. Äta godt, dricka godt, vara hyggligt klädd och älskad af vacka flic- kor — — ska' jag räkna upp mer?»

Max hånlog: »Skön själs bekännelse!»

»En ärlig själs bekännelse! skulle du säga. För

— handen på hjertat — allt det der vill också du.»

»Nåja — men något mer också.»

»Likaså jag! Jag vill avancera, stiga, vara nöjd med mig sjelf — alldeles som du. Jag liar bara valt motsatt väg — derför att jag tror den högra för lättare till målet.»

»Ja, den lär vara bekväm», sade Max.

»Inte mer än din. Hvar väg har sina obehag. Jag får tiga och vara hygglig, du kan ta munnen full; men idioterna ta hatten af för mig — det göra de inte för dig.»

Lundegärdy Röde prinsen. 12»Det är den yngsta generationen, som talar», sade Max, vänd till Josef.

»Det är en upplyst karl», svarade denne. »Han har inga ideal. Men lifvet kommer att gestalta sig ljusare för honom, än det gjort för oss.»

»Jaha. Det skall gestalta sig ljusare derför, att jag vill det. Jag kan sätta in arbete och kraft för att na mitt mål. Det har ni aldrig kunnat, derför att ert mål sväfvade i skyarne.»

Ansjovisen tömde sitt andra glas chartreuse och satte det häftigt på bordet.

»Det är ingen konst att nå sitt mål, när det bara är ett skrofmål», sade Max.

»Ingen konst! Du store Melander! Det säger dender samhällsförbättraren, som vet, att millioner menniskor gå under af brist på just det, som han så öfverlägset kallar ett skrofmål. Men för resten, min vän, jag sätter verkligen mitt mål högre! Tror du inte det fins arbete att taga i tu med för en upplyst menniska, som har krafter, derför att hon är mätt? Hela jorden är ju full af de dödas ben. Det gäller bara att vara praktisk, ifall man vill något här i verlden. Det är just hvad ni aldrig varit, och derför går tiden ifrån er. Hvad har ni uträttat, ni med all er goda vilja? Litet ordskum, några romaner och dramer och novelletter — och så basta! Inte så mycket som ett eget organ att trumfa alla era vackra tankar in i tiden. Ni har lagt händerna i kors och sett på, hur schakalerna tagit alla

eradrömmar på entreprenad, besudlat dem ock klistrat dem som etiketter på sina osnygga publikationer. Hvad tror ni t. ex., att ordet radikal betecknar för en handlande eller pastorsadjunkt på landet? Jo, det betecknar just kela det köpta följet, den svarta bohémeu, som bringar porträtt ock lefnadsteckningar mot kontant erkänsla. Det är de, som exploaterat det s. k. frisinnet, ock ni har med korslagda kän- der sett på, hur de släpat alla vackra tankar i smut- sen — — Nu ligger ni, som ni sjelf bar bäddat — och nu vända schakalerna sig om och bita er i be- nen innan de luska vidare — —»

Ansjovisen hade hetsat upp sig och blifvit väl- talig; det var den goda middagen, de goda vinerna, två glas likör och en god cigarr, som uträttat detta

O o cj 1

storverk. Men nu sjönk han också makligt till- baka i stolen och tände sin cigarr, som slocknat medan han talat.

Det blef en lång paus. Ansjovisen satt och drog bloss på bloss, medan hau belåtet kisade på de andre två, som ingenting hade att svara. Slutligen bör- jade ett småleende spela kring hans lefnadsglada mun, han böjde sig halft framåt och sade med en röst, som var mindre skrikande och mera känslig än den, han begagnade i hvardagslag: »Ser ni, der- för är jag högerman och blir det i alla mina dar. Men om era söner en gång i en framtid skulle finna på något käckt — en ungdomligt djerf tanke, som de oupplyste inte begripa och som de s. k. liberala bladen med fariseiskt hyckleri vända sighort ifrån — — Ja, och om jag då är ledare af ett stort och mägtigt högerblad —- låt gossarne då komma till mig! Jag skall taga den djerfva tanken, frigöra, den från dam och slagg och hålla den upp att gnistra i solen så det skall skära i ögonen på de liberale nattugglorna.»

oo

Allteftersom han talade, hade han åter hetsat upp sig, och uu satt han som en slagfärdig strids- tupp vid sin bordända och väntade på, att någon af de andre skulle taga upp handsken. Men ingen af dem kände sig hågad.

»Det är den allra yngsta generationen, som talar»’, anmärkte Röde prinsen ånyo.

»Det fins allt en hel del sundt förnuft i hans « predikan», sade Josef med sitt vanliga, djupsinniga uttryck. »Nog ha vi varit energilösa och oprak- tiska, men, se, tiden — —»

Det var ordet, som stridstuppen väntat på, och han kastade sig strax öfver det:

»Javisst! Tiden är ond; men det har den varit i alla tider. Ni ville ha lyftning och luftning och ni slog era falska Apollo-hufven emot väggen. Det var rätt åt er! Ni skulle ha sett er för! Poesien och konsten dö ut — kväfvas af fabriks- och ång-

o

maskinsrök — derför ska’ man bli maskinist och inte författare. Hvad är Zola emot Edison? En mygga mot en örn! Eller — hvad heter verldens mest berömde skald? — Jag vet det inte, men jag vet, att han är en myra jemförd med Jay Gould, jernvägskungen, eller Bennet, tiduingskungen.»Ansjovisen serverade sig ett tredje glas char- treuse, lyfte det elegant mellan sina två fingrar ock höll det upp emot de andre: »Derför, mina herrar», slutade kau, »låtom oss upphöra att dikta och hugga friskt tag för att knoga den första mil-

CÖ O o

lionen samman; de andra komma af sig sjelf. Pen- ningar är makt och adel och ära och välsignelse i evighet, amen!»

Han tömde sitt glas. Predikan var slut. Strax derefter troppade församlingen af i sällskap med presten.

Ute på gatan mötte de en bekant journalist, som kom emot dem med hastiga steg, belsade och ville stryka förbi. Men Ansjovisen slog sin haud som en båtshake kring hans arm.

»flör-nu-herrn! Det här ser misstänkt ut. Hva’ står på, efter det är så brådt?»

»Gamle Olsson liar hängt sig ute i Lilljans- skogen.»

»Gamle Olsson? Målaren?»

»Javisst! Jag kommer just derutifråu. Förfär- ligt! Och i bröstfickan fans ett öppet bref till kun- gen, deri han skrifver: ’På grafveus brädd beder jag Eders Majestät 0111 skydd för den inhemska kon- sten’. Han måtte ha varit kuottrig, gubben!»

Ja, kau man tänka sig! Och en sädau inbiten protektionist» — det var alltjemt Ansjovisen, som förde ordet.

»He! he!» skrattade tidningsmannen. »Men jag far ge mig i väg! Hau ska’ ha en lang, gentildödsruna. Farväl, farväl!» — lian lyfte på liatten ock for åstad, halfspringande.

De andre tre kade stannat under en gaslykta vid hörnet af Operagränd. Ansjovisen började åter orera: »Herre Gud! Gamle Olsson! Ja, der ser ni! Konsten dör ut! Han var en hederspascha för resten — —»

Men nu hade de andre fått nog.

»God natt Ansjovis lille», sade Max.

»God natt, god natt!»

Ansjovisen tog en droska och rullade af utåt Östermalm. De andre fortsatte vägen genom Kungs- trädgården.

»Kände du gamle Olsson personligen?» frågade Josef.

»Ja.»

»Hur’dan var han?»

»E11 konstnär af gamla stammen — den som nu dör ut — det långa hårets och slokhattarnes generation. Han bodde i Italien i många år, kom så hem och hade sin glansperiod, tills haii blef öfver- flyglad af de unga med deras moderna teknik. En gammal romantiker, för hvilken konsten var något heligt och konstnären en gudarnes älskling — ett riktigt gammalt barn, men med en rörande kärlek till och tro pä sin uppgift.»

Josef gick och stirrade i marken.

»Det är synd i alla fall», sade han till sist, »att det der ska’ dö ut — jag menar det skön-hetssinne, som nu förkväfves af kolsrök.»

»Jag tror inte, det kan dö ut», »Men striden är evig på jorden och hellener.»

ånga och sten-

sade Max varmt, mellan barbarerIlen von Rosenbergs tillstånd hade under det sista året förvärrats, så att hon till sist må- ste intaga sängen.

De klimatiska förhållandena voro allt annat än goda; det blef en fuktig, råkall vinter utan sol. Majoren såg med ängslan, hur krafterna sjönko, och hur sjukdomen grep omkring sig.

Kunde intet göras för att rädda henne! Var Gud icke barmhertia. Skulle han nu taga barnet

O O

ifrån honom, liksom han tagit modern för åtta år sedan. Majoren kunde icke tro det. Han visste så säkert, att Gud var barmhertig.

Den gamle provineialläkaren hemtades hvarje dag till Christinelund, och majoren bestormade ho- nom så länge med yttringar af sin bekläinning och sin feberaktiga oro, att doktorn till sist också för- lorade besinningen. Han visste icke, hvad han skulle taga sig till för att lugna denne far, som ångestfullt klängde alla sina förhoppningar fast vid hans konst, en konst, som härvidlag intet kunde uträtta. Striden var hopplös från början; den kunde icke sluta mer än på ett enda sätt — litet förreller litet senare, det var allt, hvad nienniskomakt förmådde afgöra.

Så blef det med ens bestämdt, att Ellen, i säll- skap med en sköterska, skulle resa till Meran.

Men derute märktes ingen förbättring, snarare tvärtom. Krafterna sjönko, ocli en oemotståndlig hemlängtan grep henne. Hon bestormade sin far med böner att få komma tillbaka, och lian kunde till sist icke motstå dem. Efter 6 månaders vistelse vid kurorten återkom bon till Ckristinelund i ruid- ten af April.

Den gamle läkaren skakade på hufvudet; denna oförsigtighet skulle icke aflöpa väl.

I början såg det likväl ut som om sjelfva med- vetandet af att vara hos de siua verkat lugnande på heuues sinnesstämning och dämpande på sjelfva sjukdomen. Hon kunde till och med gå uppe, stödd på en käpp. Blek och mager var 'hon, kläderna hängde i veck omkring henne, och de tunna fing- rarne skälfde nervöst kring käppens handtag; men öfver det vackra sjuka ansigtet låg ett uttryck af lugn.

Majoren kunde icke se hennes aftärda gestalt utan att få tårarne i ögonen. Hon märkte det all- tid och hon gjorde allt för att trösta.

»Jag blir riktigt fet», sade hon muntert. »Jag måste lägga ut mina klädningar kring lifvet.»

Men doktorn, för hvilken majoren berättade det, betog honom alla illusioner; han hade nu uppgifvit hvarje förställning inför fadern. Det måste jukomma nu — och det kom visst snarare än deti gamle trodde. Det var icke ur vägen att förbereda honom så smått.

»Hon tror, att hon blir fet, derför att det käns, som om kläderna tryckte; men det kommer sig af, att hon är öm i kroppen — — och när bröstkor- gen sjunker, vidgar sig midjan.»

Snart måste hon också intaga sängen, som en- ligt hennes önskan fick sin plats i moderns kabi- nett; och alla dörrar voro uppslagna i hela vånin- gen, så att hon kunde se långt ut i salen och ge- nom salens fönster, liingst borta, skymta en glän- sande liten fläck af sjön. Skogen hade hon fått fiyttad in i sjelfva sitt sjukrum: gröna granar, livil- ' kas doft var balsam för lungorna och hvilkas färg var en lisa för trötta ögon.

Den fjortonåriga systern vek nästan aldrig från Ellens sjukbädd. Maria hade alltid omfattat sin äldre syster med en tillgifvenhet, som gränsade till dyrkan; och nu, när Ellen var svag och behöfde hennes hjelp, slog denna blyga tillgifvenhet ut i den finkänsligaste omvårdnad, en omvårdnad så skygg, att patienten knappast märkte den och al- drig kände den tynga som en uppoffring.

Under sjukdomens gång hade Ellen ådagalagt en sinnesstyrka, som intet tycktes kunna rubba. Hon smålog emot fadern, der hon låg, lyfte sin hand upp och smekte hans kind, när han oroligt lutade sig ner öfver henne.

»Det är bättre», sade hon.Men ibland, om nätterna, liade hon svåra an- fall af hosta, så svåra, att det såg ut som skulle de kväfva henne. Då komrao fadern och systern smygande in till hennes säng; bleka och rådvilla sågo de, hur hon led, pinade af sin egen maktlös- het stirrade de hvarandra in i ögonen, der den ene alltid läste samma ångestfulla fråga, som låg och rufvade inne i hans eget inre.

»Bry er inte om det», brukade hon då säga, så fort hon kunde få luft. »Ni lider mer af att se på, än jag af att hosta. Det gör mig så ondt om er.»

Obönhörligt skred sjukdomen framåt; den form- fina, smidiga kvinnokroppen, som för kort tid se- dan varit frisk och fyllig som en planta i bördig jordmån, vissnade bort och krympte samman dag från dag. Och denna tilltagande magerhet pinade den sjuka. Det var skönhetssinnet som led vid att skåda sköuhetens tillintetgörelse, det var kanske en sista rest af kviulig fåfänga, som höll i sig in- för sjelfva tillintetgörelsens mysterium.

Ellen visste att hon snart skulle dö; det fans nog en liten gnista af lifsenergi, som då och då kom hoppet att blossa upp; men hon hade icke kraft att ånyo låta den upptaga kampen emot dödstanken. Den kampen var så ofta utkämpad i hennes hjerna, den kom blott nerverna att svida efter spänningen, och den ledde aldrig till något resultat. Resigna- tion under det oundvikliga innebar frihet från attgrubbla öfver möjligheter för och emot; och hon var trött af att grubbla.

Hon hade gjort upp sin räkning med lifvet — det lilla hon kaft att göra upp* Redan innan bon reste till Meran, hade hon skickat sin fästman rin- gen tillbaka. Och löjtnant von Block hade insett, att detta var dén enda riktiga

lösningen af ett för-

O o

hållande, som ingenting varit från början och som nu aldrig kunde bli mera, än det varit. —

I början af Maj kom Max till Christinelund.

Då han första gången trädde in i rummet, der hon låg, kunde han icke beherska sig. Han såg att hon skulle dö.

Det fans något i detta ansigte, som kom hans ' ögon att tåras; det var ett uttryck så själfullt, att det nästan bländade. Så kunde blott en menniska se ut, som lidit sig trött och som vet, att hon står på tröskeln till den eviga hvilan. Det fäns ingen- ting af egoism i det ansigtet, ingenting af allt det, som finnes hos de menniskor, hvilka skola lefva; men dess uttryck af godhet var så starkt, att det tycktes stråla likt en ampel, upplyst inifrån.

Det stenkolssvarta håret var struket slätt öfver den bleka pannan med de fina blå ådrorna; degrå ögonen tycktes så onaturligt stora mot de infallna kinderna; de tunna händerna lågo som elfenben på det mörkröda sidentäcket.

»Så roligt att du kom», sade hon med ett le- ende.

Han drog en länstol fram till sängen och sattesig: och han satt der länge. Fadern och systern

o 7 o •>

kommo och gingo ljudlöst ut och in. Genom fön- stren lyste ett blekt solsken, som spelade i granar- nes gröna barr och öfver brysselmattans mönster.

De talade om gamla minnen; det ena efter det andra togs fram med varsam hand, och till sist hade de samlat en stor bukett, som skänkte dem båda samma vemodiga glädje. Talrikast voro min- nena från barnaåren, ljusa i färgen och med en doft som af nyslagen äng; varmast i färgen stod ett ungdomsminne med doft af violer.

Men det var förbi. Källossningens blyga blom- ma hade vissnat för längesen. Och lifvet skänkte icke violer mer än en enda gång.

Han såg henne in i de stora grå ögonen, och det var som såg han der sin egen tanke återspeg- lad. Då sträckte han ut sin hand och strök den smekande öfver den magra kvinnohauden på det röda sidentäcket.

Det led mot afton, och skymningen föll. Den sjuka hade hvilat sig några timmar på eftermidda- gen, men nu hade hela familjen åter samlats kring hennes bädd. Hon lag der med glänsande ögon och röda kinder; vid solnedgången kom alltid fe- bern öfver henne.

»Spela litet, Max», bad hon.

Pianot var flyttadt ut i salen. Max reste sig tyst och gick ditut.

Det hördes en smäll när klaffen lyftes upp, nå-gra pröfvande löpningar öfver tangenterna — och så började han.

Dämpadt och stilla konmio tonerna dallrande in i rummet; men der var så tyst, att icke en ny- ans af föredraget gick förlorad.

Det var ett egendomligt lif, han förstod att sätta i instrumentet; Ellen hade aldrig hört någon, som kunde få det att ljuda så; det var, som kände han alla dess hemliga strängar, och det fans icke en rörelse i ett själslif, som han icke kunde få det att uttrycka. An suckade det och kved under hans händer, än klagade det sakta, en stillsam, hopplös sorg, än kunde harmen flamma upp och fortet bru- sade fram, som en storm öfver ett vatten; och det fans något af förlöst känsla i hvarje skälfvande ton.

Han fantiserade öfver de folkvisemelodier, som modern brukade spela, medan hon lefde, väfde dem samman i lyriska utbrott och stämningar; och för dem, som lyssnade derinne, drogo kära, gamla min- nen förbi. Men så blef oron starkare: en mörk böljgång i basen, accompagnerad af klagande, dis- harmoniska ackord högt uppe i diskanten; den mörka böljgången steg och steg, växte i styrka och öfver- gick till trots, medan diskantens mollackord blefvo svagare och svagare. Så kom det plötsligt ett for- ceradt lif i strängarne; upp och ner fiögo

tonerna, jagande hvarandra i febrila löpningar, som oftast upplöste sig i ett disharmoniskt, lidelsefullt virrvarr

— han spelade Chopin ur minnet.

Ellen låg och lyssnade, med slutna ögon. Honkände det blaserade, öfverretadt nervösa i denna musik, det metallklingande skrattet, som skar i bröstet tuseu gånger mer än ett skri af smärta. Smärtan jollrade bos Cbopin — eller skrattade öfverljudt ocb forceradt — — bon kände symp- tomerna från lifvet ocb från skildringarne af lifvet

— — hysteriska kvinnonaturer, blaserade diktar- naturer, som alltid smålogo, när de kände lust att gråta — — bon älskade dem icke. Hon älskade kraften, som slog utan att väja; bon älskade den varma känslan, som bröt sig fram oemotståndligt, som kunde ge sig bän, som kunde le och jubla och gråta — gråta.

Det var, som om musiken derinneifrån följt med hennes stämning; den blef så vemodig, och känslig och enkel. Tonerna kretsade ständigt kring ett motiv, som voro de skygga för att ge sig hän deri; men till sist rycktes de med, oemotståndligt — och fram ur de skygga antydningarne vällde melo- dien till Santa Lucia, den italienska barkarolen. Han spelade den en gång, sakta och dämpadt; en andra gång, mera lidelsefullt i anslaget — och till

o n' o

sist sjöng han:

O, dolce Napoli — o, sol beato!

Febern lyste på hennes kinder, der hon lag och lyssnade, döende, till lifsglädjens vemodsfulla sång. Hon hade tryckt båda händerna mot hjertat och drog en suck, som öfvergick i ett våldsamt hostanfall.

»Det är inte farligt>:, sade hon, så fort hon kunde få luft; och hon strök med handen öfverden gamles kind, när lian oroligt lutade sig öfver henne. »Min käre far! — Min kära syster!» — hon lyfte sin andra hand upp emot Maria.

»Tack för det du sjöng», vände hon sig .till Max. »Det var det vackraste jag hört i mitt lif.»

Strax derefter bad hon dem gå. Hon ville sofva.

Vintern hade varit lång och sträng; den unga vårens kamp emot den gamle maktinuehafvaren hade varit svårare än vanligt, och medan den ut- kämpades, hade naturen varit nervös, liksom orolig för utgången. Soliga aprildagar hade aflösts af bistra, och varma vårdagar hade följts af råkalla, med vind som sved i skinnet och borrade sig in i po- • rerna.

Nu var det förbi; den gamle kände, att han skulle dö. Men dessförinnan samlade han sina si- sta krafter till uppror emot förgängelsens och för- nyelsens obevekliga lag; och det blef en storm, som skakade hela naturen.

Då kämpade lif och död en sista förtviflad kamp; icke blott det lif, som spirade och grodde i jordens sköt, svällande knoppar och blad, som stuckit fram ur sina svepen, utan också de svaga menniskolif, som icke egde tillräcklig motståndskraft, utan lef- vat hittills på naturens nåd. Nu var det slut med nåden; de svaga rötterna rycktes loss; den lung- sigtige och blodfattige sjuklingen drog sina sista, flämtande andedrag.

cJ

Max hade från Stockholm mottagit en telegra-fisk depesch. »Din mor är döende och önskar se dig. Din fader.» Och nu satt han på snälltåget i en andra klassens kupé, stirrande ut i natten, der allting tycktes fuktigt och grått.

Han var fysiskt nedbruten och trött af den långa resan. Nerverna darrade; hjulens skaknin- gar kändes som hammarslag på hufvudskålen.

Tankarne flögo framåt, mot deu dödsbädd, han reste till. Det var hans mors — hennes, som födt honom till lifvet, — men han förnam iugen smärta inför medvetandet, att hon skulle dö.

Och tankarne vände tillbaka, dithän, hvarifrån han kom; och han märkte till sin förvåning, att

smärteförnimmelsen uteblef. Då föll det öfver ho- nom en brännande längtan efter denna smärta, som uteblef, efter en sorg så djup, att den kunde gripa hårdt in i själsrötterna och väcka en känslo- storm med tåreströmmar. Han hungrade efter att kunna gråta, vildt, ociviliseradt och ohejdadt — hur skulle icke ett sådant åskvädersutbrott göra atmo- sfären inom honom ren och frisk.

Men han kunde icke gråta så. Han kände blott ett sjukligt svårmod, en allmän beklämning inför tillintetgörelsens obeveklighet.

Åter och åter ljödo inom honom fyra strofer af Heine, som helt plötsligt frammanats ur hans minne, och som nu fått en djupare innebörd än någonsin förr, då han läst dem. I deras ödsliga höststämning låg hela förgängelsens vemod skälf- vande.

Lundeyiird, Röde prinsen. VJÄter och åter ljödo stroferna inom honom, och småningom hade hjernan, utan någon bestämd vilje- yttring, börjat omsätta dem i hans eget språk.

Det gula löfhvalfvet darrar och bladen falla af.

Allt, som är vackert, vissnar, sjunker ner i sin graf.

Dock skimrar kring skogens toppar ett smärteblekt solsken än.

Det är väl den flyende sommarn, som kysser till afsked sin vän.

Jag känner tårarne välla varmt ifrån lijertats grund.

Den synen minner mig äter om afskedets stund.

Jag måste lemna dig, kära, döende — visste jag ju.

Jag var den flyende sommarn.

Den vissnande skogen var du.vur en af de första höstdagarne året efter Ellens ocli grefvinnan von Rosenbergs död. Max satt i sitt eleganta ungkarlshem vid Esplana- den och bläddrade mekaniskt i en nyutkommen bok.

Den tid, som gått, hade medfört många förän- dringar. Röde prinsens mödernearf hade varit stort nog att kasta ett försonande skimmer öfver både forntid och framtid; och samme Max von Rosenberg, som skrifvit de mycket omtalade artiklarne i det socialistiska smutsbladet och setts fraternisera med Falköga och andra Jakobiner, vandrade nu med säkra steg omkring i den förnäma verldens salon- ger, ansedd som en behaglig och begåfvad ung man fast med en smula excentriska åsigter. —

Det var redan långt lidet på förmiddagen; solen stod högt öfver Humlegården, hvars trädkronor skiftade i höstens alla brokiga färgnyanser, från dämpadt blekgult till rostigt rödt.

Max lade boken vid sidan om sig på en etagere och lutade sig bakåt i stolen; så satt han länge, mekaniskt gungande fram och åter med regelbundna små ansatser mot golfvet. Den lilla spensliga krop-pen böjde sig efter stolens ryggstöd, så att bröstet sjönk in och armarne hängde slappt nedåt.

Det fans något uppgifvet i hela denne mans hållning: icke den trötthet, som följer efter ett liårdt arbete utan den slapphet, som följer af att intet arbete ega, ingen verksamhet, intet intresse att fylla iit lifvets tomhet med. Men som han satt der, makligt hopsjunken och med de kviuligt veka dragen genom druckna af trötthet, passade han så väl samman med den eleganta omgifningen, en rikemans boning, deri lyxen ordnats af en smakfull hand.

liöde prinsen var gammal vorden, och hans hufvudhår voro lätta att räkna. Men det var icke endast i yttre måtto, som den röda hammen fallit af; lian kände sig också andligen skallot.

Det var som om någonting slocknat inom honom. Den ungdomliga entusiasmen var borta; han hade ingen förmåga att ge sig hän — han smålog åt allt.

Men detta småleende var sjukt; der lag bitter- het och saknad under — saknad efter alla dröm- mar, som en gång gett sin blekgröna ton åt hans lif.

lian hade fatt ögonen upp för deras intighet; han hade blifvit så upplyst och intelligent — åhja, medvetandet derom kunde vara uppbyggligt nog.

— — Och han var ur striden, han satt i lugn, han behöfde icke trängas med den stora hopen i kamp för tillvaron. Alla vägar stodo honom öppna nu, och alla menniskor hade blifvit så vänliga och älsk- värda.Deima plötsligt påkomna vänlighet hade endast gjort honom än mer sluten och skeptisk. Han hade ju vetat det på förhand, att rikedom var en makt, inför hvilken till och med den stvfvaste nacke böjde sig. Han hade icke haft några illusioner — det var blott de gamla idealistiska fördomarne, som sutto honom för djupt i blodet och gjorde, att han i alla fall kände sig tillbakastött af den nakna verk- ligheten; det var ett rent ästetiskt obehag, som yttrade sig i afsmak för den öfverströmmande älsk- värdhet, hvilken nu mötte honom från alla håll.

Han var 25 år, och han inbillade sig ha genom- skådat alltings intighet; han föraktade men niskorna och han brydde sig icke om att dölja det; han trodde på ingenting, hoppades på ingenting — älskade intet och ingen, icke ens sig sjelf. Han hade blifvit just det, som man förr utan fog be- skyllt honom för att vara, en fullständig nihilist. Men just derför var han icke farlig längre, och just derför hade den förnäma verlden återbördat sin son.

Hans lif var utan mål och utan intresse; dag gled hän efter dag, och han märkte det knappt. En och annan gång i stunder af kroppslig eller andlig svaghet kunde det väl komma öfver honom en tryckande och tyngande förnimmelse af tomhet; han tyckte sig vara så outsägligt fattig i jemförelse med de andre, som hade sin tro i behåll; det var något som vred sig och brottades inom lionom —

O O

han skulle velat gripa det obevekliga lifvet för stru-pen med ett skri af smärta: Varus! Varus! Gif mig tillbaka mina illusioner!

Men Varus kunde icke väcka de döda till lif; ocb tron var död.

Det hade gått så småningom under dessa sista år, Gång på gång hade hans entusiasm blifvit till- bakastött, och för hvarje gång det händt, hade en ny spik slagits i drömmarnes likkista. Nu var det förbi.

Hau ryckte till och stauuade ett ögonblick i sin tankegång. — — Var det förbi? Der vaknade nu åter inom honom något af den gamla längtan — efter vind och flägt, efter böljeslag och hafsluft, efter klang af blanka vapen och strid — strid! ' Men emot hvad? Ilan visste det icke längre. Han befann sig utanför — och det hade glidit dimma mellan förr och nu.

Han tyckte sig stå ensam i natten midt ute på en öde hed. Fjerran ifrån hördes bruset af toner, som han kände; en Wagnerssymfoni spelad af en väldig orkester nådde smekande hans öron öfver de stora vidderna. Men han kunde icke gripa melo- dien, det fans icke längre någon ressonnansbotten inom houom — strängarne hade brustit.

De hade brustit alla. Och nu skulle alla goda tankar dö, allt som han älskat eller trott sig älska en gång.

O O

Han kände lust att gråta. Han var helt senti- mental, han tyckte att själen satt och darrade inom honom af köld och öfvergifvenhet.Då såg han framför sig ett sjukrum med ned- rullade gardiner. På bädden derborta låg en kvinna med ett vaxgult ansigte och härda drag, ett nästan förstenadt ansigte, sådant det plägar bli, när hjertat är sjukt. Två stora glasartade ögon riktades emot honom, men det djupa vecket mellan ögonbrynen mildrades icke; det stannade kvar, hårdt, som skuret i trä. Hon vinkade honom närmare med en rörelse af handen, och när han stod der tätt vid sän- gen, hviskade hon, utan att en min förändrades i detta förstenade ansigte, som döden redan märkt:

»Du är inte något kärlekens barn — derför--

blir du — — aldrig — lycklig — —»

Strax derefter grep hon efter hans hand och hviskade: »Förlåt mig — — min son — —»

Den scenen hade bränt sig in i hans minne, ty kvinnan, som låg på sitt yttersta, hade födt honom till lifvet, men det var första gången, hon kallat lionom: min son. Han hörde tonfallet ännu: mjukt som dun; det andra hade klingat som ett orakel- bud: »Du är inte något kärlekens barn — derför

— — blir du — — aldrig — lycklig — —» Skulle det möjligen kunna vara någon sanning i det der?

Han reste sig upp och började vandra af och an på golfvet. Han ville skudda af sig den trista stämningen. Han hade det ju godt! Han satt i lugn. Det var ju barnsligt att pina sig sjelf med att frammana spöksyner — — hur var det egent- ligen, han kommit att tänka på allt dethär?Jo, det var boken, som låg der på etageren. Dess författare var inte heller något kärlekens barn; och derför fans det ingen sol i det, han skref.

Det var Josefs sista bok, en exotisk blomma med bleka, sjukliga färger, som kritiken med en rörande enstämmighet lyst i bann. Främst af alla hade det stora liberala bladet kastat sig öfver den och öfverhöljt den med de råaste smädelser, i nervös oro, att allmänheten eljes möjligen skulle kunna misstänka det stora liberala bladet för att ha något gemensamt med författaren. Josefs namn hade ingen kurs numera. För några år sedan var det annorlunda; då stod Josefs namn med fetstil i det stora liberala bladets prenumerationsanmälau.

Det var på den tiden, då den nyare literaturen bröt fram under flygande fanor och klingande horn- signaler — då man ett ögonblick trodde, att den skulle segra. Nu fladdrade inga fanor, klingade inga signaler mer. En liten missmodig procession bar sitt döda barn till grafven; och samma mun, som kysste de unge förr, hvisslade nu, och samma hand, som då sträcktes öppen emot dem till väl- komst, mötte dem nu knuten med det första slaget.

Hvems var felet? Hvar låg skulden till, att det gått som det gått? Han visste det icke.

Han visste blott, att den literatur, som lian älskat, numera lemnade honom kall. Det fans ingen frisk- het, realismens grofbrödsstämning hade öfvergått till manér, det glimtade aldrig till i tjockan, det var ett ändöst grått i grått.Men hur oädelfc i alla fall att som det stora liberala bladet lyfta sin knutna hand till slag emot deu kind, som man smekte nyss! —

Max ställde sig vid fönstret och såg ut öfver Humlegårdens trädkronor. Himlen hade mulnat, och den ena kastvinden efter den andra ryckte loss half- vissna blad och dängde dem ner mot marken, der de ett ögonblick hvirflade rundt som (lödsskjutna fåglar. Nu skulle vintern komma, och dag skulle följa på dag i samma enformighet, utan mål och utan intresse.

Men hvarför stannade han häruppe? Han var oberoende, han var rik. En jernvägsbiljett skulle på tre dii gar föra honom till ett annat luftstreck, han skulle se nva menniskor och höra ett annat språk; hans fötter skulle trampa klassisk mark, och hans fantasi skulle riktas med nya intryck; han skulle vandra under arkaderna på Markusplatsen och längsmed kajerna af den mångbesjungna Arno i Medicéernas tjusande stad; han skulle stå på Ti- berii klippa och blicka ut öfver Medelhafvet, det blå — — hvarför hade han icke för längesedan packat sin koffert och rest?

Ja hvarför. Det var den der melodien som han icke kunde gripa, men som band honom kvar med en längtan att uträtta något — han visste blott icke livad.

Två dagar senare satt han i en jernviigskupé på väg mot södern.and er den tid, som förflutit sedan major von Rosenberg trädde tillbaka från det offentliga lifvet, hade hans tankar ofta sysslat med ett besök i Stockholm, och realiserandet af denna plan hade i hans ensamhet alltid stått för honom som en af- lägsen glädje, den han i en framtid skulle komma i åtnjutande af. Han skulle då träffa de gamla vännerna och åter få uppfriska sin ande med tanke- utbyte och diskussion. Och deras samkväm skulle bli alldeles som förr i verlden, utom det, att han sjelf nu icke längre var en ordinarie medlem af deras krets, utan en aktad och ärad och välkommen gäst, en gammal kampkamrat från flydda tider.

Tolf år hade gått utan att majoren gripit sig an med realiserandet af sin plan. Men 1111 hade brodern August utbytt sin taburett mot en lands- höfdingestol och flyttat från hufvudstaden. Det fans intet hinder mer för majorens Stockholms- besök. —

Snälltåget ångade i väg från Eslöf en solig majdag.På perrongen stod Maria von Rosenberg, en sextonårig ungmö, som just i år bereddes till sin första nattvardsgång. Hon viftade med sin näsduk och blickade med tårfyllda ögon efter den bort- ilande vagnsraden. Hon ville så gerna ha varit med, men den stränge prosten hade förbjudit det.

I siu sofkupé satt majoren, stirrande ut genom fönstret, der landskapen gledo förbi: Skånes slätt- bygd med pilarne och den vida horisonten, det karga Småland med de skogkrausade sjöarne, i hvilka idylliska små bolmar simmade. I Småland gick solen ner; himlen var kopparröd i vester; vattnet glänste vinfårgadt — ett stycke sydländsk färgglöd och yppighet midt i naturens fattigdom.

När han vaknade efter några timmars orolig sömn sågs Södermanland leende i morgongryning — — Tåget gled genom den sista tunneln och Stockholm låg der med kyrkspiror och blanka tak, i vårluft och sol.

Majoren tog in på Grand Hotel, fick sig ett varmt bad och blef derigenom någorlunda restitue- rad, hvarpå han gick ut för att njuta återseendets fröjd.

Staden var icke obetydligt förändrad, sedan han sista gången trampade dess gator. Den föreföll honom helt främmande. Det kom öfver honom en underlig oro och beklämning. Han kände sig icke hemma, han hade icke längre några rötter här.

Af gammal vana vände han sina steg mot riks-dagshuset; det liade ju varit medelpunkten för allt, livad han tänkt oc-h upplefvat den tiden, han sjelf satt i lagstiftarues församling. Nu tog han blyg- samt plats bland åhörarne och lyssnade till för- handlingen. Det var en detalj af den alltuppslukande tullfrågan, som debatterades.

Majoren var tullskyddsvän, hade varit det så länge han kunde minnas tillbaka. Men han var ingen dogmatiker. Han visste, att denna fråga så- väl som andra kunde ses från olika håll, och som han icke var fackman, inlät han sig aldrig i dispyt om saken. Personliga hugskott och sympatier liade ju intet värde för en grundlig utredning; man måste ha studerat ämnet riktigt ingående för att- kunna uppträda med lingaste spår af auktoritet.

Dessmer slog det honom, der han satt, med hvilken sjelfkänsla och säkerhet liemmansegarne lagstiftade. Detta var rätt och detta var orätt, det fans icke utrymme för tvekan eller tvifvel. Deras anföranden voro tomma på inuehåll som tröskade ax; det var ingenting annat än ett evigt omtuggande af det, de läst i bladen — men med hvilken okritisk papegojeton de utnötta talesätten fördes fram!

Majoren sjöd af harm der han satt; allt liaus gamla bondehat hade vaknat till lif under denna debatt. Men det, som grep och pinade honom ännu mer, var att se sina gamle partikamrater stå på samma sida som vandalerna och försvara samma sak. Saken sjelf var ju i hans tankar god; mendet var, som om den förlorat något af sin renhet genom att tagas upp och försvaras af dessa läppar.

Han hade trott, att han följt med händelsernas gång, trott sig veta, hvad som tilldragit sig under årens lopp. Men han hade ingenting vetat förr än nu, och nu föll det öfver honom som en känsla af skam. Depravationen hade gripit kring sig långt värre än han någonsin anat; intelligensen hade blandat blod med vandalerna.

Samma kyla och beklämning, som varit hans första intryck af hufvudstaden, kom nu igen dubbelt tyngande och dubbelt pinsam. Det skulle kanske icke finnas hos de gamle vännerna något af allt det, som lian gått och diktat om i sin afskiljda vrå. Tiden skulle ha lagt sig kylande mellan dem; de skulle nu ha andra intressen, andra sym- patier, andra synpunkter. De skulle kanske till och med ringaktande se ned på honom, landsorts- bon . . . vid denna tanke reste det sig inom honom en iskall stolthet, men på samma gång förnam han en längtan efter det ensamma hemmet dernere på den skånska slätten, det ensamma lifvet och den unga flickan, som var hans eget kött och blod, i hvars själ han ingjutit sin kärlek och sina antipatier, sin skönhetslängtan och sitt förakt för allt, som var lågt och rått.

Han reste sig upp och gick. Nu saknade han mod att söka någon af de gamle vännerna upp.

Sakta dref han nedåt mot staden, förbi slottet och öfver Norrbro, den viig han vandrat så ottaförr. Han kände sig het i hufvudet och torr in- värtes; Andalusiskan låg der inbjudande sval; han gick ditin, slog sig ner i en af de

djupa föuster- nischerna och rekvirerade en flaska vatten jemte dagens tidningar. Medan lian drack bläddrade han i ett par af dem: torftigt! torftigt! Aldrig ett friskt och öppet ord, aldrig en fin och ädel tanke! Små- aktighet och partiskhet och partikäbbel om ingen- ting. Det var den nya tiden.

Han stod i hotellets vestibyl och bläddrade i en adresskalender efter sin vän kommendörens bostad.

Beklämningen hade gått öfver. Det var väl den oroliga natten, som nedsatt hans krafter och kommit' honom att se allt i så mörk dager. Nu hade han ätit en god middag och sofvit ett par timmar ofvan- på den, och strax kände han sig mer i harmoni med den yttre verlden. Han hade föresatt sig, att icke på förhand störa nöjet af sin resa genom miss- humör och pessimistiska fantasier.

Kommendören befans bo på Blasieholmeu, all- deles i närheten; och majoren bestämde sig för, att redan samma eftermiddag söka upp honom.

Han kände en viss oro, när han gick uppför trapporna, och hjertat bultade i hastigare takt än vanligt. Men han började ju bli gammal och var icke van att stiga så högt. Han stannade ett par sekunder utanför kommendörens namnskylt för att hemta andan; så tryckte han på knappen. E11 liten kammarsnärta öppn ade.»Är kommendören hemma?»

»Nej. Men frun — kanske det går an?»

Majoren tog fram sitt kort, snärtan aflägsnade sig för att anmäla, och han stod ensam i entréen med en känsla af obehag. Det var länge, sedan han gjort någon visit i staden — på landet var det helt annorlunda: man kom i vagn och man blef mottagen; man behöfde icke stå och vänta i entréen — —

Kanske kom han olägligt? Herrskapet skulle antagligen bort på aftonen; man skulle taga emot honom höfligt och längta efter att han skulle gå.

Medan han stod der, öppnades en sidodörr, och ett rödt yrvaket ausigte med grått hår och grå polisonger stirrade ut.

Majoren gick ett par steg fram:

»God dag, Kristoffer. Du känner väl inte igen mig?»

Kristoffer strök sig öfver ansigtet med afvig- sidau af sin hand, och den gamla sjöbjörnsfysiouo- mien lyste upp.

»Sixten! Du här! —»

Innan majoren visste ordet af låg han kraftigt omsluten af ett par bastanta armar, sluten intill vännens breda bröst.

Denna välkomsthelsning var så öfverväldigande, att majoren fick tårar i ögonen. Den gamle sjö- mannen var sig åtminstone lik; han hade icke för- ändrats !

Nu kom också frun till, synbart glad öfver åter-seendet. Majoren tillbringade några angenäma timmar i dessa båda älskvärda menniskors sällskap.

På aftonen gingo herrarne ut för att söka upp generaldirektören och taga honom med sig. Kom- mendören hade förtroligt stuckit sin hand under majorens arm.

Då de svängde 0111 hörnet vid operan, befunno de sig plötsligt ansigte mot ansigte med en reslig figur i allmogedrägt. Han helsade kommendören med en nick och en nästan beskyddande vink af sin stora hand.

Kommendören tog på sig sin vänligaste min och nickade igen; instinktlikt drog han sin hand bort från majorens arm.

»Hur står det till med bror?» ropade dan lie- mannen i förbigående.

»Jo tack. Hur mår bror sjelf?»

»Alijo. Det knallar.»

Dermed liade de hunnit förbi hvarandra.

Majoren hade först ryckt till som vid en per- sonlig förnärmelse inför bondens kordiala helsuiug; 1111 gick han tigande vid kommendörens sida, ko- kande af harm.

Kommendören såg förlägen ut och fann stäm-

O O

ningen tryckt. Men till sist grep han sig an med att bryta tystnaden.

»Han har kommit sig upp, dender.»

»Ja, han tycks ha gjort det.»

»Han har makt och inflytande, må du tro.»

»Ja, det ser så ut.»»Ja-a. Det är säkert det. Han är farlig att ha till ovän.»

Majoren log.

»Jag tror, att faran skulle locka mig», sade han.

Detder leendet gjorde, att kommendören kände sig lättare till mods. Han tryckte åter sin hand in under majorens arm.

»Ja, du ja, gamle idealist. Men ser du, tiden! Man får akta sig att komma för mycket på tvä- ren. Det fins så mycket samhällsupplösande ele- menter — —»

Majoren smålog ännu. Inom sig kände han det, som om harmen ville spränga honom. Men han smålog, och hans röst var dämpadt lugn da han svarade:

»Det förvåuar 111ig inte när dender representerar de samhällsbevarande.»

»He!» — Kommendören visste icke rätt, livad min han skulle hålla. — --Hans majestät sätter stort värde på just dender —»

»Då skall jag underdånigst tillåta mig tro--»

Hvad det var, som majoren underdånigst tillät sig att tro, fick kommendören aldrig veta. De hade hunnit fram till generaldirektörens bostad.

Herrarne tillbringade aftonen i hvarandras säll- skap, språkande ogeneradt och förtroligt om dagens händelser.

»Fius det något vidare att afgöra under de närmaste dagarne?» frågade majoren.

Lnndegärd, Röde pr in ten. 14»Ja, vi ha den eviga teaterfrågan», sade general- direktören i uttråkad ton.

»Teaterfrågan?» — Majoren spetsade öron.

»Den faller, förstås», anmärkte kommendören torrt.

»Hvad behagas? Faller den?» frågade majoren häftigt.

»Larsson är emot den.»

Majoren teg. Han hade hört nog. Tredje Gu- stafs stiftelse — patriis musis — skulle slopas nu. Och skälet var, att Larsson var emot den.

Generaldirektören framförde bevis på, att ställ- ningen var ohållbar; men majoren hörde icke på. »Larsson är emot den», ringde det för haus öron,‘ ideligen. Tredje Gustaf och Larsson. Detta var A och O, begynnelsen och ändan. Förfiningen och den progressiva råheten, smaken och plumpheten, skönhetslifvets blomning och dess död; envälde och bondtyranni — — tjusarkonungen och Larsson!

»Du gör mig väl det nöjet att äta middag hos mig i morgon?» sade generaldirektören, då de skil- des. »Klockau

G i all enkelhet.»

»Tack.»

Majoren tryckte hans framsträckta hand. —

På natten låg han länge vaken och grubblade öfver hvad som händt under dagens och aftonens lopp. Den personliga sympatien för de båda gamle vännerna hade kommit honom att tala så öppet, så rakt från hjertat, alldeles som i fordna dar; och nu smög det sig fram en känsla af blygsel der-öfver: det hade icke funnits ressonnansbotten hos de andre for hvad lian sagt. Depravatioiien hade gripit vida omkring sig; hans egne gamle kamp- kamrater voro smittade — — Minnet af mötet utanför operan trängde sig fram och fyllde honom med bitterhet. Ja, detta var den nya tiden. Och han sjelf var bara en naiv gammal romantiker, en landsortsbo full af löjliga fördomar och ideal. Löj- liga? — nå ja — quand méme! Hade han lefvat på dem hela sitt lif, fick han väl försöka att dö på dem också-—

Då han om morgonen vid sin kopp kaffe ögnade i dagens tidning, slog honom strax ett ord till mötes: Lolienyrin. Och från det ögonblicket var hans inre en tummelplats för de häftigaste strider mellan sunda förnuftets bud och minnets lockande siren- sång. Det sunda förnuftet och taktkänslan tycktes ändtligen ha segrat, då han vid sextiden högtids- klädd åkte förbi operan; men han kunde icke fara förbi utan att låta vagnen stanna cch sjelf stiga af för att öfvertyga sig om, att huset var utsåldt.

Huset var icke utsåldt; tvärtom, det fans sorg- ligt många platser att få köpa. Majoren köpte sig en parkettbiljett och skickade vagnen bort; satte sig att äta på operakällaren och bevistade Lohengrin- representationen i stället för generaldirektörens middag.

Salongen var endast till hälften fylld. Tom- heten riktigt gapade emot honom från alla håll. »Den nya tiden! Den nya tiden!»Men der långt i fjerran kommer svaneriddaren i sin strålande rustning; snäckan lägger till vid stranden, kungsfågeln stryker sitt stolta hufvud mot riddarens bröst, ocb riddaren sjunger en sång till farväl.

Detta melankoliska farväl gjorde på majoren ett gripande intryck. Allt hvad han upplefvat under dessa två dagar, samlade sig här i den half- tomma teatersalongen till en mäktig stämning af vemod, så öfverväldigande, att han icke kunde be- herska sig. Den gamle mannen med det vackra hvita håret och den nobla profilen satt der ensam, midt på parkett och grät.

Det var som om allt hvad han älskade vore- dömdt att dö bort.

Lohengrin, riddaren utan fruktan och tadel, som steg ned på jorden att kämpa för det som vav ädelt och fint och godt — det var den gamla tiden, det var hans egen ungdom. En ny tid höll på att tränga honom undan — farväl 1 farväl! — det fans intet utrymme mer för hans hjelteskic- kelse —- hans fläckfria svärd och blanka rustning passade icke i den moderna samfundskomedien, der- för drog han sig nu tillbaka — farväl! farväl!

Och med honom flydde gracerna från jorden; allt som gaf lifvet lyftning och skönhet och glans och förfining; farväl, farväl!

Hur tomt det skulle bli! Hur dystert och öde! Hur mörkt och kallt! Den gamle mannen ryste, der han satt.Han tänkte på den unga flickan, som just skulle träda ut i lifvet, med alla hans egne drömmar och ideal; och det kom öfver honom en brinnande längtan efter detta barn, som han för första gång lemnat ensam dernere, utom räckvidd för hans skyddande arm, utom synvidd för hans vaksamma öga. Och ångsten grep honom — —

På aftonen följande dag reste majoren tillbaka till Skåne.

»Nå, gamle, berätta nu!» sade den unga flickan, då de åter sutto tillsammans i moderns rum. »Hvar- för kommer da så fort tillbaka?»

»Det fins ingenting att berätta», sade han blott.

»Inte?» — Hon såg på honom, frågande; derpå gick hon bort och slog armarne kring hans hals.

»Ha de varit elaka mot dig deruppe? — Hvad, gamle?»

»Ahnej — — ålinej — — visst inte.» — Han grubblade öfver, hvad han skulle finna på att säga henne; och medan han långsamt skakade på huf- vudet, tog stämningen sig uttryck i ord utan att han ville det.

»Det fins ingen intelligens mer i Sveriges riks- dag», sade han sakta.

Hon såg på honom. Hennes bruna ögon stodo fulla af tårar. Ömt liksom beskyddande lade hon hans hvita hufvud in till sitt bröst, medan hon strök med handen öfver hans kind.

oFireuze den 3 Maj.

Käre, gamle farbror.

I konstens strålande tribuna jag ock stod andaktsfull cn gång.

Mitt öga speglade en välld af skönhet och i mitt öra ljöd — ett eko af en sång.

Det var sången om Afrodite och Slipa ren, om det sköna och det fula, det höga och det laga, 0111 en tillvaro i tycka och sol och en tillvaro i mörker och slit.

Jag mindes stämningen så väl; den hade gripit mig djupt en gång.

Däruppe står sköuhetsgudinnan, stolt och hård, oberörd af den värld, som kämpar och lider; men vid hennes fötter sitter slafven, hukad, med rynkad panna, slipande sin knif.

Ve den stolta sköna, om jätten reser sig en gång med vapnet lyftadt till hugg! Han är farlig,ty lian är den starke, ocli lian kar lidit. För honom har lifvet varit lika mörkt och tungt, som det för henne däruppe varit ljust och lätt.

»Fins ingen brygga till försoning Emellan dessa grannar två?

Skall hon, den stolta, ej bevekas Att medlidsamt till jätten gä?

Skall skönheten, från folket söndrad,

Gå upp i sjelfviskt njutningslif?

Skall han, som knäar der i stoftet,

En gång bli färdig med sin knifV

Stig ned, du konstens Afrodite Frän din förnäma marmorhöjd--»

gå hän

till din olycklige broder, torka med mjuk hand svetten ur hans panna och bevek honom genom din godhet att lugga mordvapnet bort!

Så lät det. Känsligt och vekt kom stämningen

simmande, buren af klangfulla strofers rytm :---

det var som drog en hel period af vårt odlingslif förbi i minnet.

Läuge stod jag betagen, lyssnade och såg; men till sist förnam jag det, som ville en annan melodi vakna inom mig. Tydligare och tydligare kämpade den sig fram, den växte och steg och öfverröstade den vackra sången, som klingat i mina öron nyss.

Jag hade sett dem båda förut, Afrodite och Sliparen. Hon var ju mina drömmars drottning! Allt det bästa, som jag tänkt och känt, har buritliennes drag. Hon var inbegreppet af allt, som du lärt mig älska från unga år: luftningen ocli idéhän- gifvenheten, det sköna, det sanna och det goda.

Han var just motsatsen: förkroppsligandet af det, som vi båda afsky ocli hata. Han var den demokratiska medelmåttans normaltyp — du skulle ha kallat honom »den nya tiden».

Jag har mött honom ofta i lifvet — mannen med den trånga pannan — och alltid har han smädat och hånat det, som jag älskat och vördat, dragit det ned i smutsen, besudlat det med sina grofva läppar och sin grofva hand -— — —

Det fins ingen brygga mellan de två! Det skulle vara mot naturens ordning, 0111 de blandade blod! De äro väsen af olika race. Hon tillhör de högst utvecklade, han de lägst. Hans hjärna är en tistelblomma, hennes en utslagen Victoria regia. Han förnimmer groft och tänker trögt, hon känner fint och tänker lätt — själadrottningen fattar i en blink, livad själsslafven aldrig skulle kunna förstå, 0111 han än lefde i tusen år.

Man har sagt, att han lidit. Jag tror det icke längre. Jag tror, att man öfverskattar maskens pina, då han vrider sig på metkroken; jag tror också, att man öfverskattat detta jordkryps käns- lighet. Han är skapt till slit och släp, han är en dragoxe och han måste förbli det, ty han kan ej annat.

Endast högre organismer lida — och ju finare nerver, dess djupare lidande. —Det är på tiden, att vi afskudda oss den falska sentimentaliteten. Afrodite och Sliparen skola all- tid förbli främmande för hvarandra. Sträckte hon än sin hand ut, att torka svetten från hans panna, skulle den låge trälen dock aldrig tro henne. Han skulle bita i den medlidsamma handen, som en galen hund.

Och derför:

Stig aldrig ned, du konstens Afrodite,

Stig aldrig ned ifrån din marmorliöjd!

Sådan var den stämning, som klingade i mina öron — jag minnes melodien till orden ännu! — där jag stod en majdag »i konstens strålande tri- buna».

Jag ser nog, att den tager sig hård och hjärtlös ut i skrift. Den är nog också orättvis och öfver- drifven. Men den måste väl så bli — som reaktion mot en osann och forskrufvad blödighet — — —

Firenze den 17 Maj.

Käre, gamle farbror.

Tack för brefvet, den tungsinta stockholmsstäm- ningen. Det tryckte mig för bröstet när jag läste den; den rymde ju i sitt mörka anslag allt det, som jag själf erfarit; du hade känt det med samma skärande intensitet som jag. »Bondregementet — de obildades majoritet — är det, som ger denna tidsin prägel, och följderna hafva redan visat sig i den ofinhet, med hvilken man i förvaltningen och det offentliga lifvet tager på alla ting.» Ja, ja, ja! Hela den ungdom, som nu växer upp, skall in- stämma i denna din — den gamle aristokratens — klagan. Och vi skola också instämma, vi som snart ha vår ungdom bakom oss. Ty hvad du kallar den nya tiden, var för oss den gamla, och vår oppo- sition emot denna tid var ingenting annat än en kamp för just det, som du och dina samtida lärt oss älska.

Hur den kampen ödelagt vårt lif, ser jag först nu riktigt tydligt härnere i det gamla kulturlandet, där lifvet tycks vara en fest. Jag säger icke, att • det är så alltid. Också här falla djupa slagskuggor öfver tillvaron; men också solglimtar! allt är icke grått i grått som hos oss. Jag ser yngliugarne tåga omkring på gatorna, med mandolinen i siden- band kring axlarne, och sjunga hymner till lifs- glädjen. Lifsglädjen! Mitt tungsinta nordbobröst häfves af en djup, trånande suck, när jag tänker på, livad det ordet innebär. Jag liar aldrig vetat hvad det var. Ingen har vetat det af den genera- tion, jag tillhör. I vår ungdom klingade det inga mandoliner, och ingen frigörande glädjens sång väckte genljud i våra bröst. Tidens stora harpa var stämd i moll, och klämtslagen från en vådeldsring- ning ackompanjerade dess melodi. Luften kändes het omkring oss, kvalmig som när åskan skall komma; och vi stodo på torget, sträckte våra hän-cler mot kimmelen och hädade gud. Vi trodde på den stora åskbyn — den stora branden som skulle räusa lufteu i vårt lilla land.

Så gled vår ungdom hän. Askan slog aldrig ner, branden bröt aldrig ut — det hela hade varit en sinnenas villa — — —

Nu har jag strukit med handen öfver min panna, och nu tror jag mig se klart. Det har skrifvits så mycket om, att våra fäder drucko för mycket punsch, och däri skulle orsaken ligga till den unga generationens djupa pessimism. Jag tror det icke.

Min far drack visst aldrig punsch--det måste

finnas en annan grund. Jag tror, den ligger däri, att en mäktig ande hvilat tryckande öfver den tid, som gått. Det fins en bok i den nyare nordiska literaturen, som hypnotiserat oss alla med sin rigo- rösa pietism. Det är Brand, den stenhårda viljans tragiska hjeltedikt. Den mörke entusiasten, som drog ut att slå tidens föråldrade gud ihjäl, har varit den unga generationens föresyn.

Utgången af vårt korståg var på förhand gifveu. Entusiasmen ins Blaue hinein för aldrig till seger. Klyftan mellan fantasiens drömvärld och värklig- lietens terra firma skall aldrig kunna öfverspringas af en tungfotad majoritet, och hvarje svärmare, som hänsynslöst förkunnar det nästa århundradets evan- gelium, skall alltid korsfästas af det närvarandes Pilater eller stenas af den råa hopen.

Nu sitter Brand ensam inne på de stora vid- derna under det växande ovädret. Skolmästarenoch klockaren, som följde honom nyss, ha kastat sina stenar efter honom och gått; och hela den själlösa hopen, som nyss pladdrade hans tankar efter, har skyndat sig att följa exemplet. Deras indignerade:

»Vårt eget fall han kräfver fräckt till fromma för en ofödd slägt»

skall alltid

bli mänsklighetens sista svar på en uppmaning att offra allt för sin tro. — Det näst sista, ty det sista är stenen.

Där sitter nu svärmaren, blodig och sargad, lyssnande till den osynliga koren, som susar i stor- men — och som är hans egen själfkritik — stir- rande mot den frestande drömsynen — som är hans egen fantasis förespeglingar —: de ljusa dra- gen af den kvinna, han älskar. Se, hon vinkar; lifvet breder sig ut solbeglänst bakom henne; han störtar fram; det fins blott ett hinder, ett enda litet hinder: han måste svika sin tro. Svika sin tro! Det är ju en bagatäll för de fläste människor, det går så lätt som att taga på sig en statsråds- uniform i Norge. Men han vägrar — fantasten! Han reser sig och vandrar vidare uppåt, följd af en enda trogen själ — ett sinuesförvirradt tattare- barn, som i den slagne och sårade helsar Messias, världens återlösare, och som i sitt vansinne skall komma skredet att störta öfver dem begge.

Farväl då, Brand. Din tid är ute. Du hade för litet blod i dina ådror, för litet fast mark un-der dina fotter. Om du varit en varelse af kött och blod skulle du ha lefvat för den sak, du äl- skade. Prutmånens ande — som är kulturen och civilisationen och humaniteten -— kräfde af dig en lillfinger i afsigt att taga din hand; du borde ha gett honom fingret och tagit hans hand.

Men du var en abstraktion. Din värld var en drömvärld, din kyrka ett luftslott — förgäfves bygde du den upp i dina tankars svindlande arki- tektur — — för din längtan fclef den alltid liten ändå — — —

Farväl. Låt mig kyssa din hand och säga dig tack innan du går bort. Jag har älskat dig, män- niskones son, som det högsta på jorden; nu ser jag dig dö — och det smärtar mig icke. Ty det goda, du ville, dör icke med dig. Du var en veder- döpare, som rasade, slog sönder afgudabilderna, ref ner hela den katolska apparaten — — Efter dig skall reformationen komma — segern grundad på sans och måtta — — —

Vi stormade himlen och riktade rasande hugg emot tidens afgud i stället för att sträcka våra händer ut och varsamt flytta kärlekens gud ner på jorden. Men humanitet var ju »Akkordens And», och prutmånens ande var Satan. Den blida ängeln med det fina, förstående leendet och den vackra, kloka blicken var bannlyst under ett förhatadt namn och en mörk dämon, med lågande ögon. och

7 o o '

ett hårdt, själlöst drag af fanatism kring munnen hade intagit hans plats. Därför slog den unga,redliga viljan sitt hufvud till blods mot de afguda- bilder, den ville rifva ner. De gamle mötte denna flock af fantaster med styrkans

brutala knytnäfve; den ideallösa tidens män förstodo icke denna ung- dom — därför kunde de icke förlåta; de förstodo icke, att känslan trängde sig fram med en sådan våldsamhet just därför, att den var i slägt med ett af människonaturens djupaste behof, var ett utslag af ungdomens idéhängifvenhet och längtan att ut- rätta något; de förstodo icke, att denna brandlufts- period med dynamitsympatier och revolutionsdröm- mar gömde ett utvecklingsstadium, hvarur de tankar, som voro sunda för den närmaste framtiden, skulle framstå luttrade, fria från slagg.

Hur ofint ha de icke tagit på alla våra tankar! De hade makten och de visste att bruka den. De slogo liårdt, och striden blef bitter. Därigenom vreds utvecklingen på sned; öfverdrifterna växte, orättvisorna tilltogo å ömse håll. Nu hälsar man icke längre sin motståndare med blank värja, man hugger omkring sig med en rostig pamp. Den stora allmänheten står förvånad inför denna ocivili- serade tvekamp, spektaklet pinar de mera finkäns- lige — och intresset för literatureu dör ut.

Hur väl jag fattar din stämning i den tomma teatersalongen! Men — käre, gamle vän — Loben- grin skall icke trängas undan! Svaneriddaren med den blanka skölden får icke gå, gracerna icke fly. Till vapen mot den öfverhandtagande råheten, för alla din ungdoms ideal! I den striden skola vi ståsida vid sida — trots olikbeten i åsigter — du och de dina, de mina och jag. Toleransen — ett barn af upplysningen — skall lägga sig försonande öfver våra meningsskiljaktigheter. Goda människor höra samman, utan hänsyn till religion ofch bekännelse, och den värkliga upplysningen frågar icke med

fanatiskt lågande ögon: hvilken är hans tro?---

Den värkliga upplysningen säger: är han af de våra? En af de våra, det betyder en hjärtats och hjärnans aristokrat.

Nu vet jag min plats. Inuau jag reste ut visste jag det icke. Jag visste blott, att jag var led af det eviga, resultatlösa käbblet om ingenting. Jag

(J ' ö o c?

kunde inte låta inrangera mig i något parti, ty jag har ingen hänförelse att sätta in i kampen för en tanke, som är ett helt partis. Det är som om tanken själf miste sin renhet genom att gå från mun till mun. En karamell, som alla slicka på, vämjes jag vid.

Jag skall lyfta min hand mot den store dik- taren, hvars ande hvilat tryckande och tung öfver tiden, afskudda hans tankars ok, uppsäga honom tro och lydnad i hela min förplågade och sönder- slitna generations namn.

Han var en gång det nya, som stormade lös mot auktoriteter 11a; nu är han sjelf en tryckande auktoritet, mot hvilken det nyas storm går lös. Vi kunna böja knä för hans snille, men vi förklara hans diktning krig. Tiden suckar efter ett annat innehåll. Han var sin samtids tuktomästare, ochhan gisslade den till blods; nu måste det skaffas helande balsam, att såren läkas, som hans gissel slog.

Alltför länge ha vi sett på tillvaron genom hans diktarkynnes mörka glasögon; nu längta vi efter ljusning och dager, längta efter majluft och solsken i literatur och lif. Vi skola sjunga hymner till lifsglädjen, stämma upp ett befriande skratt, dansa i ljusa sommarnätter under vårt hemlands furor, dikta himmelen blå och världen god. — —

Men det blir icke min lott att uträtta allt detta. Jag är blott en ropandes röst i öknen. Efter mig kommer den, som är starkare än jag — det är den ungdom, som nu växer upp.

Vi kunna icke längre tära på de idéer inom- konsten, hvilka för tio år sedan bröto fram med en naturmakts nödvändighet som naturlig reaktion mot en literatur utan blod. De andlige trälarne ha slagit sig till ro på de vunna resultaten. De samme, som ropade vildast emot den s. k. realismen så länge den, ung och frisk, bar utvecklingen under sin sköld, lägga nu en själlöst realistisk tumstock på allt och säga: passar det? Men det passar icke, ty de starkaste individualiteterna låta icke prässa sig in under slafvarnes mått; och det är de starke som skola bära utvecklingen framåt. — — — —B rån kaminen lyste glöderna efter en snart ut- brunnen brasa med gulrödt sken ut öfver lilla förmaket på Cbristinelund. Det var en afton i början af December. För mer än två månader sedan

bade Max vändt åter från kontinenten.

Han hade från början icke tänkt sig, att be- söket hos farbrodern skulle bli så långvarigt, som det blef. Under den sista tiden hade han känt verksamhetslusten spänna på inifrån; det var som hade han samlat famnen full af sol, och han läng- tade efter att få mynta den ut i ett arbete.

Men för hvarje dag, han dröjde, blef tanken på den förestående afresan honom mer och mer främ- mande. Efter det jägtande lifvet derute befann han sig så väl i de gamla kära omgifningarne. Nordbons längtan efter ett hem var för tillfället stillad; här hade han funnit den jemnvigt i sinnet, som han förgäfves hade jagat efter derute; och efter det myckna solskenet fyllde den nordiska gråväders- luften ett behof i hans natur.

Dag gled hän efter dag. De gulnade löfven sletos från skogarne kring Ckristinelund, och träden stodo nakna med mörka grenar. Himlen var mulen, och sjön låg som en blytacka under den fuktmättade gråa luften.

Det dagliga lifvet på herregården var sig likt. Ännu i dag var lilla förmaket familjens käraste samlingsrum, helgadt åt minnena; och vid skym- ningsbrasan efter middagen hölls andakt alldeles som förr. Men det var icke majoren, som förde ordet. Ären och sorgerna hade lemnat djupa spår efter sig, och den gamle hade tidigt blifvit trött.

Rollerna voro ombytta; den gamle lyssnade med barnslig förtjusning till den unges skildringar — . det var som lefde han sina egne vandringsår om-

o r?

igen.

Ännu en fans det, som med ett allt uppslukande intresse följde Odysseus på hans irrfärder i Europa; det var den sextonårige kusinen Maria. Hennes blickar veko knappast ett ögonblick från hans drag, och hvarje skiftning i hennes sinnesstämning åter- gafs så troskyldigt och naivt af hennes känsliga lilla barnansigte. — —

Majoren hade somnat in i sin hvilstol — det hände alltsomoftast numera. Hans hvita hufvud låg framåtlutadt mot bröstet, som häfdes och sänktes i regelmessiga andedrag.

Pä en pall vid hans fötter satt Maria och stir- rade begrundande in i glöderna. Eldskenet kom den yttersta randen af hennes burriga ljusa håratt glimma som guld, ocli eu glansdager föll öfver en fläck af den ena kinden, der det fina dunet lyste. — För Max, som satt något längre tillbaka, tedde sig hennes gestalt som ett eldskensporträtt af någon gammal god mästare.

Hon tänkte på, att nu skulle det snart vara slut med dessa skymningsaftnar. Han skulle resa, allt skulle åter bli tomt och ödsligt, som det var innan han kom — — som en solstråle i höstens mörker. Hennes fantasi rörde sig gerna med vackra bilder; och den om solstrålen, som försvann, tycktes henne just ge ett träffande uttryck åt den ödslig- hetsstämning, som hon ryste för.

Hon hade alltid hållit af kusinen. Han hade varit hennes barndoms ideal, drömprinsen, riddaren med den blanka skölden — Lohengrin. Barnets tillgifvenhet hade intet annat begärt, än att i stilla ro fä beundra. Nu hade hon blifvit vuxen; det var som om hon plötsligt blifvit flyttad upp i samma nivå som han — men ännu satt mycket af barnets naiva beundran kvar.

Han var icke Lohengrin nu; han var allt det okända, lockande, som hennes längtan drog hän emot. Han hade fört med sig en flägt af den stora verlden till hennes instängda lif. Han hade tagit henne med upp på ett högt berg och visat henne all verldens härlighet; och nu skulle han fara sin väg, lemna henne ensam kvar.

I sitt stilla sinne gick hon och närde ett lönligt hopp: att han skulle stanna öfver julen. Men honvar nästan skygg för att formulera det — ens för sig sjelf; hou hade en vidskeplig föreställning om, att heunes förmätenhet skulle straffas. — —

»Ah — du — berätta mer!» — hon vände sig emot honom.

Han smålog och gjorde en rörelse med hufvudet: »Se, farbror sofver.»

»Kan du inte berätta ändå?»

»Nåja», sade han godmodigt, men med en liten anstrykning af öfverlägsenhet, »hvad vill du höra 0111 nu? Ska' vi ta' en spökhistoria?»

Hon svarade icke. Tonen hade sårat henne. Det var som 0111 han talat till ett barn. Men så- dan var han alltid gentemot henne — —

»Eller vill du höra 0111 en ung, vacker gosse, som älskade en ung, vacker flicka---?»

Hon böjde sig framåt och började röra om i glöderna med eldgaffeln. I hennes hjerna arbetade en enda förbittrad tanke: han, som var så öfver- lägsen, borde hålla sig för god att visa sig öfver- lägsen . . . Hon satte sig åter på pallen, stödde hufvudet mot händerna och stirrade trotsigt in i elden.

Utanför fönstren höll vinden sin melankoliska höstkoncert; då och då smattrade en hagelskur emot rutorna, men härinne var det lugnt och tyst, hördes endast den sofvande gamle mannens and- hemtningar.

Max satt och funderade öfver ett lämpligt sätt att godtgöra. Han hade en känsla af, att han såratclen unga damen, och det gjorde honom ondt — men han kunde icke vänja sig af med dender öfver- lägsna tonen — det var som om den gifvit skydd åt något inom honom, som han icke ville ha draget fram — han visste icke rätt hvad, ty mot sin vana hölls han tillbaka från att dissekera upp det inner- sta motivet, liksom af en instinktlik fruktan att stöta på något, som borde få växa i fred och ro utan att såras af tankens och medvetandets kalla, egghvassa stål.

Emellertid, han måste jaga hennes misstämning på flykten. Han måste tala till henne, framkalla ett svar eller åtminstone ett småleende — —

»Hör hur det blåser ute», sade han i en ton, deri öfverlägsenheten väl icke var helt uppgifven, endast mycket, mycket försigtigt dold. »Hu! här är kallt uppe i norden, tungt att andas — inte sant? — och derför vill du bort — till soliga nej- der —--

»Upp i sadeln och bort! Ty du längtar, min skatt,

Ty du längtar att svärma på drömmande stråt.

Och med dig och med mig genom stjernerik natt Ilar eldige, vingade springarn framåt»--

Hon hade vändt sig till hälften emot honom; men det fans i ögonen ännu kvar ett tvekande ut- tryck, liksom visste hon icke rätt, om hon skulle våga sig på att tro honom helt allvarlig.

Hemles min var alldeles oemotståndligt för- tjusande! Max kände på sig, att han till hvad pris som helst måste tvinga det der lilla ansigtet attvända sig helt emot honom och de der bruna ögonen att stråla som förr af barnsligt intresse och nyfikenhet.

»Nå», fortfor han, »nu siitta vi oss upp. Vinge- hästen står sadlad — hvart styra vi färden? Det beror på dig.»

Hon höll sig ännu en smula reserverad, men det var tydligt, att hon snart skulle kapitulera.

»För mig hvart du vill», sade hon. »Jag sluter ögonen och — —» hon hejdade sig plötsligt och rodnade.

»Så för jag dig till solens laud, der stora dof- tande blommor växa vid vägen, och der himlen hvälfver sig purpurröd öfver gröna vatten — —» ‘

Ansigtet försvann hastigt inför hans ögon, och han såg blott en ljus hårfläta, som hängde ner öfver ryggen af den smidigaste lilla figur, man kunde tänka sig — — Nu hade han åter stött henne tillbaka genom sin dumma öfverlägsenhet, och nu skulle det bli sjufaldt svårare att locka henne fram igen.

Han måste ånyo gripa sig an med att reparera.

»Har du inte lagt märke till, hur himlahvalfvet ibland, mot solnedgång, kan bli rödt som purpur? Eller från däcket af en ångbåt sett klara o-röna

O O

vågor rulla framför bogeu? Det fins ju både röda himlar och gröna vatten.»

Han talade i blidkande ton, men hans skäl tycktes icke öfvertyga henne. Hennes ansigte för- blef mycket halsstarrigt bortvändt, som hade honföresatt sig, att ban till straff aldrig skulle få se det mer.

Det kom på honom en pojkaktigt uppsluppen lust att rycka i den der ljusa flätan; men han be- tvingade den. Han visste af erfarenhet, att den unga damen upptog alla liknande förtroligheter — som påminde henne om hennes barndom — myc- ket onådigt. Och han måste ju nu lägga an på att återvinna hennes gunst, som han två gånger lättsinnigt förspillt.

Det fans visst icke mer än en möjlighet: han måste gå till Canossa — eller åtminstone till Ve- nezia. Dogernas gamla stad förfelade aldrig sin verkan på hennes sinne; han hade pröfvat det med- let förr. Hufvudsaken var nu endast att finna en lämplig staffagefigur — han var trött på att alltid sjelf spela förgrundslymmel — — —

Med ens dök ett minne upp för honom — - un- derligt att han icke kommit att tänka på det förr!

»Det är sant», började han: »Det har jag ju aldrig berättat. Vet du hvem jag träffade i Veroua?»

»Ne-ej», sade hon, misslynt, utan att vända sig om.

»Dig.»

Det der kom så oväutadt, att hon föll ur sin roll. Hela hennes lilla ansigte stirrade honom med ens nyfiket tillmötes.

Han smålog emot henne och fox’tsatte:

»Det var på Café Vittorio Emanuele, midt emot arenan, en afton i Mars. Jag satt i ett hörn ochclrack mitt kaffe. Rundtorn i lokalen vimlade det af italienska officerare, ty Verona är en fästning, fast namnet låter som en smekning.

Vid bordet midt emot mig såg jag en äldre gråhåi’sman och en femton eller sextonårig flicka; det var du».

Han gjorde en liten konstpaus.

»Ja, du förstår», fortsatte han efter att ha njutit en stund af den effekt, han framkallat med så små medel, »jag såg naturligtvis att det inte var du; men det fans likhet. Hon hade dina bruna ögon, dina mörka ögonbryn och ditt ljusa hår, men näsan var inte så korrekt rosenbergsk, den var mera pigg och * trubbig. Hon var också något mindre än du, tror jag, och hennes figur var nästan ännu mer spenslig än din. Hon hade halflånga klädningar, som inte dolde de käcka små fotterna i deras skinnstöfletter; och på hufvudet bar hon en perlgrå stickad res- mössa.

Hon såg trött ut och hon stirrade framför sig med en tungsint uppsyn. Hon hörde visst inte på hvad den gamle talade om, intresserade sig inte

heller för det rörliga lifvet rundtomkiing--det

fans ett uttryck i hennes ansigte som grep mig — något af en hemlig sorg — något ödsligt och öfver- gifvet--»

Han var nu sjelf fullständigt med i stämningen och rösten hade fått en känslig klang, som gjorde ett alldeles öfverväldigande intryck på den ungakusinen, för hvilken h varje hans ord var som en droppe af det ädla vinet.

»Jag såg henne igen en vecka senare — i Venezia.»

Det blef en kort paus och deras blickar möttes. Glöderna i kaminen hade falnat mer och mer, skymningen blef djupare och djupare — frestande till förtrolighet.

Han kände frestelsen — och flydde. Hans ögon veko plötsligt åt sidan och han började tala om Venezia, i början hastigt och febrilt, sedan mera beherskadt, tills stämningen af hans egen skildring åter ryckte honom med.

»Venezia är härligt, långt vackrare än min fantasi hade målat det. Vi unge ha blifvit så skep- tiska, derför att vi så ofta blifvit besvikna. Derför öfverträffar verkligheten ibland våra förväntningar. För den föregående genei- ationen var det annor- lunda. De kommo med öfverspända förväntningar, vände tillbaka besvikna och skrefvo, att allt var lögn och dikt, som deras föregångare berättat om Italiens skönhet.

Jag hörde i min ungdom talas om Venezias månskensnätter. En skald hade besjungit dem, och jag trodde hans ord. — — Det kom en annan tid och en annan skald — han såg ingen måne skina, han såg en död katt flyta i Canale Grande. Jag glömde månskenet, eller jag inbillade mig åtmin- stone, att månskenet var sig likt antingen det lyste öfver dogeruas palats eller tinnarne på Christine-lund, liksom den döda katten var ett kadaver an- tingen han flöt omkring på Canale Grande eller i sjön härute. Så kom jag ditner och fick se mån- skenet.

Det var annorlunda. Jag har aldrig sett månen lysa så fullt och klart som d r. Jag vet ju myc- ket väl, att det är en optisk villa, att det beror på sjelfva milieu’n, på byggnadernas stil, på de. många kanalerna deri ljuset brytes — men intrycket rubba- des icke af all min visdom. Timvis kunde jag gå på Markusplatsen under arkaderna, förbi den stolta domen och dogernas palats ut på piazettan, der det vingade lejonet reser sig till venster på sin höga kolonn och den helige Theodor till höger stampar ' på sin krokodil; timvis kunde jag stå och blicka ut öfver Canale grande, der en bred fåra af rin- nande silfver darrat ner från månen, hvilken orör- lig, blank och rund som en nyslagen 2-lira glänste öfver San Giorgio Maggiores kampanil. — Der såg jag dig igen — och du var ensam —»

Hon hade flyttat sin pall närmare; hennes an- sigte var höljdt i dunkel, och ögonen blickade emot honom som ur ett flor af luft. Det var en obe- skriflig stämning öfver det ansigtet, och det fans i de ögonen ett uttryck, som plötsligt betog honom med en rysning af sällhet, sådan den troende hel- lenen måste ha förnummit, då han. nytvagen, med alla lemmar doftande af välluktande oljor, för första gängen knäböjande tillbad skönhetens gudinna,hyllande henne med en kärlekssång af språkets vackraste ord.

Nordbons känsla finner aldrig ord; kärlekssån- gen sjnnges endast af hans blod. — — Han fort- satte att tala som om ingenting passerat; men hvarje ord föll som en smekning öfver hennes kind.

»Du kom fram ur dunklet af biblioteksbygg- nadens pelargång, och du blickade skyggt omkring dig, som om du varit rädd. Jag slets mellan drag- ningen till dig och min fruktan att skrämma dig. Du gick öfver piazettan hän emot Riva degli Schia- voni; jag följde långsamt efter. Du stannade på den hvälfda ponte della paglia och .såg upp emot suckarnes bro — då gick jag bort och ställde mig vid din sida.

Jag glömmer aldrig din min, när skuggan af mitt hufvud tecknade.sig på stenbarriéren framför dig och du hastigt vände dig om. Så käckt, så medvetet du såg på mig — »gör mig illa, om du har hjerta till det!» —men du märkte visst strax, att jag inte skulle ha hjerta att göra dig illa, ty du blef lugn med ens, lugnare än förr — mitt sällskap gaf dig trygghet.

Det var en underlig duett i alla fall! Jag kunde inte tala hennes språk, men jag förstod det. Hon talade icke mitt språk, men hon var glad och trygg i mitt sällskap — vi gingo sakta tillbaka öfver piazettan hän emot den kungliga trädgården, på hvars andra sida hotell La Luua låg, der hon bodde.Jag följde henne dit, och hon räckte mig sin hand till afsked.

»Xi är god», sade hon.

Jag kan höra hennes tonfall när jag vill, och jag ser henne lifslefvande, der hon stod i mån- skenet utanför hotellets dörr. Det var något så djupt allvarligt öfver, hennes barnaansigte — — alldeles som nu öfver ditt.»

Maria vände sig långsamt om utan att svara; och hon blef sittande i samma ställning, med nacken emot honom, ännu sedan han börjat tala igen.

»Det hela var kanske eu inbillning. Det var det bleka ljuset och tröttheten, som gåfvo dragen ett så allvarligt

uttryck och ögonen deras djupa glans.»

»Såg du henne aldrig igen», frågade Maria efter en stund.

»Jo.»

»Hvar då?»

»Här. På Christinelund.»

o

»Ahnej du» — hennes röst lät en smula nervös

— »du kan väl svara riktigt. Reste hon verkligen dagen efter?»

Det drog ett småleende öfver hans ansigte.

»Nej», sade han, »hon stannade kvar. Och vi rodde i månskenet ut på Canale grande. Hon hade tagit med sig en guitarr, i blått sidenband hängde den öfver hennes skuldra, och hon sjöng Ave Maria så att det klingade öfver lagunen. Jag halflåg vid hennes sida — lyssnande — medan gondolen gled sakta framåt mot Dogana di mare — —»Johansson kom med lampan och af bröt hans berättelse. Majoren vaknade, sträckte på sig och gnuggade sina ögon.

Maria hade gått bort till fönstret; hon stod och stirrade ut i mörkret. När hon vände sig om, och ljuset föll öfver hennes ansigte, såg Max hur blek hon var, och hur ögonen fått ett inåtvändt, grubblande uttryck. —

I korridoren utanför sitt rum räckte hon honom handen till godnatt; och så kom frågan, som hon burit på hela aftonen:

»Hvem var hon?»

Och åter lekte det der småleendet kring hans mun — till hälften konstladt öfverlägset och till hälften hjertegodt.

»Hon var min längtan», sade han.

»Godnatt. Jag visste hela tiden, att det inte var sant. Men jag tyckte, det var vackert ändå.»

Dermed försvann hon hastigt inom dörren.

Han slog upp fönstret till sitt sofrum. Natten strök kylande in öfver hans panna — pannan brände af en torr hetta, som ville den fatta eld af friktionen mellan de tusen tankar, hvilka brötos emot hvarandra innanför dess hvalf.

Han var nedstämd. Han blygdes för sig sjelf. Hade han icke låtit sig rycka med af begäret att spela på hennes känslosträngar och hade han icke sett på henne med det der småleendet, som skulle vara så öfverlägset, gubevars! Men det var visstinte så öfverlägset i grund och botten! Det var

O ö

visst egentligen ingenting annat än en falsk skylt, bakom hvilken kan sökte förskansa sig. Eller kvar gick gränsen mellan hans egen känslosamhet och dender verldsironiska öfverlägsenheten ? Det visste han icke!

Och med all sin öfverlägsenhet — hur mycket sämre menniska var han icke än hon, som var naiv och god och känslosam och som icke brydde sig om att dölja det.

Hade han verkligen • med kallt hufvud experi- menterat med att rycka i det der lilla barnets fibrer? Nej, der måste lura något annat bakom, något som han icke ville erkänna för sig sjelf,

— fruktan för en smärta, som han af instinkt värjde sig emot.

Nu tjenade det visst ingenting till att värja sig längre; nu måste det komma en afgörandets stund, då han efter eget fritt beslut skulle taga smärtan eller lyckan, hvilket det nu' blef--

Ty han höll af henne, älskade det der lilla barnet, på godt och ondt. Men känslan skulle al- drig bli hans vilja

öfvermäktig — och viljau var liennes bundsförvandt. Det hade kommit öfver ho- nom eu ansvarsfövnimmelse så stark, som han aldrig förr erfarit, han tyckte sig bära mellan sina händer ett ägg så bräckligt, att han knappast vågade draga andan och icke utan tvekan tog steget ut

— det var hennes lefnadslycka, som han höll i sina händer.Men i denna natt skulle afgörandet ske. Han måste fatta ett beslut ocb sedan skulle hans känsla böja sig under bans vilja. Han var led åt detta fladdrande på gränsen, fantasiens lek med stäm- ningar, som icke fingo slå ut. Ja eller nej. An- tingen skulle han nu stanna här på fullt allvar, eller också skulle han taga sina fattiga trasor och gå.

Stanna? Det for igenom honom en tanke på allt hvad han för så kort tid sedan brunuit af begär att uträtta. Huru allt detta nu sjunkit sam- man och blifvit smått! Diktvei'k — böcker — allt syntes honom så betydelselöst gentemot den stora lyckan, som nu skulle komma in i hans lif.

Lyckan — ty det blef visst lyckan ändå! Det fans ett skäl, som dörrvårdaren till hennes fram- tid måste vika för: att ingen i verlden ville henne så väl som han. Och han kände sina krafter mång- dubblas vid sjelfva tanken på, att det skulle bli en af bans lifs uppgifter att bära det bräckliga ägget oskadadt fram till den gröna tufvan, under hvilken hans aska skulle gömmas en gäng.

En af hans lifsuppgifter — ty lifvet var icke slut vid kullerstolen, och han visste att allt det, som i närvarande stund tycktes honom smått, med tiden åter skulle växa sig stort och starkt inom honom.

Ur ungdomens fladdrande drömmar och stäm-niugar skulle haus mandoms gerning stå fram i

fasta konturer, formade af lifvets mäktiga hand--

Han stängde fönstret och började kläda af sig. Det hade kommit ro öfver honom.